Gemeente
Amsterdam

Strategisch Masterplan Universiteitskwartier

Uitwerkingskaders voor ontwikkeling van het gebied

Juni 2021

Voorwoord

De stad Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam delen een lange geschiedenis, waarin wetenschap, stedenbouw en voorstellingsvermogen een centrale plek innemen. Die geschiedenis startte hier, in het Universiteitskwartier.

Het rijke verleden van dit deel van de binnenstad spreekt tot de verbeelding. De Agnietenkapel, waar vandaag de dag nog altijd academici promoveren, maakte oorspronkelijk deel uit van een franciscaner nonnenklooster – wat terug te zien is aan de ruimte voor tuinen op het terrein. Na 1578 verdween de religieuze functie, en vanaf 1631 werden de colleges van het Athenaeum Illustre hier gegeven.

Het is dit gebied, in het hart van onze stad, waar wij nu gezamenlijk een nieuw plan voor presenteren: het Strategisch Masterplan Universiteitskwartier.

Dit plan komt op een bijzonder moment. De Amsterdamse binnenstad staat op een kruispunt. Waar vóór de coronacrisis toenemende bezoekersaantallen steeds zwaarder op stad drukten, is het nu onnatuurlijk rustig. Onze binnenstad behoort te bruisen, een magneet te zijn voor Amsterdammers uit alle stadsdelen, en voor wetenschappers, studenten en bezoekers uit alle delen van de wereld. Het behoort een plek te zijn waar bewoners en ondernemers zich thuis voelen.

Dit strategisch masterplan draagt daar aan bij. Het Universiteitskwartier van de toekomst is een plek waar innovatie en geschiedenis elkaar ontmoeten. Waar bedrijvigheid en bezinning elkaar versterken. Waar de natuur weer ruimte krijgt. Een plek die uitnodigt om je terug te trekken uit de soms overweldigende drukte van de stad. Zodat je weer kunt horen wat je denkt. Zien met wie je hier leeft. Elkaar verstaat. Iets wat niet alleen studenten en wetenschappers nodig hebben, maar iedere Amsterdammer nodig heeft.

In het Strategisch Masterplan Universiteitskwartier zijn vele verschillende perspectieven en belangen bij elkaar gebracht. Die met elkaar delen en overstijgen is lang niet altijd eenvoudig. Ik ben trots op de betrokkenheid van alle partijen die hebben bijgedragen aan dit masterplan.

Naast dank aan de Universiteit van Amsterdam als initiator en drijvende kracht achter deze ontwikkeling, wil ik dan ook alle belanghebbenden die zich ingezet hebben in dit traject, bedanken voor hun constructieve bijdrage en grote betrokkenheid.

Ik hoop dat het rijke verleden van het Universiteitskwartier een spiegel zal zijn voor de toekomst van dit prachtige, unieke deel van onze stad.

Femke Halsema
Burgemeester van Amsterdam

Femke Halsema
Burgemeester van Amsterdam

SPUI
Centrum
HANDBOOGSTRAAT

Wetenschap heeft tot doel om de wereld beter te begrijpen en om met die kennis nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Op ieder gebied.

Hoe dichter wij bij de maatschappij staan, hoe beter we aan die opdracht kunnen voldoen. Eén van de manieren waarop we de verbondenheid met de wereld om ons heen stimuleren, is door in de stad te blijven. Zo staan we letterlijk midden in de samenleving. Het houdt ons scherp, bij de les en helpt ons om zo waardevol mogelijk te zijn. Voor Amsterdam en de rest van de wereld.

Eind jaren negentig heeft de UvA dan ook definitief besloten haar door de stad verspreide locaties onder te brengen in vier wetenschappelijke clusters in de stad. Drie daarvan zijn inmiddels gereed en volop in gebruik. De vierde staat aan het begin van zijn ontwikkeling: het Universiteitskwartier. Hier komen de Faculteit der Geesteswetenschappen, het universiteitsbestuur , de Universiteitsbibliotheek, ceremoniële ruimtes, het Allard Pierson en Spui25. Het UK wordt het visitekaartje van de Universiteit van Amsterdam en het kloppend hart van de universiteit.

Het Universiteitskwartier is een bijzonder gebied voor ons. Het is de geboortegrond van de UvA en de bakermat van de wetenschap in Amsterdam. In 1632 gaven Barlaeus en Vossius hier de allereerste colleges op Amsterdamse bodem. Promoties vinden al sinds jaar en dag plaats in de Agnietenkapel. De Zusterklinieken werden ooit omgevormd tot de plek voor politicologen en de Oudemanhuispoort was er jarenlang voor juristen. Door hier nu de Faculteit der Geesteswetenschappen en verschillende wetenschappelijke instituten te vestigen, worden de humanities verder versterkt en kunnen onze studenten optimaal gebruik maken van de kennis die in dit gebied al zo lang aanwezig is.

Zo vanzelfsprekend als deze keuze voor ons is, zo uitdagend is die echter ook. Het is niet eenvoudig om de monumentale panden te laten passen bij de moderne eisen van een universiteit en dat bovendien op een duurzame manier. Er zijn ingrijpende verbouwingen en herzieningen nodig om aan alle wensen en eisen te kunnen voldoen. Ik heb er alle vertrouwen in dat dankzij een integrale aanpak van het gebied we de uitdagingen aankunnen en een gebied inrichten dat een waardevolle toevoeging wordt aan de prachtige binnenstad. Het is onze overtuiging en ervaring dat samenwerking met gemeente en omwonenden met oog voor ieders belangen het beste resultaat oplevert.

We zijn trots op het plan dat nu voor u ligt. Het brengt de rijke geschiedenis van het gebied weer tot leven en gebruikt het als fundament voor de toekomst. Het is respectvol naar iedereen die er woont, studeert, werkt, onderneemt en geniet. Er ontstaat een plek waarin je voelt dat je een bijzonder gebied betreedt. Met ruimte voor ontmoeting. Tussen de stad en de universiteit. De student en haar omgeving. De bewoner en de wetenschap. En dat is uiteindelijk waar wij voor staan.

Geert ten Dam
Voorzitter College van Bestuur Universiteit van Amsterdam

Geert ten Dam
Voorzitter College van Bestuur
Universiteit van Amsterdam

Inhoud

Voorwoord 3

1 Wat is het Strategisch Masterplan? 9

1.1 Status 9
1.2 Opbouw 9

2 Stad en Universiteit 10

2.1 Stad 10
2.1.1 Onze binnenstad 10
2.1.2 Visie op de toekomst van de binnenstad 10
2.1.4 Agenda Autoluw 16
2.1.5 Bruggen en Kademuren 17
2.1.6 Uitvoeringsplan Transport over Water 18
2.1.8 Duurzaamheidsambities van de gemeente 18
2.2 Universiteit 20
2.2.1 Achtergrond 20
2.2.2 Synergie stad en universiteit 20
2.2.3 Faculteit der Geesteswetenschappen (FGw) 21
2.2.4 Programma en gebouwen 22
2.2.5 Omvang en gebruik van het vastgoed 24
2.2.6 Duurzaamheid 27

3 Participatie 28

3.1 Een gebied van ons samen 28
3.2 Leefbaarheid en veiligheid; balans tussen reuring en rust 28
3.3 Werkwijze 29
3.4 Hoofdlijn uit de participatiebijeenkomsten 31

4 Cultuurhistorische context 32

4.1 Inleiding 32
4.2 Stedenbouwkundige en architectonische ontwikkeling 32
4.2.1 Binnengasthuisterrein 32
4.3 Kernwaarden: Poorten, hoven, stegen 46

5 Stedenbouw en openbare ruimte 48

6 Visie Universiteitskwartier: Toekomstbeeld 56

7 Opgave 60

7.1 Identiteit 60
7.2. Historie en monumentaliteit 64
7.3 Toegankelijkheid en gebruik 66
7.4 Bereikbaarheid en logistiek 68
7.5 Leefbaarheid en veiligheid 74
7.6 Duurzaamheid en groen 78

8 Uitwerkingskader voor het Universiteitskwartier 83

8.1 Randen en poorten 86
8.2 Gasthuishof en Turfdraagsterpad 92
8.3 Binnengasthuisplein, Binnengasthuisstraat en gebouw BG3 94
8.4 Gebouw BG5 (vm. Klinisch Ziekenhuis) en de Vendelstraat 98
8.5 Oudemanhuispoort en de Slijkstraat 100
8.6 Het Universiteitstheater 102
8.7 Het BOS-cluster (Bushuis, Oost-Indisch Huis en het Spinhuis) 103

9 Vervolg 104

9.1 Planning 104
9.2 Juridisch Planologisch 105
9.3 Investeringen 106
9.4 Communicatie 106

Bijlagen 107

Colofon 109

Plangebied

Legenda

- Omtrek Universiteitskwartier
- Openbare ruimte in eigendom van gemeente waarin geïnvesteerd gaat worden
- Onbebouwde grond in eigendom van UvA
- Openbare ruimte in eigendom van gemeente
- Gebouwen en grond niet in eigendom van gemeente of UvA of erfpacht
- Gebouwen in eigendom van UvA
- Openbare ruimte in eigendom van UvA

Kaart uit Intentieovereenkomst UvA - Gemeente, 2018

1 Wat is het Strategisch Masterplan?

1.1 Status

De ontwikkeling van het Universiteitskwartier is een gebiedsontwikkeling op een bijzondere plek in de binnenstad. Dat vraagt om maatwerk en om een zorgvuldige en integrale afweging van alle relevante aspecten, wensen en belangen. Om die reden hebben de Universiteit en de gemeente in 2018 een samenwerkingsovereenkomst getekend waarin onder meer werd afgesproken dit Strategisch Masterplan op te stellen[1].
Met inbreng van tal van betrokkenen en een uitgebreide integrale benadering van de relevante thema's is dit SMP tot stand gekomen. De hierin vastgelegde kaders voor de verdere uitwerking van de plannen mogen op een breed maatschappelijk draagvlak rekenen. Daarin en in het feit dat daarover vervolgens inspraak en bestuurlijke besluitvorming heeft plaatsgevonden vindt dit masterplan zijn legitimatie.
Het Strategisch Masterplan is een uitwerkingskader. Het geeft duidelijkheid aan alle partijen in welke richting de plannen voor het gebied zullen worden uitgewerkt en wat men daarbij wel en niet mag verwachten. Met dit plan geeft de gemeente de uitgangspunten voor de ontwerpen van aanpassingen aan gebouwen en buitenruimtes. Ook zijn uitwerkingskaders opgenomen over o.a. beheer, duurzaamheidsmaatregelen en logistiek, die daar waar van toepassing ter besluitvorming voorgelegd moeten worden.
Voor zover voor de aanpassingen aan gebouwen en buitenruimtes een of meer omgevingsvergunningen nodig zijn, worden de aanvragen daarvoor getoetst aan de vigerende bestemmingsplannen en overige toetsingskaders zoals de Welstandsnota. De onderbouwing van uitgewerkte aanpassingen vindt zijn legitimatie in dit bestuurlijk vastgestelde uitwerkingskader.

[1] Te downloaden op de projectpagina op www.amsterdam.nl/universiteitskwartier

1.2 Opbouw

De methodische opbouw van het masterplan is als volgt:

- De achtergrond en aanleiding voor deze integrale planvorming voor het gebied staat in hoofdstuk 2 Stad en Universiteit, met daarin het programma en de wensen van de universiteit en het relevante, bestaande beleid van de gemeente voor het gebied.
- De belangen en wensen van alle stakeholders in het gebied en deze wijze waarop die zijn samengekomen in de centrale thema's staat verwoord in hoofdstuk 3 Participatie.
- De cultuurhistorische context waarop de ontwikkelkaders mede gebaseerd zijn, is weergegeven in hoofdstuk 4 Cultuurhistorie.
- Een analyse van de huidige stedenbouwkundige situatie en de openbare ruimte staat in hoofdstuk 5.
- Alle voornemens, ambities, kennis, beleid en inzichten komen in hoofdstuk 6 samen in een inspirerend toekomstbeeld, de Visie voor het Universiteitskwartier.
  Deze visie wordt begeleid door een visiekaart.
- Vervolgens wordt in hoofdstuk 7 aangegeven wat de opgave is; hoe het gebied nu verschilt van de visie en welke ingrepen nodig zijn om de visie te realiseren. Dit wordt gedaan aan de hand van de centrale thema's.
- In hoofdstuk 8 worden de De opgaven uitgewerkt in concrete ontwikkelkaders per deelgebied.
- Tot slot wordt het vervolgproces na het SMP inclusief de overallplanning weergegeven in hoofdstuk 9.

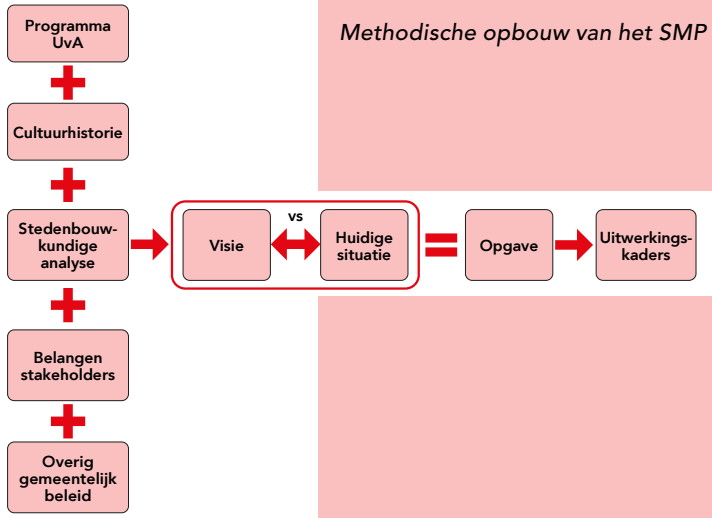

Methodische opbouw van het SMP

Welke plannen hebben de Universiteit en de stad voor het Universiteitskwartier en hoe versterken zij elkaar?

2 Stad en Universiteit

In het eerste deel van dit hoofdstuk wordt het relevante gemeentelijke beleid genoemd en waar de kansen liggen om dit beleid te implementeren bij de ontwikkeling van het Universiteitskwartier.
In het tweede deel ontvouwt de Universiteit haar plannen voor de clustering van de Faculteit der Geesteswetenschappen, een aantal centrale voorzieningen en samenwerkingspartners in het gebied.

2.1 Stad

2.1.1 Onze binnenstad

De Amsterdamse binnenstad is een van de mooiste stedelijke gebieden ter wereld met haar historie, de unieke structuur en de ontelbare monumenten. Maar het gebied staat ook flink onder druk. De hoge concentratie aan bezienswaardigheden, winkels, horeca en de seks-gerelateerde functies en coffeeshops, oefenen een enorme aantrekkingskracht uit op toeristen uit binnen- en buitenland. Er komen meer en meer bezoekers. En dat resulteert in nog meer van hetzelfde. In delen van het centrum is inmiddels sprake van een economische monocultuur. Je zou bijna vergeten dat er ook nog wordt gewoond, gewerkt en … gestudeerd.

Steeds minder Amsterdammers voelen zich dan ook thuis in hun eigen stadscentrum. En dat is niet zoals het zou moeten zijn. De gemeente is dan ook volop in beweging om de binnenstad terug te geven aan haar bewoners. Om te zorgen dat ze leefbaar, bereikbaar en van de Amsterdammer blijft. Nu en in de toekomst. De ontwikkeling van het Universiteitskwartier geeft de gemeente de kans om in het Universiteitskwartier uitwerking te geven aan een aantal reeds bestaande plannen en voornemens die er liggen om dat te bewerkstelligen. In de volgende paragrafen behandelen we de belangrijkste daarvan.

2.1.2 Visie op de toekomst van de binnenstad

Amsterdam is voortdurend in beweging. Voorziene en onvoorziene ontwikkelingen volgen elkaar razendsnel op. In de politiek, maar ook daarbuiten vindt een continu debat plaats over de impact daarvan. Dragen de ontwikkelingen bij aan de groei van de stad en aan het welzijn van de Amsterdammers of doen ze daar juist afbreuk aan? Is er reden om tegen- of bij te sturen, of om te stimuleren?

Een ontwikkeling die al heel lang gaande is, maar waarvan de keerzijde van de medaille zich de laatste jaren in toenemende mate manifesteert, is de almaar groeiende populariteit van Amsterdam en de Amsterdamse binnenstad in het bijzonder, en de snelle toename van het aantal bezoekers als gevolg daarvan. Om scherp te krijgen hoe het best op deze ontwikkeling gereageerd kan worden, is in 2019, op verzoek van de burgemeester, een visie op de binnenstad in 2040 opgesteld. Deze visie, ‘Een nieuwe historische binnenstad’ had als belangrijke conclusies dat de binnenstad zijn verbindende functie dreigt te verliezen en er een proces van vervreemding gaande is.

In de Coronacrisis werd die conclusie nog eens bevestigd. Het werd pijnlijk zichtbaar hoe verschillende buurten inmiddels te afhankelijk zijn geworden van bezoekers en de woonfunctie onder druk staat. De gestegen toestroom van internationale bezoekers leidde de afgelopen jaren tot een gevoel van vervreemding, door drukte, ongewenst gedrag of sfeer. Met het verdwijnen van al de toeristen, voelden vele Amsterdammer zich opeens weer een stuk meer thuis.

Op 27 mei 2020 heeft de burgemeester de raad in een brief geïnformeerd over de visie van het college op een nieuwe toekomst voor de binnenstad en de weg om daar te komen. Ten aanzien van de toekomst spreekt het college de volgende ambitie uit:
"De Amsterdamse binnenstad moet weer een plek worden waar alle Amsterdammers graag komen en bewoners zich thuis voelen. Als centrum van de hoofdstad van ons land vervult het voor alle Nederlanders een plek van samenkomst en betekenis, onder meer vanwege de vele culturele, maatschappelijke, economische en historische functies. Bezoekers uit binnen- en buitenland blijven we verwelkomen als open en internationale binnenstad, wanneer zij komen voor het unieke karakter van Amsterdam en er van toegevoegde waarde zijn. Namelijk een binnenstad waar vrijzinnigheid, initiatief en creativiteit letterlijk en figuurlijk de ruimte krijgen. Een binnenstad die haar erfgoed koestert, culturele vernieuwing omarmt en accepteert dat het leven in een binnenstad ook rauwe randjes kent. Een binnenstad waar leefbaarheid en het buurtgevoel weer terug zijn, de openbare ruimte uitnodigt tot ontmoeting en voorzieningen voor bewoners behouden blijven. Een binnenstad die verder is vergroend, waar overlast, drukte en ondermijning zijn teruggedrongen en waar de economische diversiteit is toegenomen".

Om het bovenstaande te bereiken is in januari 2021 het Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad gepresenteerd. Daarmee wil het college zowel inhoudelijk als organisatorisch een vervolg geven aan de raadsbrief van mei 2020. Niet alleen wil het college een wenkend perspectief bieden, maar ook met maatregelen, investeringen en samenwerking bouwen aan een nieuwe binnenstad. De gemeente neemt het voortouw maar kan het niet alleen. De gewenste resultaten kunnen alleen worden bereikt als bewoners, ondernemers, vastgoedeigenaren, culturele instellingen, instituten voor onderwijs en wetenschap én de overheid eendrachtig samenwerken. Ieder neemt zelfstandig én in gezamenlijkheid de verantwoordelijkheid voor (een deel van) de aanpak. Sleutelen aan de binnenstad vraagt om een zorgvuldige en integrale aanpak. Tegelijkertijd is uitvoeringskracht en resultaatgerichtheid noodzakelijk.

Uitgave Uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad, 2020

Referentie: Drukte in de binnenstad

Omgeving Universiteitskwartier (bron: UvA)

Het uitvoeringsprogramma focust daarom op vier opgaven die zowel inhoudelijk als organisatorisch samenhangen. Het zijn vertalingen van de uitgangspunten van de raadsbrief uit mei 2020. Deze opgaven vormen de brug tussen wat voor binnenstad we wensen en hoe we daar komen, tussen ambitie en maatregelen.

- Leefbaarheid en openbare orde: We herstellen het woon en leefklimaat door te werken aan aantrekkelijke functiemenging en minder overlast. Ondermijning pakken we aan.
- Economie en voorzieningen: We zorgen voor een meer divers en kwalitatief hoger aanbod van winkels, werk, horeca, maatschappelijke en commerciële voorzieningen, met name gericht op hen die wonen en werken in Amsterdam.
- Cultuur en schoonheid: We koesteren ons erfgoed, benadrukken onze diversiteit en omarmen culturele vernieuwing.
- Wonen en openbare ruimte: We zetten in op meer woningen, een hogere verblijfskwaliteit in een vergroende openbare ruimte met meer ruimte voor fietser en voetganger.

Voor wat betreft de maatregelen worden in het uitvoeringsprogramma Aanpak Binnenstad zes prioriteiten onderscheiden die samen en in wisselwerking met elkaar bijdragen aan de opgaven in de binnenstad:

1. Functiemenging en diversiteit
2. Beheer en handhaving
3. Een waardevolle bezoekerseconomie
4. Versterken van de culturele verscheidenheid en buurtidentiteiten
5. Bevorderen van meer en divers woningaanbod
6. Meer verblijfsruimte en groen in de openbare ruimte

De ontwikkeling van het Universiteitskwartier biedt verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de visie van het college en aan de in het uitvoeringsprogramma genoemde opgaven en prioriteiten. Heel expliciet wordt als belangrijke maatregel bij prioriteit 6 de ontwikkeling van het Universiteitskwartier genoemd met een netwerk van duurzaam en groen ingerichte openbare ruimtes.
Het streven is om het Universiteitskwartier als sterk anker te laten fungeren met een harmonieuze combinatie van functies, waar onderwijs en onderzoek centraal staan, omringd door afgeleide activiteiten en functies en zo samen voor een dynamisch en grootstedelijk karakter zorgen.

Zicht op Universiteitskwartier (bron: UvA)

2.1.3 Bestemmingsplan

Een bestemmingsplan bepaalt welk gebruik en welke bebouwingsmogelijkheden van gronden zijn toegelaten. Voorstellen voor aanpassingen aan gebouwen of gebieden dienen daarom te allen tijden daaraan te worden getoetst.

Herstel functiebalans
Het Universiteitskwartier ligt grotendeels in het gebied waar het bestemmingsplan 'Postcodegebied 1012' van kracht is. Het is een plan van mogelijkheden en richt zich op het herstel van de functiebalans en een verbetering van het woon-, leef- en ondernemersklimaat en heeft een verdere toename van 'economisch laagwaardige en/of overlast gevende functies' een halt toegeroepen. Tussentijds (2017) is voor de hele stad het overnachtingsbeleid aangescherpt, waardoor m.u.v. hotels die al in de pijplijn zaten, nieuwe hotels niet langer mogelijk zijn. Ook de mogelijkheden van Airbnb-verhuur zijn inmiddels aangescherpt.
Naast het bestemmingsplan 'Postcodegebied 1012' is in het gebied ook nog het bestemmingsplan 'Winkeldiversiteit Centrum' van kracht. Dit bestemmingsplan heeft met name tot doel een verdere toename van op toeristen en dagjesmensen gerichte functies tegen te gaan.

Ruimtelijk structuur, bebouwing en gebruik
Wat betreft de ruimtelijke structuur en de bebouwing zetten de regels van het bestemmingsplan 'Postcodegebied 1012' in op het behoud en herstel van cultuurhistorische waarden.
In het Universiteitskwartier zijn vrijwel alle gebouwen rijks- dan wel gemeentelijk monument, met uitzondering van de bebouwing van ná 1970.
Ten aanzien van het gebruik wordt in de regels uitgegaan van flexibiliteit, dat wil zeggen dat veel functies mogelijk zijn, met uitzondering van functies die een aantasting kunnen betekenen van het woon- en leefklimaat. Hiermee wordt recht gedaan aan de dynamiek die de binnenstad eigen is.
Om de bouw van de Universiteitsbibliotheek mogelijk te maken is in 2015 de Eerste Herziening bestemmingsplan Postcodegebied 1012 vastgesteld. Binnen deze herziening heeft de bebouwing waarin de Universiteitsbibliotheek moet komen de bestemming Onderwijs en Wonen gekregen. De overige gebouwen in het plangebied hebben de bestemming Gemengd. De gebouwen van het BOS-cluster hebben de bestemming Maatschappelijk en de binnenhoven zijn bestemd als Tuin. De ruimte tussen BG5 en de woningen aan de Kloveniersburgwal heeft de bestemming Groen gekregen en de overige openbare ruimte heeft de bestemming Verkeer.

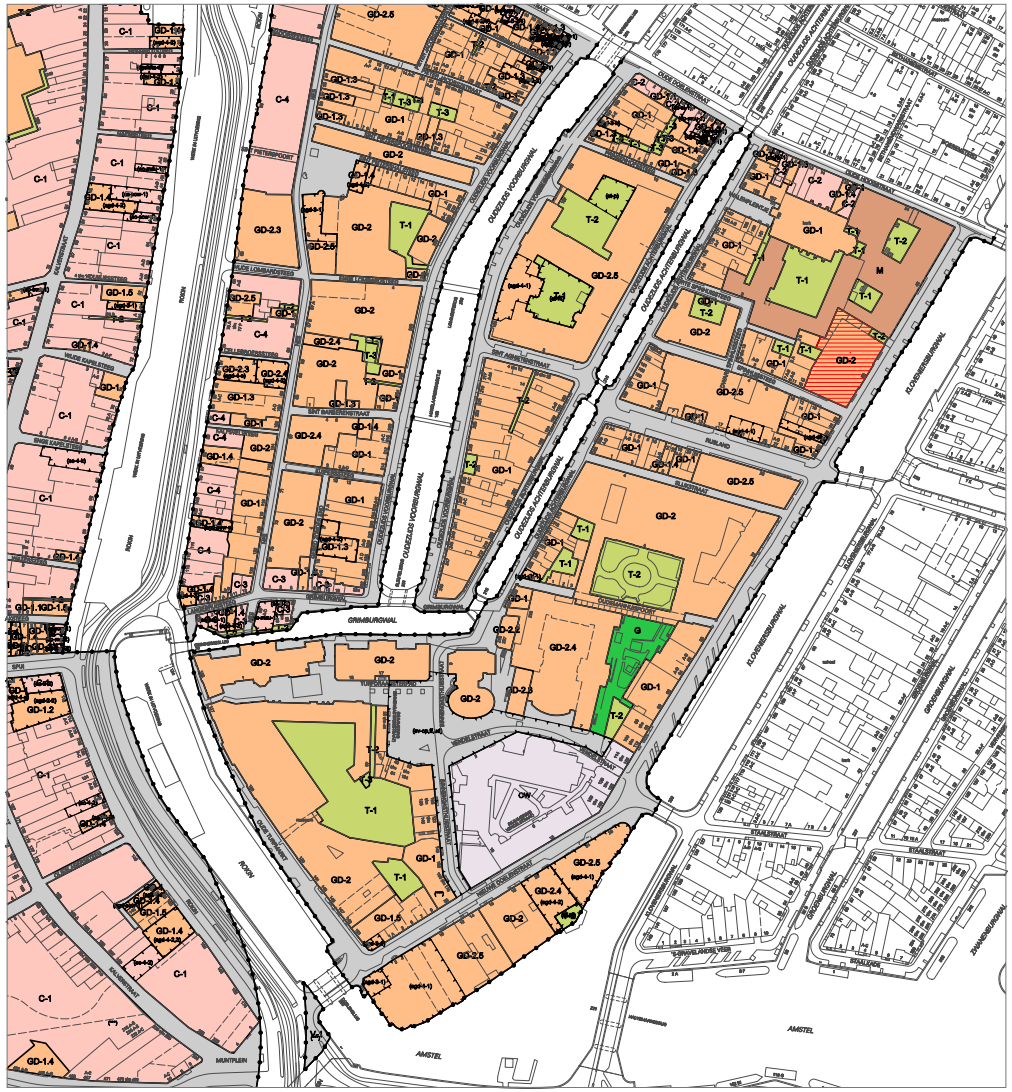

Uitsnede verbeelding bestemmingsplan Postcodegebied 1012. Aan deze afbeelding kunnen geen rechten worden ontleend. Voor actualisatie raadpleeg www.ruimtelijkeplannen.nl

- Centrum
- Gemengd
- Maatschappelijk
- Onderwijs en wonen
- Groen
- Tuinen
- Verkeer

Uitsnede Waarderingskaart behorende bij verbeelding bestemmingsplan Postcodegebied 1012. Aan deze afbeelding kunnen geen rechten worden ontleend. Voor actualisatie raadpleeg www.ruimtelijkeplannen.nl

- Orde 1
- Orde 2
- Orde 3
- Nieuwbouw van na 1970
- Te vervangen gebouwen en te bebouwen gaten
- Ensembles en seriebouw

Uitgave Amsterdam maakt ruimte, Agenda Amsterdam Autoluw

2.1.4 Agenda Autoluw

Eén van de speerpunten van dit college van B&W is de 'Agenda Amsterdam Autoluw'. Het programma van de gemeente Amsterdam om minder afhankelijk van de auto te worden en om op straat minder plek in te ruimen voor de auto.
Voor het Universiteitskwartier is de Agenda Amsterdam Autoluw relevant omdat daarmee meer ruimte op de openbare weg voor langzaam verkeer wordt gecreëerd in het Universiteitskwartier. Dat komt de veiligheid en leefbaarheid op met name de Oudezijds Achterburgwal en Voorburgwal ten goede en verlicht de belasting van de kades en bruggen. Met het betekent ook de universiteit en andere bedrijven in het gebied logistieke oplossingen moeten zoeken voor de bevoorrading nu de auto en vrachtwagen niet meer overal kunnen komen.

De doelen van de Agenda Amsterdam Autoluw zijn als volgt omschreven:

Hoofddoel: meer ruimte voor een leefbare en toegankelijke stad.

Subdoelen:

- Meer ruimte voor prettig verblijven in de stad: groen, speelvoorzieningen en ontspanning.
- Meer ruimte voor voorzieningen: schone afvalinzameling, voldoende en nette fietsparkeerplekken, laden en lossen.
- Meer ruimte voor auto-alternatieven; brede stoepen/voetpaden, fietspaden en –straten, openbaar vervoer en deelmobiliteit.
- Meer schone lucht, minder geluidsoverlast.
- Een inclusieve stad zijn.

Afbeelding uit Agenda Amsterdam Autoluw : Het ruimtebeslag per vervoerswijze verschilt. Deze figuur laat de actuele berekening zien o.b.v. de gemiddelde lengte, oppervlakte en snelheid van het voertuig, gedeeld door het gemiddeld aantal inzittenden (en/of door het aantal voertuigen dat naast elkaar kan rijden).

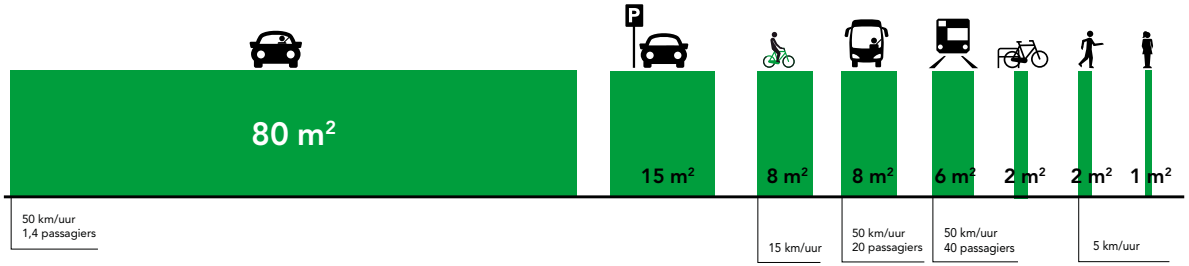

Referentie: Druk verkeer

In 2040 is Amsterdam optimaal ingericht voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Voetgangers hebben veel obstakelvrije routes tot hun beschikking. Op fietsstraten mengt het verkeer zich op een veilige manier. De openbare ruimte is aantrekkelijk, groen en ingericht voor langzaam verkeer. De Agenda Amsterdam Autoluw bevat 27 concrete maatregelen, experimenten en onderzoeken en agendeert de belangrijkste onderwerpen. Het laat zien wat we nu (t/m 2022), straks (t/m 2025) en later doen, voortbouwend op wat al is bereikt.

2.1.5 Bruggen en Kademuren

Een ander onderwerp dat een belangrijke rol speelt in het gebied is het onderhoud aan de kades en bruggen. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van ca. 1800 bruggen en 600 km kades en oevers in de stad. Daarnaast zijn er ook een groot aantal kades in particuliere handen. Er is sprake van een grote mate van achterstallig onderhoud en structurele overbelasting. Ook in het Universiteitskwartier, zoals pijnlijk duidelijk werd toen op 1 september 2020 op het UvA terrein een deel van de kade aan de Grimburgwal instortte. Er ligt dan ook een grote opgave om op korte termijn, in samenspraak met de particuliere eigenaren en de maatschappelijke partners, de veiligheid van de kades en bruggen te borgen, de kennis over de staat te vergroten, een beter passend gebruik te formuleren en de omvangrijke vervangingsopgave te starten. In het Coalitieakkoord is afgesproken om hiervoor middelen beschikbaar te stellen. Inmiddels is er een plan vastgesteld om invulling te geven aan deze opgave.

Herstel kade Grimburgwal

Doelstellingen:

1. Waarborgen van de veiligheid en functionaliteit van de bruggen en kademuren.
2. Zorgen voor een functionerende stad gedurende de gehele opgave.
3. Realiseerbare programmering maken voor de vervangingsopgave.
4. Optimaliseren en innoveren van processen en werkwijzen.

De onderhoudsstaat van kades en bruggen in het gebied en de urgentie om indien nodig maatregelen te nemen heeft ook een weerslag op de transformatie van het Universiteitskwartier.
Het kan gevolgen hebben voor de bouwlogistiek tijdens de verbouwing van panden en kan betekenen dat met herinrichting van autoluwe grachten in het gebied pas kan worden aangevangen nadat noodzakelijk herstel aan kademuren en bruggen is uitgevoerd.

Uitgave Actieplan bruggen en kademuren

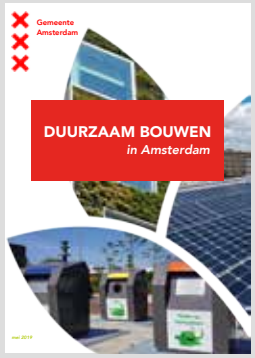

Uitgave Duurzaam bouwen in Amsterdam

2.1.6 Uitvoeringsplan Transport over Water

Met het Uitvoeringsplan Transport over Water geeft de gemeente concrete uitwerking van het beleid voor het stimuleren van transport over water. Transport over water draagt bij aan een aantrekkelijke, leefbare, gezonde, veilige en bereikbare stad voor iedereen. Ook biedt het een oplossing om logistieke stromen te garanderen, terwijl er wordt gewerkt aan ingrijpende maatregelen. Dit gebeurt met een stapsgewijze aanpak:

1. Uitwerken vergunningenstelsel.
2. Venstertijden voor de centrumzone voor 10 uur 's ochtends en na 20 uur 's avonds.
3. Uitbreiden voorzieningen voor laden en lossen.
4. Faciliteren voor initiatieven en pilots.
5. Monitoring en evaluatie.

Voor het Universiteitskwartier is dit Uitvoeringsplan van belang omdat hier kansen liggen om logistieke stromen (bouw, bevoorrading, afval) te verplaatsen naar het water en zo de kwetsbare kades en bruggen te ontlasten. Hiervoor loopt er een pilot in samenwerking tussen gemeente en UvA.

2.1.7 Pilots logistiek

De hierboven genoemde gemeentelijke programma's Agenda Amsterdam Autoluw, Bruggen en Kademuren en Uitvoeringspan Transport over Water onderzoeken gezamenlijk door middel van logistiek-pilots hoe het transport in het gebied efficiënter, schoner en lichter georganiseerd kan worden. Dit doen we niet alleen, maar met partijen uit de logistieke ketens en bewoners en ondernemers uit het gebied.

- Pilot bevoorrading: de pilot bevoorrading heeft twee doelen: eenduidige regels voor de bevoorrading van de Wallen en het beperken van zware voertuigen op de kwetsbare kades en bruggen.
- Pilot afval over water: afvoer van afval anders organiseren. Van het aan huis afhalen van afval overstappen naar het afhalen van afval op verzamelpunten en transport over water.
- Pilot bouwlogistiek: de gemeente en de UvA werken samen in een pilot voor de bouwlogistiek in het centrum. Ook hier wordt vervoer over water als kansrijk onderzocht.

2.1.8 Duurzaamheidsambities van de gemeente

Energietransitie

De wijze waarop Amsterdam de energietransitie voor elkaar wil krijgen is door zoveel mogelijk samen te werken met bewoners, bedrijven en instellingen, en met overheden op andere bestuurslagen. Het streven is verder dat de energietransitie op een rechtvaardige wijze plaatsvindt. De juiste oplossing voor het aardgasvrij maken van een buurt is er een die met zo laag mogelijke kosten voor de maatschappij als geheel gerealiseerd kan worden.

In 2020 zijn twee belangrijke beleidsdocumenten vastgesteld over de energietransitie van de stad: de Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 en de Transitievisie Warmte Amsterdam.
De Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050 is tot stand gekomen na een intensief participatietraject in 2019. Dit resulteerde in het Amsterdams Klimaatakkoord: een verbond van de stad om samen te werken aan een klimaatneutrale stad. De input vanuit de stad vormt de basis van de Routekaart. Samen met bewoners, bedrijven en instellingen wordt intensief samengewerkt om de verandering naar duurzame energie in beweging te zetten. De Routekaart beschrijft de langetermijnvisie op en strategie voor de Amsterdamse energietransitie plus acties voor de korte termijn in 4 thema's: gebouwde omgeving, verkeer en vervoer, elektriciteit, haven en industrie.
De Transitievisie Warmte beschrijft voor de gebouwde omgeving de aanpak uit de routekaart. De energietransitie van het UvA-vastgoed

in het Universiteitskwartier wordt genoemd in de Transitievisie als groot particulier initiatief.
Het Universiteitskwartier biedt grote kansen om tot een gebiedsgerichte aanpak van de transitie te komen. Met het vastgoed van de UvA is een kritische massa aanwezig voor een dergelijke ontwikkeling waarin ook andere grote partijen uit het gebied zoals o.a. de hotels The Grand, l'Europe, Doelenhotel, Radisson, woningbouwcooperatie De Key en de vele particuliere huisbezitters aan kunnen sluiten.

Klimaatadaptatie
De ambitie van de gemeente is dat Amsterdam in 2050 zo goed mogelijk voorbereid is op het veranderende klimaat. Klimaatadaptatie is essentieel om te zorgen dat Amsterdam in fysiek, sociaal en economisch opzicht waardevol blijft. Het is een kans om samen met alle Amsterdammers een belangrijke bijdrage aan een veilige, groene, leefbare en aantrekkelijke stad te leveren. Klimaatadaptatie moet als vanzelfsprekend worden meegenomen in relevante ontwikkelingen en projecten in de stad. Het klimaatbestendiger en veerkrachtiger maken van onze stad vereist een nieuwe wijze van inrichten en beheren van de stad.

De uitvoeringsagenda bevat concrete plannen om Amsterdam klimaatbestendig te maken. Bij de verbouw, herinrichting en beheer van panden en buitenruimtes in het Universiteitskwartier liggen kansen en uitdagingen om de principes van klimaatadaptatie mee te nemen en daar als universiteit mogelijk zelfs een voorbeeldfunctie in te vervullen.

Ecologie/ biodiversiteit
In de Binnenstadvisie is een belangrijke ambitie het vergroenen van de (openbare) ruimte. Om een gezonde, aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier te maken, moet de natuur een volwaardige plaats krijgen bij de ontwikkeling van het Universiteitskwartier.

Circulaire economie
In Amsterdam willen we voor iedereen een goed leven mogelijk maken, binnen de natuurlijke grenzen van de aarde. Dat kan in een circulaire stad: daar gaan we slimmer om met schaarse grondstoffen, produceren en consumeren we anders en is er meer werkgelegenheid voor iedereen. Zo ontstaat er meer welzijn, gezondheid, een prettige leefomgeving, een schoner milieu en meer rechtvaardigheid, zowel binnen de stadsgrenzen als ver daarbuiten.

In de strategie voor een circulaire economie zet de gemeente in op drie waardeketens:
1. Voedsel & organische reststromen
2. Consumptiegoederen
3. Gebouwde omgeving

Bij het laatste wordt verwezen naar het ontwerp, de bouw en de renovatie van woningen en gebouwen, maar ook naar de inrichting van de openbare ruimte, van wegen en bruggen tot speeltuinen en parken. Ook hier ligt met de ontwikkeling van het Universiteitskwartier een grote kans om de gemeentelijke strategie samen met de UvA toe te passen.

Referentie: Daktuin op kantoorpand Wibautstraat

Uitgave Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050

2.2 Universiteit

Hoger onderwijs en wetenschap vormen samen een van de sterkste punten van de Metropoolregio Amsterdam. In Nederland is er geen andere stad waar deze sector zo sterk vertegenwoordigd is, met meer dan 10.000 wetenschappers en 100.000 studenten verdeeld over de universiteiten, hogescholen en verschillende instituten en instellingen als KNAW, NWO, Sanquin en NKI-AvL. In de binnenstad wil de UvA het Universiteitskwartier voltooien als centrale plek van de geesteswetenschappen.

Centrale ligging Universiteitskwartier midden in de historische binnenstad.

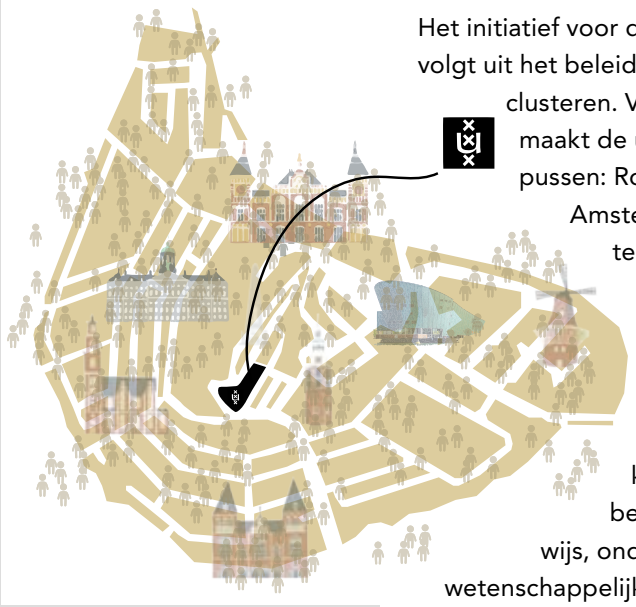

2.2.1 Achtergrond

Het initiatief voor de ontwikkeling van het Universiteitskwartier volgt uit het beleidsvoornemen van de UvA om haar huisvesting te clusteren. Van vele gebouwen verspreid over de hele stad, maakt de universiteit de overstap naar vier open stadscampussen: Roeterseilandcampus, Amsterdam Science Park, Amsterdam Medical Business Park en het Universiteitskwartier. Faculteiten kunnen zo in hun geheel worden samengebracht, waardoor de samenwerking en kennisuitwisseling tussen studenten en medewerkers van verschillende disciplines, het bedrijfsleven, de overheid, kennisinstellingen culturele en publieke instellingen en de stad, kan intensiveren. Deze ontwikkeling levert een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van onderwijs, onderzoek en valorisatie en aan de economische en wetenschappelijke betekenis van de stad Amsterdam.

2.2.2 Synergie stad en universiteit

Het Universiteitskwartier is de oudste en meest iconische van de vier clusters. Hier ligt de oorsprong van de Universiteit van Amsterdam: het in 1632 opgerichte Athenaeum Illustre dat nog steeds gebruikt wordt door de universiteit. Het is dan ook geen toeval dat de UvA juist dit cluster kiest als het visitekaartje van de complete universiteit. De bijzondere omgeving, midden in het eeuwenoude hart van de stad, bevestigt de historische achtergrond van de UvA als oudste universiteit van Amsterdam. Het geeft studenten en medewerkers bovendien de mogelijkheid om de vruchten te plukken van een academische vorming in directe relatie met de hoge kwaliteit van kunst- en cultuurinstellingen en wetenschappelijke instituten, die de Amsterdamse binnenstad rijk is.
Maar er is nog een essentiële reden die het Universiteitskwartier belangrijk maakt voor de gemeente en de UvA. De centrale ligging, in een gebied met een grote verscheidenheid aan functies, maakt het een uitgelezen locatie om de synergie tussen stad en universiteit verder te ontwikkelen. Met een gemeenschap van mensen die hier leren, werken, onderzoeken, ontdekken, ondernemen, bezoeken, vormt het kwartier een waardevolle kennisclustering. Hier kan een plek ontstaan waar studenten, medewerkers, kennisinstellingen, bedrijfsleven en bewoners elkaar ontmoeten, waar vernieuwende ideeën worden ontwikkeld, kennis uitgewisseld, samenwerkingsverbanden gesmeed, startups gelanceerd. Ontwikkelingen die goed zijn voor de universiteit, voor de stad en voor haar bewoners.

In het Universiteitskwartier zal de Faculteit der Geesteswetenschappen geclusterd worden en een aantal algemene universiteitsvoorzieningen voortaan gehuisvest zijn, zoals de Universiteitsbibliotheek (UB), het College van Bestuur, de bestuursstaf van de UvA en de ceremoniële voorzieningen van de UvA (aula en Agnietenkapel). Op het gebied van cultuur en ontmoeting wordt het aanwezige aanbod van het Allard Pierson en de Amsterdamse Academische Club versterkt met de komst van Spui25. Aan de rand van het Universiteitskwartier zijn al het interfacultaire onderzoeksinstituut Institute for Advanced Studies (IAS) en de Studentenartsen gehuisvest.

2.2.3 Faculteit der Geesteswetenschappen (FGw)

Voor het eerst in haar geschiedenis zal de complete Faculteit der Geesteswetenschappen samen komen in het Universiteitskwartier. FGw is een gevestigde en gerenommeerde omgeving voor onderwijs en onderzoek binnen een breed spectrum van disciplines op het gebied van taal en cultuur, geschiedenis en religie, archeologie, kunst, cultuur, media en filosofie. Ook zijn er tal van vooruitstrevende onderzoeksvelden zoals nieuwe media, cognitie, digital humanities, artificial intelligence en conservering en restauratie.

De FGw verzorgt dertig bacheloropleidingen, waarvan negen (ook) Engelstalig, en meer dan tachtig veelal Engelstalige masterprogramma's. Op basis van de ontwikkeling in de afgelopen jaren en de verwachting voor de komende jaren wordt een bandbreedte voor FGw-studenten aangehouden van 6.500 tot 7.000 studenten.
De vijf facultaire research schools en het interfacultaire Institute for Logic, Language en Computation staan mede door hun interdisciplinaire aanpak internationaal hoog aangeschreven.

Bijna 900 wetenschappelijk medewerkers vinden hun thuisbasis in afdelingen waar onderwijs en onderzoek samen komen. Iedere afdeling heeft een spilfunctie: hier vindt overleg en afstemming plaats over personeel, onderzoek en onderwijs. Tevens worden er actuele ontwikkelingen binnen de discipline vertaald naar onderwijs en onderzoek.

Synergie FGw en Universiteitskwartier
De Faculteit der Geesteswetenschappen is momenteel nog verspreid over negen locaties in het hart van Amsterdam, maar kan straks volledig ondergebracht worden in het Universiteitskwartier. Deze clustering maakt het mogelijk de profilering van de FGw te versterken als kennisinstituut dat midden in de samenleving staat.

De FGw werkt samen met talrijke overheden, culturele en maatschappelijke instellingen en bedrijven in Amsterdam en daarbuiten, met name in het Universiteitskwartier. Denk hierbij aan wetenschappelijke instellingen zoals het humanities cluster van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (Huygens ING, Meertens Instituut,IISG en NIAS) en verschillende NWO-instituten, aan podia, musea en andere erfgoedinstellingen en aan eigen startups die een spin-off zijn van het facultaire onderwijs en onderzoek, zoals het Humanities Lab AVS dat ondernemerschap stimuleert onder studenten, jonge onderzoekers, wetenschappers en alumni. Daarnaast is de FGw in het BOS-cluster (Bushuis, Oost- Indisch Huis en Spinhuis) een nauwe samenwerking aangegaan met de KNAW en zullen deze drie gebouwen uitgroeien tot hét onderzoeksgebouw van de geesteswetenschappen. Vanuit dit gebouw wordt verbinding gelegd tussen wetenschappelijke kennis en urgente maatschappelijke vraagstukken, zodat de impact van het facultaire onderzoek kan worden vergroot. Door al deze samenwerkingsverbanden zal het Universiteitskwartier een van de grootste geesteswetenschappelijke clusters in Europa worden, in diepe verbondenheid met de wereld om haar heen. De aanwezigheid van het Allard Pierson en de nieuwe Universiteitsbibliotheek zullen daarbij ook een belangrijke rol spelen, omdat daar nieuw onderzoek aan het grote publiek te gepresenteerd kan worden en interactie met de stad en haar inwoners mogelijk wordt.

Universiteitskwartier (bron: UvA)

2.2.4 Programma en gebouwen

Door middel van programmatisch onderzoek is door de UvA onderzocht waar de benodigde functies van het Universiteitskwartier het best tot hun recht zouden komen. Hierbij speelt het Programma van Eisen van de gebruikers (faculteit, decaan, studenten, onderzoekers) een rol, maar ook de geschiktheid van de beschikbare gebouwen (ruimtes en opzet), de ligging binnen het gebied en de mogelijkheden en kosten van eventuele aanpassingen aan de bebouwing. Dit onderzoek heeft de volgende gewenste functieverdeling opgeleverd:

- In de nieuwe **Universiteitsbibliotheek** wordt de open geesteswetenschappelijke boekencollectie samengebracht op 1 locatie. De bibliotheek biedt een grote diversiteit aan studieplekken (ruim 1.000), onderwijs -en evenementenruimtes. Er komen werkplekken voor ongeveer 100 bibliotheekmedewerkers.
- Gebouw **BG5** wordt het onderwijshart van de campus. In het gebouw komt een groot aantal onderwijszalen, variërend van kleine werkgroepzalen tot grotere collegezalen. Op de begane grond is ruimte voor ontmoeting van studenten en medewerkers. Hier vindt men de centrale campusvoorziening van eten en drinken, gekoppeld aan het vernieuwde atrium en de tentoonstellingsruimte van FGw. Ook een deel van de medewerkers van de FGw vinden hier hun werkplek.
- De **Oudemanhuispoort** wordt het ceremoniële hart van het Universiteitskwartier en de UvA, met de aanwezigheid van de aula en de nabijheid van de Agnietenkapel. Daarnaast wordt een groot aantal afdelingen van de Faculteit der Geesteswetenschappen in de Oudemanhuispoort gehuisvest, en worden er meerdere grote collegezalen, kleinere werkgroepruimtes en het centrale logistieke punt van de campus gerealiseerd.
- Verdeeld over de UB, BG5 en de Oudemanhuispoort komen ruim 1.300 studieplekken voor de studenten van de UvA.
- Het gebouw **BG3** wordt het centrale gebouw van de faculteit, midden in het gebied. De onderwijsbalies, het bestuur met stafbureau en een deel van de medewerkers van de Faculteit der Geesteswetenschappen worden op deze centrale locatie gehuisvest.
- Het **Universiteitstheater** wordt het 'theater van de wetenschap', waarin naast onderwijs en onderzoek van de FGw ook een cultureel programma wordt gepresenteerd bestaande uit lezingen en bijeenkomsten voor zowel de academische gemeenschap als de stad.
- De **Gasthuiskerk**, een van de oudste gebouwen in het gebied, wordt breed ingezet voor kantoren en representatie.
- Het **Allard Pierson** beheert en presenteert de erfgoedcollecties van de Universiteit van Amsterdam. Met internationaal vermaarde verzamelingen op het gebied van archeologie, boekgeschiedenis, cartografie, grafische vormgeving, Joodse cultuurgeschiedenis, zoölogie en de uitvoerende kunsten is dit een van de belangrijkste erfgoedcollecties in Europa. Het Allard Pierson verbindt daarmee de wereld van de Universiteit met de maatschappij. In het pand bevindt zich onder andere het museum en het museumcafé, onderwijszalen, stijlkamers, en de onderzoekzaal.
- De gebouwen **BG1** en **BG2** blijven in gebruik voor onderwijs en onderzoek door de FGw.

Oudemanhuispoort

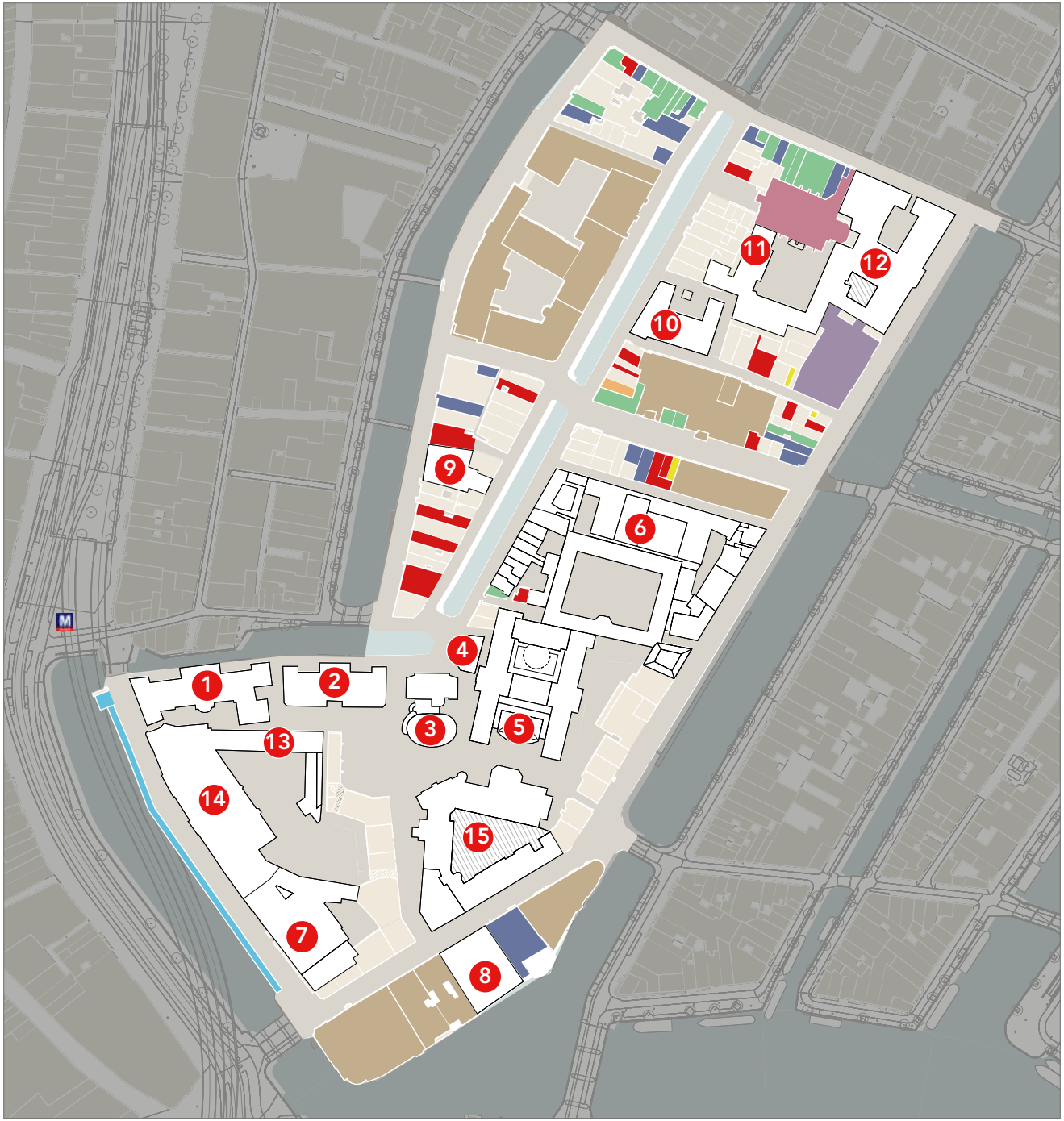

Functiekaart

Op de functiekaart zijn alle functies op de begane grond van gebouwen in het plangebied aangegeven. Daarnaast zijn alle UvA gebouwen met nummers aangegeven.

Legenda

Functies in de plint op de begane grond

- Hotels
- Horeca
- Wonen
- Kantoren
- Theater
- Galerie
- Winkel
- Pleziervaart
- Museum
- Kerkgebouw

UvA gebouwen

1. BG1
2. BG2
3. BG3
4. BG4
5. BG5
6. Oudemanhuispoort
7. Oude Turfmarkt
8. Universiteitstheater
9. Agnietenkapel
10. Spinhuis
11. Oost-Indisch Huis
12. Bushuis
13. Gasthuiskerk
14. Allard Pierson
15. Universiteitsbibliotheek

- In het BOS-cluster bevinden zich de gebouwen **Bushuis, Oost Indisch Huis** en het **Spinhuis**. Hier komt het onderzoekshart van het Universiteitskwartier. Een aantal instituten van de KNAW zijn al gehuisvest in het Spinhuis en een deel van het Oost-Indisch Huis. Het onderzoeksgebouw van de FGw in het Bushuis zal een toonaangevend expertisecentrum worden voor medewerkers, studenten en partners op het gebied van culturele, creatieve, digitale en diversiteit vraagstukken uit domeinen als kunst en cultuur, media en talen, voor beleid en onderwijs. Hier is ruimte voor onderzoeksintensief onderwijs en fundamenteel experiment, voor valorisatie en het Humanities Lab Venture Studios Amsterdam. Tevens wordt de centrale bestuursstaf van de UvA in dit cluster gehuisvest.
- Aan de Oude Turfmarkt 141-143 zal het College van Bestuur van de UvA zich vestigen.

2.2.5 Omvang en gebruik van het vastgoed

In de weergegeven tabel is een prognose gegeven van het verwachte gebruik van de voorzieningen van de UvA in het Universiteitskwartier en is een vergelijking gemaakt met het gebruik in de periode toen de Faculteit Maatschappij & Gedrag, Faculteit der Rechten en functies als Crea en een studentencafé in de gebouwen van de UvA waren gehuisvest. Deze vergelijking is gemaakt, omdat de situatie in 2020 geen representatief beeld geeft van het gebied nu veel gebouwen (gedeeltelijk) leeg staan, in afwachting van de ontwikkeling.
Het overzicht biedt inzicht in het gebruik in de toekomst en hoe zich dat verhoudt tot de oude situatie. Zo krijgen bewoners een goed beeld van de voorziene drukte in het gebied. Belangrijk, omdat in het participatietraject naar voren kwam dat bewoners zich grote zorgen maken dat het veel drukker gaat worden door de veranderingen aan de UvA-gebouwen.

De prognose is dat het aantal studenten en universiteitsmedewerkers dat aan het gebied verbonden is afneemt. De Universiteitsbibliotheek en de aula zijn echter campusoverstijgende voorzieningen die ook studenten van andere faculteiten faciliteren. Per saldo is de prognose daarom dat het gebied ongeveer net zoveel UvA-gerelateerde bezoeken krijgt als in de vorige periode dat het gebied volledig in gebruik was.

De openbare ruimte zal echter wel heel anders beleefd worden: in het verleden vond het fietsparkeren voor het overgrote deel in de openbare ruimte plaats en heel beperkt in de aanwezige fietsenkelders. In de toekomst vindt het fietsparkeren door studenten, medewerkers en bezoekers juist voor het overgrote deel plaats in de fietsenkelders (door de realisatie van twee grote stallingen onder de Oudemanhuispoort en Universiteitsbibliotheek).
Daarnaast moet opgemerkt worden dat de druk op het gebied niet alleen bepaald wordt door de UvA, maar ook afhangt van het overige gebruik door bijvoorbeeld toeristen en dagjesmensen.

Als de beoogde bouwplannen van de UvA in lijn met de uitwerkingskaders uitgewerkt worden, vindt er als gevolg van het SMP ook geen verdichting plaats. De omvang van het vastgoed neemt weliswaar toe naar circa 50.000 m², echter is dit het gevolg van realisatie van de nieuwe UB (met het overkappen van het binnenhof en nieuwbouw op de hoek van de Nieuwe Doelenstraat en Binnengasthuisstraat), waarvan de planuitwerking en vergunningverlening plaatsvond ruim voor het opstellen van het SMP.
De UvA wil bij de bouwambities verbonden aan het SMP, binnen het eigen vastgoed en eigendomsgrenzen te blijven. Bij de ontwikkelkaders wordt bij BG3 een voorstel gedaan waarbij tot een uitruil van gronden moet worden gekomen waarbij de m2 openbare ruimte in het gebied gelijk blijft. Dit wordt bij het betreffende deelgebied verderop in dit plan nader toegelicht.

	2012	Aantal evenementen per jaar	2025	Gemiddelde bezetting
CREA (zalen) CREA (café)	680 plaatsen 150 plaatsen	400	-	
Allard Pierson	60.000 bezoekers per jaar		80.000 bezoekers per jaar	300 per dag
Studenten	11.500 (FMG en FdR)		6.500 - 7.000 (FGw)	
Medewerkers	3.000 (FMG, FdR en ondersteunende diensten)		2.000 (FGw, UB, Bestuursstaf, Allard Pierson, ondersteunende diensten)	1.000 per dag
Universiteits-bibliotheek	-		1.200 werk- en studieplekken	Gemiddeld 2.100 bezoekers per dag tijdens collegemaanden
Aula	-	220	500 plaatsen	150
Universiteitstheater	250 plaatsen	300	400 plaatsen	100
Agnietenkapel	100 plaatsen	350	100 plaatsen	50
Vox-Pop	-	70	100 plaatsen	60
Omvang vastgoed	47.648 m2		49.839 m2	Toevoeging nieuwbouw UB en reductie OMHP
Fietsparkeren	Overgrote deel op maaiveld		Overgrote deel in fietsparkeerkelders (2.400 plaatsen)	

Gebruik Voorzieningen UvA

In de tabel is een prognose gegeven van het verwachte gebruik van de voorzieningen van de UvA in het Universiteitskwartier en is een vergelijking gemaakt met de vorige periode dat deze gebouwen volledig in gebruik waren.

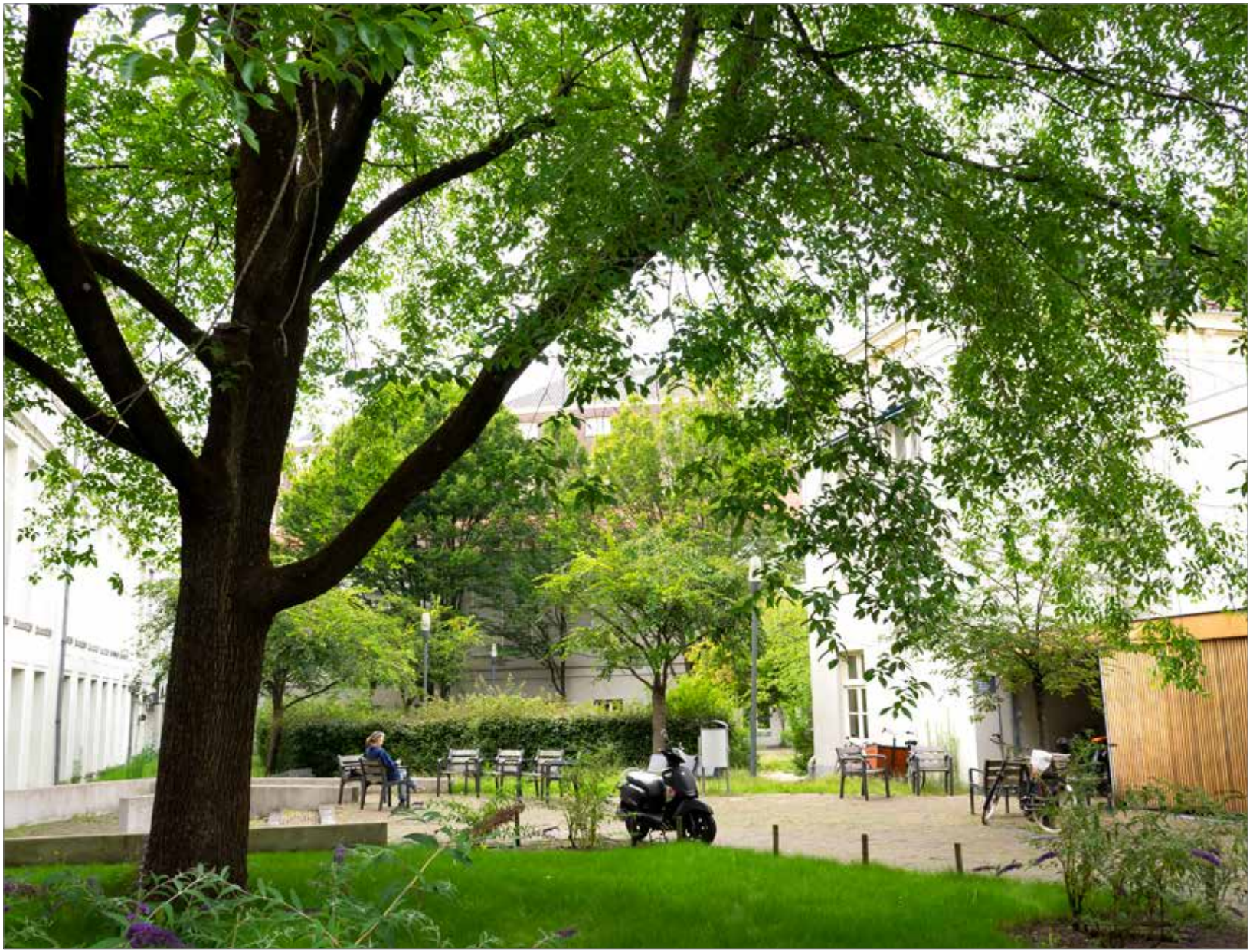

Gasthuishof
Universiteitskwartier
(bron: UvA)

2.2.6 Duurzaamheid

Vanwege de unieke locatie in de binnenstad en de samenhang met de andere gebouwen in het gebied, hebben de UvA en stadsdeel Centrum in maart 2018 een overeenkomst gesloten om samen een duurzaam Universiteitskwartier te realiseren.

Beleid UvA
De ontwikkeling van het Universiteitskwartier biedt de mogelijkheid om grote stappen te zetten in de verduurzaming van het vastgoed van de UvA. Duurzaamheid is een maatschappelijke verantwoordelijkheid gericht op het zorgvuldig omgaan met natuurlijke bronnen zodat de toekomstige generaties, net als wij, in staat zijn om in hun behoeften te voorzien. Zorgvuldig omgaan met bronnen betekent voor vastgoed onder andere een efficiënt gebruik van gebouwen en voorzieningen. Bij duurzame ontwikkeling is sprake van een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen. Verduurzamen van vastgoed is niet slechts een technische opgave. De UvA heeft deze ambitie samengevat in drie pijlers:

1. **UvA Routekaart Energietransitie** De doelstelling van de UvA is dat de hele vastgoedportefeuille in 2040 Paris Proof, All-Electric is. In de basis komt het neer op: het beperken van de energievraag, het gebruiken van hernieuwbare bronnen, nu doen wat nu kan en waar mogelijk gebruik maken van gebiedsgebonden oplossingen zoals bodemenergie (WKO-bronnen), zodat in 2040 alle campussen aardgasvrij zijn. Voor alle gebouwen is een duurzaam meerjaren-onderhoudsplan opgesteld en waar mogelijk zet de UvA in op versnelling van verduurzaming.
2. **Klimaatadaptieve en natuurinclusieve campus** Door de klimaatveranderingen is de kans op extreme weersomstandigheden ook in Nederland steeds groter. Denk hierbij aan extreme neerslag of hitte. Juist de stedelijke (versteende) gebied zullen hier de meeste overlast van gaan ondervinden. Klimaatadaptief ontwikkelen, biedt kansen om antwoord te geven aan deze omstandigheden en verbetert de leefbaarheid op de campus. Ook ecologie en de luchtkwaliteit speelt hierbij een rol. Maatregelen om bijvoorbeeld de biodiversiteit te herstellen, hangen samen met klimaatadaptieve maatregelen. Een groene campus is een aantrekkelijke campus. Binnen dit thema is er veel ruimte voor living labs, proeftuinen op het gebied van klimaatadaptatie en ecologie.
3. **Circulariteit** In een circulaire economie staat het efficiënter omgaan met grondstoffen centraal, met als doel dat de milieudruk afneemt, de leveringsrisico's kleiner worden en er economische kansen worden gecreëerd. De positieve effecten op het milieu ontstaan bijvoorbeeld doordat er minder plastics en metalen nodig zijn, de uitstoot van broeikasgas afneemt, biodiversiteitsverlies wordt beperkt of bodem, water en lucht minder worden verontreinigd. De ecologische voetafdruk van ons materiaalgebruik is (deels) inzichtelijk gemaakt. In het formuleren van doelstellingen en in de praktische uitwerking van de circulaire ambitie loopt de UvA aan tegen meetbaarheid versus bewijslast. Hiermee wordt het pijnpunt op de haalbaarheid van circulaire ambities duidelijk. Door te focussen op de belangrijkste onderdelen kunnen we nu al actie ondernemen en ervaring opdoen en hoeven we niet te wachten op consensus over meetmethodes die later pas duidelijk worden.

3 Participatie

Wat vinden bewoners, ondernemers en gebruikers belangrijk bij de ontwikkeling van het Universiteitskwartier?

3.1 Een gebied van ons samen

Bij het maken van dit uitwerkingskader zijn bewoners en ondernemers in de buurt, studenten, medewerkers van de Universiteit van Amsterdam en andere belangstellenden betrokken om hun belangen kenbaar te maken. De bewoners (o.a. bewonersvereniging Vereniging Openbaar en Leefbaar BG-terrein) hebben zich hierin zeer actief opgesteld. Deze betrokkenheid heeft waardevolle inzichten en informatie opgeleverd. Tijdens de bijeenkomsten die hiervoor georganiseerd zijn, heeft discussie plaatsgevonden en is inzicht verkregen in elkaars belangen.

Zeker voor een bestaand binnenstedelijk gebied, zoals het Universiteitskwartier, is dat relevant. Het gebied wordt gekenmerkt door een diversiteit aan functies, activiteiten en gebruik. De subtiele balans tussen de functies creëert een uniek karakter. Het is er levendig, gezellig en er valt genoeg te doen en te beleven, maar er is ook behoefte aan ruimte voor stilte en rust om te studeren, te werken en prettig te wonen. De aanwezigheid van de universiteit is hierbij heel bepalend en maakt een goede afstemming tussen de verschillende belangen extra belangrijk bij de planvorming.

Participatiebijeenkomst in de Waalse kerk

3.2 Leefbaarheid en veiligheid; balans tussen reuring en rust

De ligging en diversiteit van het gebied heeft voor zowel bewoners als de UvA z'n mooie kanten. Bewoners leven midden in de dynamiek van de binnenstad met in de nabijheid een grote variatie aan voorzieningen en functies zonder dat ze overspoeld worden door toeristen. Studenten en medewerkers van de universiteit zijn omringd door een gezellige woonomgeving, cultuur, cafés en restaurants, historische gebouwen en altijd mensen op straat. Het maakt het Universiteitskwartier een aantrekkelijke plek om te wonen, te studeren en onderzoek te doen en een waardevol visitekaartje voor de UvA. Zowel de bewoners, ondernemers als de universiteit hebben er dus belang bij dat de bijzondere balans in het Universiteitskwartier goed blijft en waar mogelijk wordt versterkt. Tegelijkertijd is er het besef dat deze subtiele balans gemakkelijk verstoord kan worden. Dat is de afgelopen jaren ook gebeurd o.a. door (bouw)overlast en onveilige situaties. Dit verklaart dat tijdens het participatieproces naast de aanvankelijk vijf thema's een zesde is toegevoegd: leefbaarheid en veiligheid. Er moet een evenwicht zijn passend bij wat het Universiteitskwartier wil zijn: een gemengd en historisch gebied in de luwte van de binnenstad waar onderwijs, onderzoek en wonen hand in hand gaan. Dit vraagt om zorgvuldige afwegingen in programmering, ontwerp en beheer van buitenruimte en gebouwen.

3.3 Werkwijze

In 2018, bij de start van het opstellen van dit SMP, zijn door de UvA een aantal bijeenkomsten gehouden met de academische gemeenschap en de buurt. Onder leiding van West 8 zijn toen de eerste analyses gemaakt en is een conceptplan gedeeld. Hierbij zijn knelpunten, ideeën en wensen opgehaald. Met de academische gemeenschap zijn stappen gezet om het programma voor gebouwen nader te specificeren.

In 2019 heeft de gemeente de lead overgenomen in het participatieproces. Dit traject heeft plaatsgevonden onder externe en onafhankelijke begeleiding. Allereerst zijn er verkennende gesprekken gevoerd om te vernemen hoe iedereen tegen het gebied en de toekomst ervan aankijkt. De uitkomsten hebben een plek gekregen in zes centrale thema's voor het Universiteitskwartier. Deze zijn vervolgens gezamenlijk uitgewerkt in uitgangspunten voor de planontwikkeling. Deze uitwerking is gebeurd in tien openbare meet-ups, in 1-op-1-gesprekken en met een online enquête. De gezamenlijke uitgangspunten hebben geholpen om focus te krijgen op de prioriteiten in het gebied en daarmee op het SMP. Hierbij waren de betrokken partijen het lang niet altijd met elkaar eens, maar duidelijk werd wel dat de thema's een goed handvat bieden om het gesprek op strategisch niveau te voeren.

Participatiebijeenkomst in de Waalse kerk

De thema's komen in dit SMP terug bij de uitwerking van de opgaven (hoofdstuk 7 Opgave) en het uitwerkingskader (hoofdstuk 8 Uitwerkingskader voor het Universiteitskwartier).

Identiteit

In het Universiteitskwartier komt de synergie tussen stad en universiteit tot leven. Hier is ruimte om te denken en te doen. Te beschouwen en te ondernemen. Van elkaar te leren.

Uitgangspunten voor de uitwerking:

In het Universiteitskwartier…
1. ….is er balans tussen functies
2. ….zijn rustige, serene plekken en plekken waar het levendig is
3. ….vinden ontmoetingen plaats
4. ….zijn voorzieningen die passen bij het kennis- en woonmilieu
5. ….wordt eigenaarschap gefaciliteerd

Historie en monumentaliteit

De historische structuur van het Universiteitskwartier is het fundament onder de bijzondere sfeer in het gebied.

Uitgangspunten voor de uitwerking:

In het Universiteitskwartier…
1. ….is de hovenstructuur herkenbaar en versterkt
2. ….is de samenhang tussen gebouwen verbeterd (ensembles)
3. ….zijn de gebouwen goed aangesloten op de openbare ruimte
4. ….kunnen gebouwen en de openbare ruimte worden aangepast aan de eisen van morgen

Toegankelijkheid en gebruik

Het Universiteitskwartier wordt intensief gebruikt, maar er is ook ruimte voor rust en privacy.

Uitgangspunten voor de uitwerking:

In het Universiteitskwartier…
1. ….zijn er goed vindbare verbindingen met de omgeving
2. ….zorgen de entrees/poorten voor een gepast gedrag
3. ….is duidelijk welke openbare ruimte publiek, semipubliek of privé is
4. ….wordt zelfbeheer actief ondersteund

Bereikbaarheid en logistiek

In het Universiteitskwartier is alles goed bereikbaar, maar wel met oog voor de kwetsbaarheid van het eeuwenoude gebied en de rust die er heerst.

Uitgangspunten voor de uitwerking:

In het Universiteitskwartier….
1. ….heeft de voetganger voorrang, maar is niet te dominant aanwezig
2. ….zijn er doorgaande fietsroutes, onder voorwaarden
3. ….worden fietsen op eigen terrein geparkeerd
4. ….vindt bevoorrading en afvoer van afval plaats aan de randen
5. ….worden de waterwegen benut voor logistiek en bevoorrading en afvoer van afval
6. ….is de verkeersveiligheid geborgd

Leefbaarheid en veiligheid

In het Universiteitskwartier zorgen wij er samen voor dat we er allemaal prettig kunnen studeren, wonen, werken, ondernemen en ontspannen.

Uitgangspunten voor de uitwerking:

In het Universiteitskwartier….
1. ….staat leefbaarheid voorop
2. ….wordt leefbaarheid actief beheerd
3. ….wordt drukte gemanaged
4. ….is het veilig

Duurzaamheid en groen

In het Universiteitskwartier wordt bewezen dat ook een eeuwenoude stad duurzaam kan zijn.

Uitgangspunten voor de uitwerking:

In het Universiteitskwartier….
1. ….wordt ingezet op collectief verduurzamen en energieneutraal maken
2. ….is men circulair
3. ….zijn gebouwen en openbare ruimte klimaatbestendig
4. ….wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van verduurzaming
5. ….is er veel groen
6. ….dient het groen duidelijke doelen

3.4 Hoofdlijn uit de participatiebijeenkomsten

Naarmate de voorstellen concreter werden, scherpten de vragen en standpunten van participanten aan. Hiermee werden ook de overeenkomsten en verschillen van mening duidelijker.
De clustervorming van de UvA op het Universiteitskwartier leidt tot het weer in gebruik nemen van gedeeltelijk leegstaande gebouwen en het centraliseren van een aantal UvA-brede functies. Een aantal buurtbewoners maakt zich zorgen over de mate van verdichting, zowel in aantal functies als in bebouwing. Op sommige onderdelen van het SMP zijn de belangen van bewoners, gebruikers en overige stakeholders niet eensluidend en dat betekent dat er spanning op ambities en oplossingsrichtingen staat. Dat is ook gebleken tijdens deze bijeenkomsten. In het verslag van het participatieproces is dit concreet opgenomen.

Met het vaststellen van het SMP is het betrekken van de omgeving niet afgerond. Ook na vaststelling van het Strategisch Masterplan zijn gesprekken over de planuitwerking nodig.
Het participatietraject over het SMP heeft ervoor gezorgd dat partijen elkaar goed weten te vinden, zoals over de bouw van de UB en de plannen voor tijdelijk beheer en –inrichting in de aankomende periode met veel bouwactiviteiten.

Een compleet verslag van het participatieproces is te vinden op de gemeentelijke projectpagina www.amsterdam.nl/universiteitskwartier.

4 Cultuurhistorische context

Wat is de cultuurhistorische context waarbinnen het Universiteitskwartier wordt ontwikkeld?

Een diepgaande analyse van de cultuurhistorie van het gebied is nodig om de wordingsgeschiedenis goed te begrijpen, en van belang bij het onderbouwen van de volgende stappen. Hiertoe is een Cultuurhistorische Onderbouwingsrapportage opgesteld[1]. De voorgestelde aanpassingen in de bebouwde omgeving zijn gestoeld op de analyse en conclusies uit deze rapportage, waarvan de hoofdlijn is weergegeven in dit hoofdstuk.

4.1 Inleiding

Ruim zes eeuwen geleden streken de eerste bewoners neer in het gebied dat wij in dit Strategisch Masterplan aanduiden als Universiteitskwartier. Het lag toen nog net buiten de stadsveste (Afb. 1-2).

In het noordelijke deel van het gebied is sinds het ontstaan relatief weinig veranderd. Het zuidelijk deel daarentegen, het huidige Binnengasthuisterrein en het Oudemanhuispoortcomplex, heeft door de eeuwen heen volop transformaties doorstaan. Dit deelgebied vormt straks bovendien het hart van het Universiteitskwartier en is daarmee heel bepalend voor de sfeer in het gebied. In dit hoofdstuk wordt dan ook gefocust op het zuidelijk deel van het Universiteitskwartier.

4.2 Stedenbouwkundige en architectonische ontwikkeling

4.2.1 Binnengasthuisterrein

Fase 1: Kloosters

De moerassige grond in het zuiden van de middeleeuwse stad weerhield twee zustergemeenschappen er niet van om in de 14e eeuw een stuk grond aan te kopen en er hun nieuwe kloosters op te richten. (Afb. 3). De kloosters waren van elkaar gescheiden door de Nonnensloot (grofweg ter hoogte van het huidige BG3, de Gasthuisstraat).

Afbeelding 1 (links): 1664 - Kloverniersburgwal

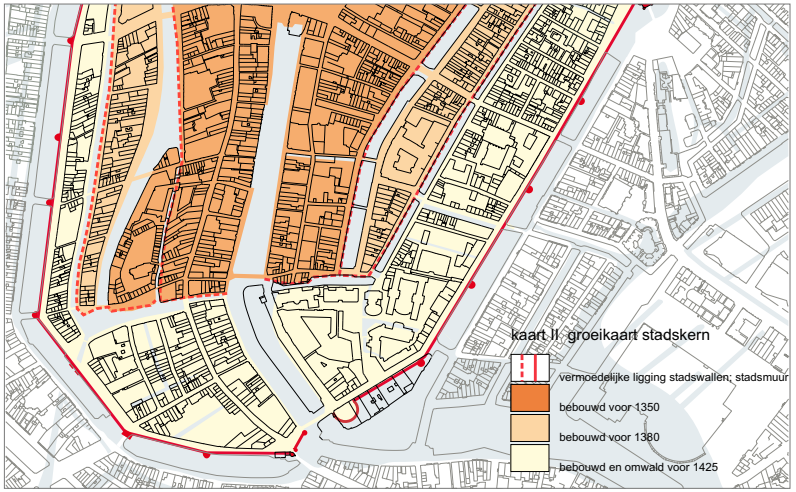

Afbeelding 2 (rechts): Groeikaart van de stadskern (Gemeente Amsterdam - Bureau Monumenten & Archeologie)

1 Te downloaden op de projectpagina op www.amsterdam.nl/universiteitskwartier

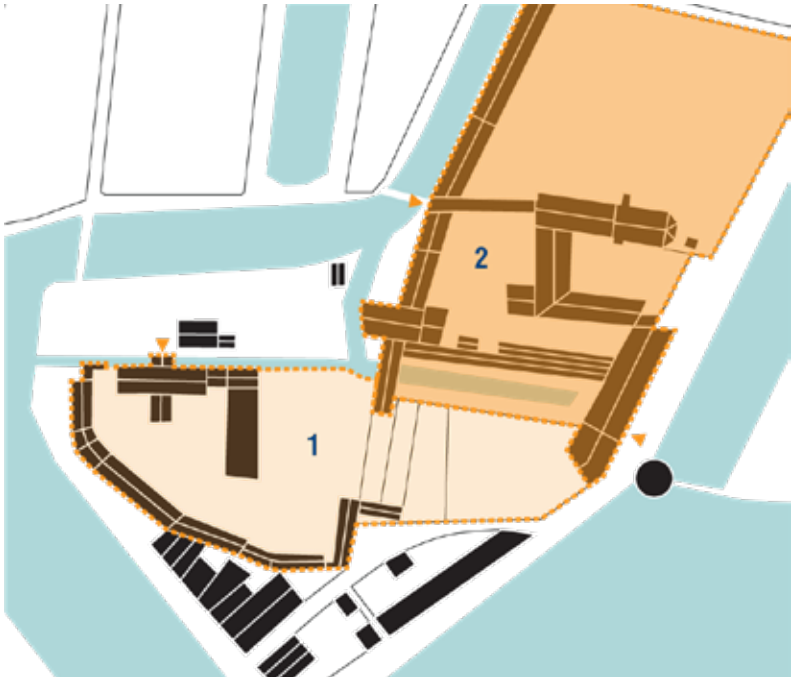

Het Oude en het Nieuwe Nonnenklooster weken qua ruimtelijke opzet af van de andere delen van de stad. Het was een van de buitenwereld afgesloten gebied en nagenoeg zelfvoorzienend. Niet alleen bakenden waterwegen het gebied af, maar ook werden muren en gebouwen op de kavelgrens geplaatst.
Zo ontstond een in zichzelf gekeerde wereld, enkel te betreden via poorten. De inrichting van het kloostercomplex bestond uit smalle gebouwen en een kapel en daar tussenin veelal groene buitenruimten (hof, boomgaard, bleekveld, siertuin, moestuin, kerkhof) (Afb. 4).

In de twee eeuwen dat beide kloosters op deze locatie floreerden, veranderde de structuur niet wezenlijk. De ophoging en het bouwrijp maken van grond, vooral bij de Amstel, zorgde voor een vergroting van de besloten kloostergemeenschappen.

Aan de randen van het kloostercomplex werden woningen gebouwd voor de verhuur. Naast de boomgaard (Oudemanhuispoort) aan de Oudezijds Achterburgwal stond bijvoorbeeld een rij woonhuizen.

Meer richting het zuiden verkochten de zusters grond voor de stadstimmerwerf en een brouwerij. Daardoor werd de buitengrens niet meer alleen gedefinieerd door kloosterbebouwing, maar ook door bedrijvigheid en bewoners uit de stad.

De Alteratie in 1578 maakte een einde aan deze besloten, religieuze leefgemeenschappen. De nonnen van beide kloosters mochten nog gedeeltelijk op het complex blijven wonen. Verder werd het voortaan gebruikt als gasthuis (= voorloper en vroegere benaming voor een ziekenhuis of medisch centrum). De boomgaard werd deels bebouwd ten behoeve van het oudemannenhuis.

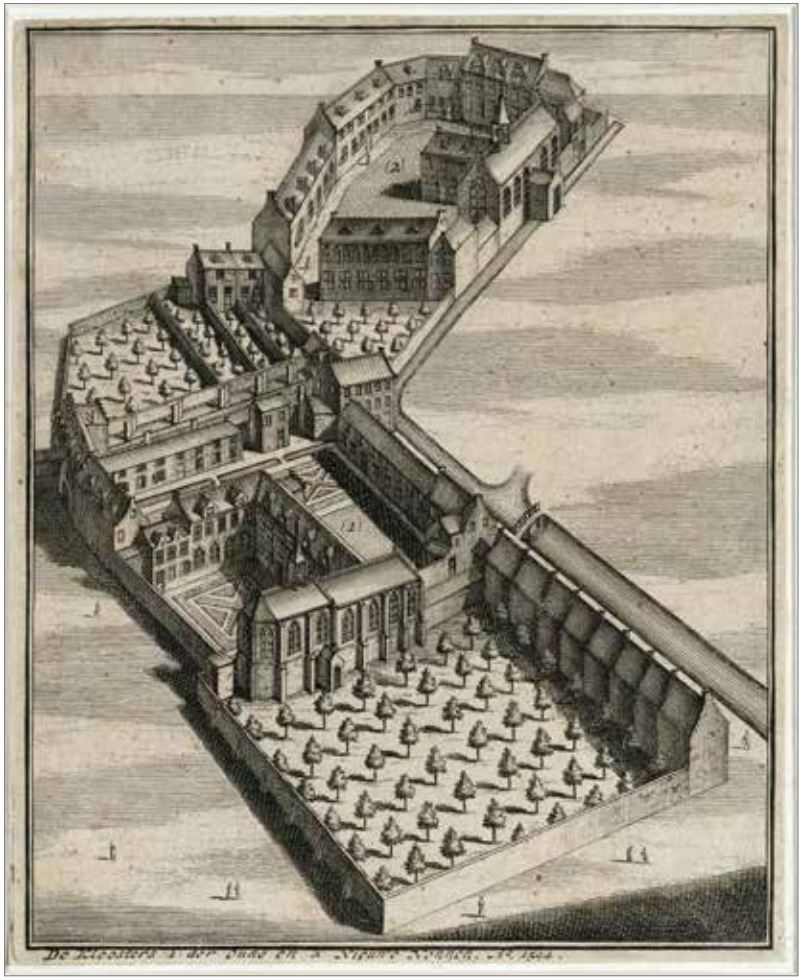

Afbeelding 3 (links):
Oude (2) & Nieuwe (1) Nonnenklooster van ca. 1389 tot 1578
(bron West8)

Afbeelding 4:
Gravure van Oude en Nieuwe Nonnenklooster uit 1729 geeft de situatie uit 1544 weer. Onder in beeld de (Oudemanhuispoort) met daarboven de kapel van het Oude Nonnenklooster. Boven in beeld het Nieuwe Nonnenklooster

Fase 2: Gasthuis

16e – 19e eeuw

Het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis en het Sint Pietersgasthuis werden hier samengevoegd tot het Sint Pietersgasthuis, dat vanaf 1635 het Binnengasthuis werd genoemd. In de eerste drie eeuwen van haar bestaan was het gasthuis gehuisvest in de voormalige kloosterbebouwing.

Doordat de grenzen van het complex niet verlegd konden worden, was het gasthuis genoodzaakt tot inbreiding en verbouwing van de kloosters. De middeleeuwse kloosterstructuur met haar smalle, lage bebouwing die bereikbaar was via poorten, interne verbindingen (stegen) en hoven werd stap voor stap verlaten (Afb. 5)

Het organisch gegroeide gasthuis behield wel een bepaalde georganiseerde openheid door de aanwezige hoven en binnenplaatsen. Het belang van deze buitenruimten was groot: zij gaven licht en lucht aan de gebouwen en vormden samen met de drooglopen en corridors de verbindingen van het complex. Daarnaast vergemakkelijkten zij de oriëntatie en hadden een functie als bleekveld, boomgaard, of apothekerstuin.

De veranderingen die zich aan de randen van het gebied voltrokken waren ingrijpender dan die aan het gasthuis zelf. Aan de Oude Turfmarkt, Kloveniersburgwal en Oudezijds Achterburgwal transformeerde de bebouwing in de loop der eeuwen tot statige huizen (Afb. 6). Het complex zelf hield een besloten karakter, maar de randbebouwing was meer en meer richting de stad georiënteerd.

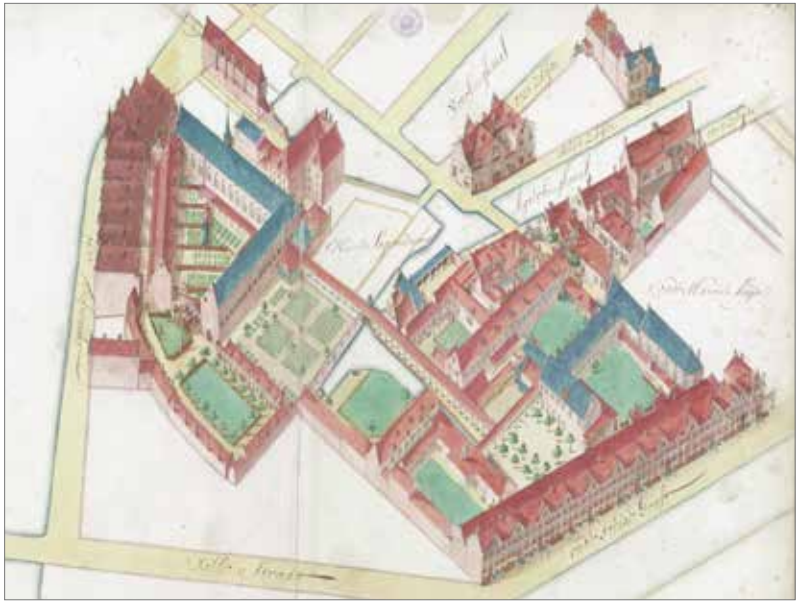

Afbeelding 5 (links): Leupenius 1680

Afbeelding 6 (rechts): 1782 - Oranje: Gasthuis gebouwen (bron West8)

Eind 18e, begin 19e eeuw werd de roep om renovatie en uitbreiding van het Binnengasthuis steeds sterker. Men had behoefte aan een geheel, een modern complex.

In de periode tussen de 16e en de 19e eeuw waren de buitenruimten over het algemeen duidelijk gekaderd door middel van panden, kades, muren en colonnades. Binnen deze structuur werden de verschillende hoven soms formeel, maar vaker productief ingericht als bleekveld, boomgaard of moestuin (Afb. 8-9). Het gebied werd verder gestructureerd door de grachten en waterlopen (Afb. 7).

Afbeelding 7:
1665 - Oude Mannen huis hof, met boomgaard, beelden en bleekveld

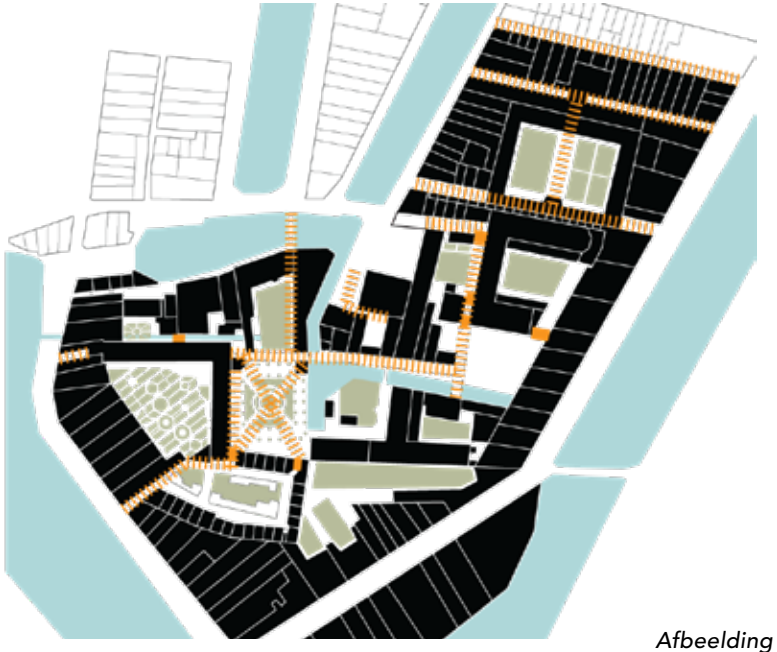

Afbeelding 9:
Binnengebied 1782: Hoven & Verbindingen (bron West8)

Afbeelding 8:
1680 - Afgebakende buitenruimten met bleekveld, begraafplaats, boomgaard etc.

Afbeelding 10 (links): ca.1870 - BG1 & BG2, Transformatie van kleinschalige naar grootschalige typologïen

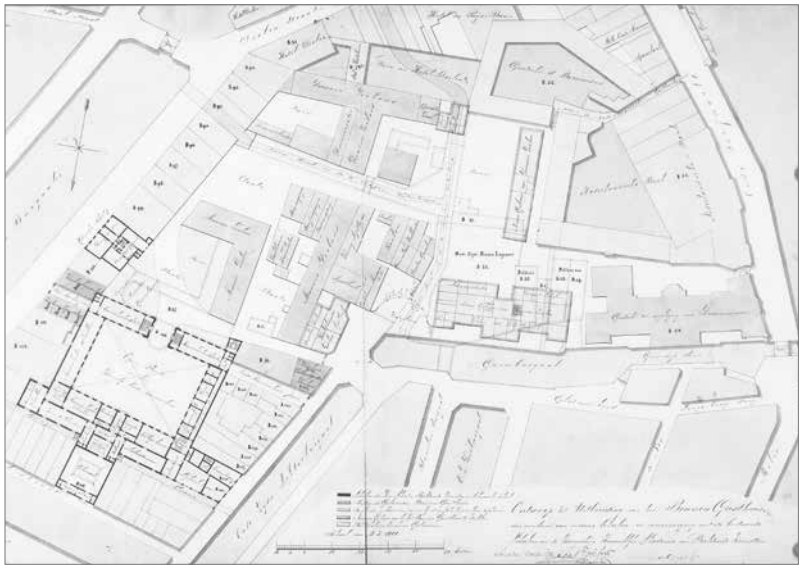

Afbeelding 11 (rechts): Binnengebied 1913: Hoven & Verbindingen & Institutionele gebouwen (oranje) (bron West8)

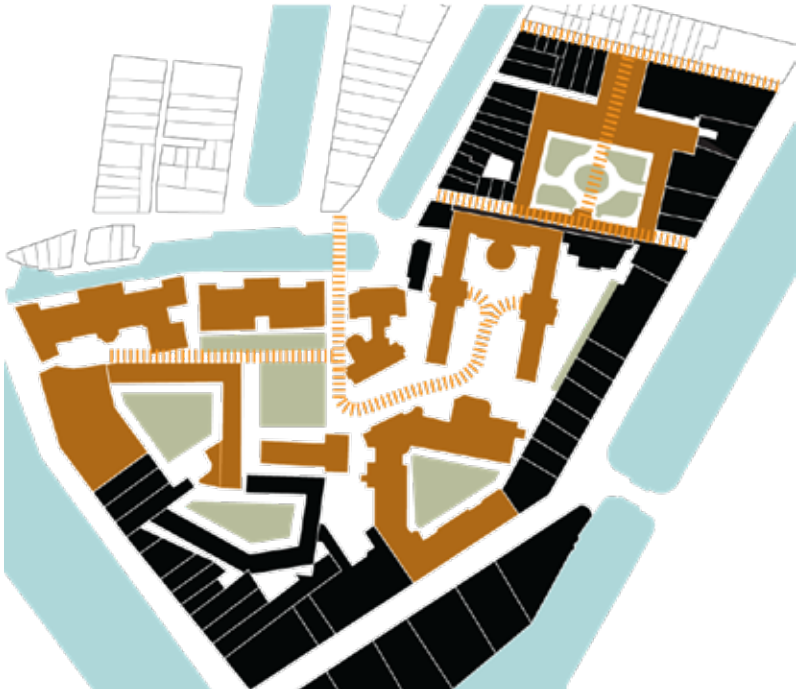

Afbeelding 12 (links): BG5 in de jaren 70: het binnenhof in gebruik als parkeerplaats

Afbeelding 13 (rechts): 1981 - goede auto bereikbaarheid, ook voor de ambulances is gewaarborgd

19e eeuw

De complexe inrichting van het Binnengasthuis leek meer en meer uit de tijd. Met een gefaseerde nieuwbouw tussen 1868 en 1913 (Afb. 10) kwam een einde aan alle bestaande historische bebouwing op het terrein, met uitzondering van de Gasthuispoort.

De smalle, lage kloosterbebouwing maakte plaats voor hoge, statig vormgegeven bouwblokken die, door hun symmetrische opzet, vrijstonden in de ruimte, of ruimtelijk die indruk wekten. Het gesloten karakter van het gasthuisgebied bleef behouden. Maar daar waar de kloosterbebouwing architectonisch gezien naar binnen gericht was, kregen de nieuwe gasthuisgebouwen een duidelijke voorgevel, waarbij de hoofdgevel naar de stad, dan wel naar een hof was gericht. De nieuwbouw werd vormgegeven volgens de heersende architectuurstijlen met een indeling volgens het corridor- en paviljoensysteem, waarbij licht, lucht en openheid centraal stonden.

Met de overgang naar een vroegmodern ziekenhuis in de loop van de 19e eeuw verdwenen de grachten, colonnades en drooglopen en werd aan de noordzijde de buitenring van het gasthuisterrein wat geopend: er kwam een nieuwe hoofdentree tot het gebied in het verlengde van de Oudezijds Achterburgwal. (Afb. 11)

De groei van het ziekenhuis en de daarmee samenhangende intensivering van het gebruik van gebouwen en buitenruimte, deed het gebied geen goed. Het werd steeds verder volgebouwd met allerhande aan- en bijgebouwen. Met de komst van een bredere brug en de sloop van enkele gebouwen aan de rand, werd het gebied ook voor de auto goed bereikbaar. En zo veranderde het langzaam maar zeker tot een grote parkeerplaats zonder groen (Afb. 12-13).

Fase 3: Universiteit en stad

Na het vertrek van het Binnengasthuis ziekenhuis naar het AMC en het vertrek van de Nederlandse Bank werd het Binnengasthuisgebied in de jaren tachtig van de 20ste eeuw grotendeels in gebruik genomen door de Universiteit van Amsterdam. Dit vormde de start van een nieuwe ontwerp, verbouwings- en herinrichtings- campagne.

Sinds de jaren ‘70 speelde de gemeente met de gedachte om een deel van het Binnengasthuisterrein ‘terug te geven aan de stad’. Er deed zich nu een kans voor om gehoor te geven aan deze wens en het gebied meer openbaar te maken. De UvA maakte ook een afspraak met de gemeente over een maximum percentage eigenaarschap in dit gebied. Met deze twee uitgangspunten (stedenbouwkundige en programmatische wensen) en na een uitgebreide analyse van de bestaande gebouwen werden er voor de herinrichting van het BG-terrein verschillende stedenbouwkundige modellen opgesteld. (Afb. 14)

Zo werd een concept gepresenteerd dat doormiddel van de sloop van BG1, BG2, BG3, het anatomiegebouw, gasthuishofwoningen, het Hotel Pays Bas en twee woningen aan Kloveniersbrugwal een grote doorgaande publieke ruimte met een viersprong in alle windrichtingen realiseerde. Het uitgevoerde plan is een stuk soberder en wijkt op cruciale punten af: BG1 blijft ongewijzigd; i.p.v. een oostwest

Afbeelding 14:
Één van de stedenbouwkundige modellen uit de jaren 80

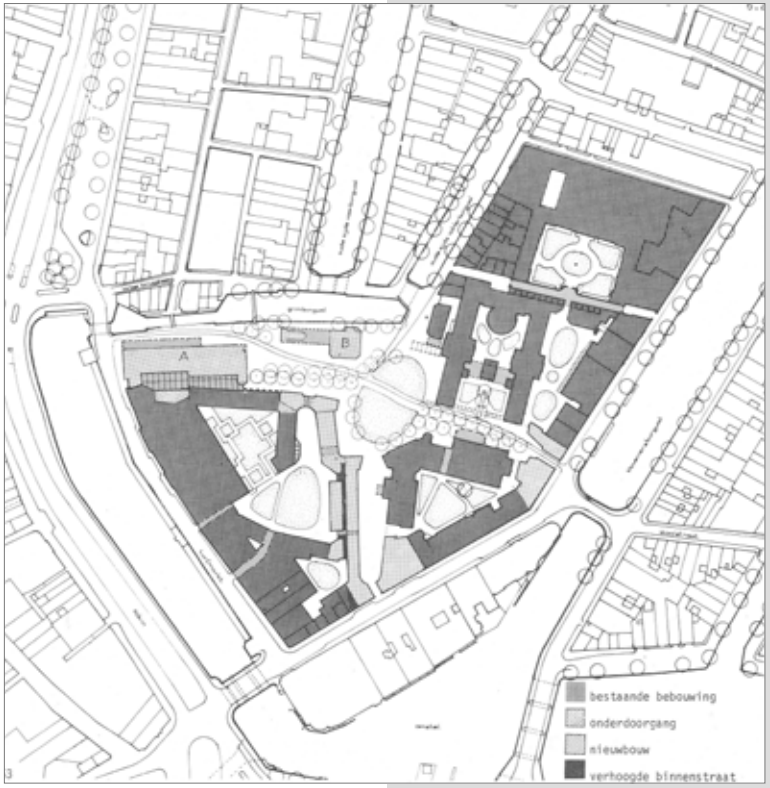

verbinding wordt de noordzuid verbinding gemaakt; maar BG3 blijft wel behouden. Door de introductie van het woonprogramma, de doorbraken en de introductie van doorgaande fietsroutes is de buitenring wel doorbroken en het binnengebied openbaar gemaakt en zoals voorzien, in drie stukken geknipt.

De sociale woningbouw aan de westzijde van de Binnengasthuis-straat is in 1982 opgetrokken naar
ontwerp van Paul de Ley. (Afb. 15) Het plein voor de bebouwing van De Ley hield rekening met de bestaande bebouwing van zowel de Tweede Chirurgische Kliniek als de Kinderkliniek. (Afb. 16)

Afbeelding 15:
Woningen Binenngasthuisterrein naar ontwerp van Paul de Ley.

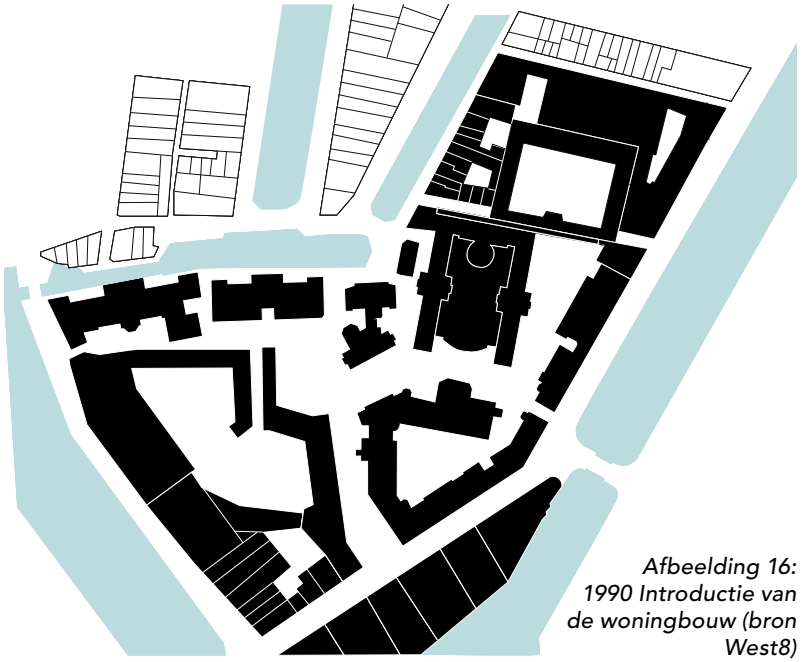

Afbeelding 16:
1990 Introductie van de woningbouw (bron West8)

In het kader van de tweede belangrijke wens; een gevarieerd stedelijk programma, werd in 1983 op het terrein een crèche gevestigd in de Gasthuiskerk. In hetzelfde kader werd het cultuurcentrum voor Amsterdamse studenten (Crea) gehuisvest in BG 2. (Afb. 17) De 2e Chirurgische kliniek huisvestte onder andere een theaterschool.

Afbeelding 17: Crea Cafe

Samen met de faculteiten voor Geesteswetenschappen en Rechten, de Mensa in het Atrium en het Studenten café in gebouw BG5 maakte dit het Oudemanhuis- Binnengasthuisgebied tot dé binnenstad locatie van de UvA.

Met de transformatie van BG5 naar UvA onderwijsgebouw met mensa wordt het gehalveerde hof, zoals ontstaan bij een eerste inbreiding in 1964, verder dichtgebouwd. De oost-westvleugels worden met een dwarsvolume verbonden en daarna verder dichtgebouwd en overkapt. Door het dichtzetten van de hof is de stedelijke eenheid verdwenen en is de directe relatie van de collegezaal in het klinisch ziekenhuis (BG5) en de snijzaal in de Tweede Chirurgische Kliniek (Universiteitsbibliotheek) verloren gegaan.

BG3 is de laatste grote ingreep die invloed heeft op de stedenbouwkundige setting van het zuidelijke gebied. De vleugel van de kinderkliniek naar ontwerp van Van der Meij werd begin jaren '90 gesloopt en vervangen door een ovaal paviljoen van Theo Bosch. Het paviljoen is bijna evenwijdig ten opzichte van het Administratiegebouw, eveneens naar ontwerp van Van der Meij, geplaatst en door middel van een tussenlid met trappenhuis (deels nog aanwezig) onder een hoekverdraaiing verbonden met het Administratiegebouw. (Afb. 18)

Afbeelding 18:
Verdwenen Kinderkliniek 1989

De zuidelijke gevel van de Kinderkliniek liep evenwijdig met de Tweede Chirurgische kliniek, waardoor er een gedefinieerde ruimte ontstond in de vorm van een rechthoekig plein. Bosch heeft in zijn paviljoen de as verschoven, waardoor deze zo goed als evenwijdig aan het Administratiegebouw kwam te staan. (Afb. 19) De doorbraken door het Binnengasthuiscomplex hebben ervoor gezorgd dat de ruimtelijke structuren minder goed omsloten worden en minder duidelijk worden gedefinieerd. Met name de sloop van de Kinderkliniek van Van der Meij heeft een negatieve invloed gehad op de stedenbouwkundige waarde van het Binnengasthuisterrein, vooral ook omdat de bebouwing van De Ley een stedenbouwkundig antwoord was op de Kinderkliniek. De positionering en de vorm van de nieuwbouw van Bosch hebben dit verlies niet opgevuld. (Afb. 20)

Afbeelding 19:
Nieuwbouw paviljoen door Theo Bosch

Afbeelding 20:
Situatie in 1992 (bron West8)

Verschillende oorzaken legden een zekere druk op het gebruik van de openbare ruimte. Een groot deel van de wensbeelden en idealen uit de jaren ’80 en ’90 die tot openbreken van het Binnengasthuisterrein leidden, bleken niet uitvoerbaar vanuit veiligheidsoverwegingen. Langzaam maar zeker werd de openheid van de Gasthuishoven ook overdag weer teruggedraaid en delen met dode hoeken en verborgen nissen werden met extra hekken steeds meer ingericht op het beheersen van overlast in de stille uren.

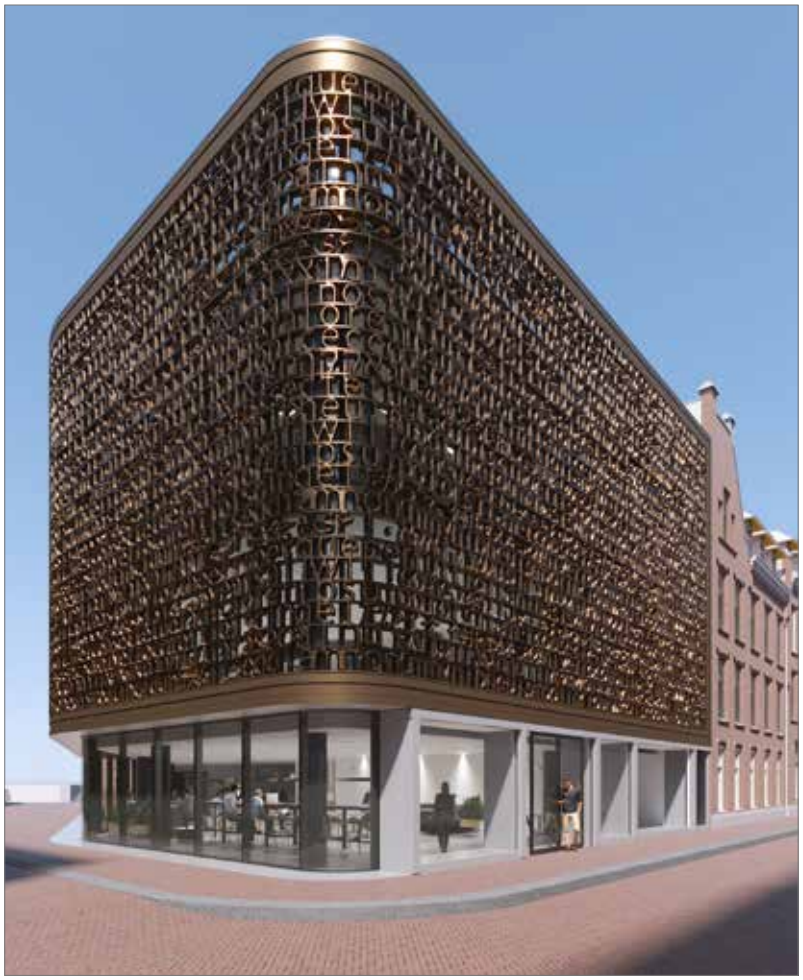

Afbeelding 21: Ontwerp nieuwe Bibliotheek van MvSA & van Stigt

Na eerdere sloop-nieuwbouw varianten is na fel verzet en beroep op het behoud van de monumenten in 2017 besloten de Tweede Chirurgische kliniek om te bouwen tot Universiteitsbibliotheek (UB) (Afb. 21-22). Hierbij wordt het binnenhof getransformeerd tot atrium. De conversie van het hof tot atrium en de entree aan de binnengebiedszijde zijn de grootste ingrepen geworden. Ook wordt een nieuwbouwdeel gebouwd aan het voormalige Zusterhuis. Hiermee wordt de lege kavel die overbleef na de sloop van Hotel Pays-Bas eindelijk bebouwd.

Afbeelding 22:
Ontwerp nieuwe Bibliotheek van MvSA & van Stigt
sfeerimpressie binnenhof

4.2.2 Oudemanhuispoortcomplex

Fase 1: Oudemannenhuis

In 1600 verkocht het gasthuis de boomgaard aan het Oudemannenhuis en werd een carrévormig gebouw met binnentuin gemaakt voor oude mannen en vrouwen. Het gebouw was bereikbaar via een oostwest gang en poorten aan de Kloveniersburgwal en Oudezijds Achterburgwal. In de buitenring van het complex stonden zowel huurhuizen van het Oudemannenhuis, als van het Binnengasthuis. De huurhuizen aan de Oudezijds Achterburgwal kregen met de komst van het Oudemannenhuis achtertuinen waardoor het terrein een besloten karakter kreeg.

Het Oudemannenhuis werd eind 18e eeuw vernieuwd. Op hetzelfde grondvlak werden vier vleugels rond een binnenplaats gepositioneerd (Afb. 23). De gevels aan de binnenplaats kregen een statig en symmetrisch uiterlijk, geïnspireerd door Franse voorbeelden uit die tijd. Het binnenhof werd ingericht als siertuin en bleekveld (Afb. 24).

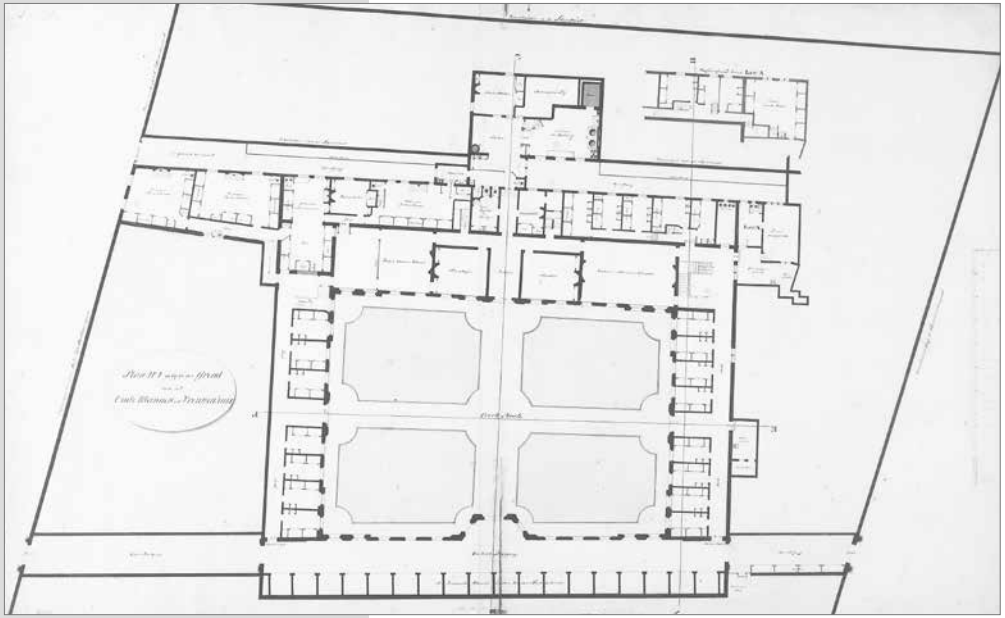

Afbeelding 23:
Oudemannenhuispoort 1754

Afbeelding 24:
Oudemannenhuispoort 1731

Fase 2: Gasthuis, museum en kunstacademie

Vanaf de 19e eeuw liep het aantal oude bewoners terug en werd het complex voor het eerst gedeeltelijk door het Binnengasthuis gebruikt. Tevens huurde de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK) een deel en ook het museum Van der Hoop werd in het gebouw gevestigd.
De oost- en noordvleugel boven de galerij werden ingericht tot ziekenzalen. De fijnmazige verdeling van kamertjes maakte plaats voor grotere ruimten. De noord- en westvleugel werden verbouwd voor de KABK. Er werden studie- en expositiezalen opgetrokken, waarvan er twee doorliepen tot aan de Slijkstraat. Het museum voegde een aantal grote zalen toe aan de noordkant. De ingrepen aan het gebouw waren voor het overgrote deel interne verbouwingen en inbreiding tussen de buitenring en het carrégebouw.
Aan de gezamenlijke bewoning kwam in 1879 een einde toen de Gemeente Universiteit (later de Universiteit van Amsterdam) introk in het gehele Oudemanhuispoortcomplex (Afb. 25). Vanaf dat moment is de universiteit de eigenaar van dit complex.

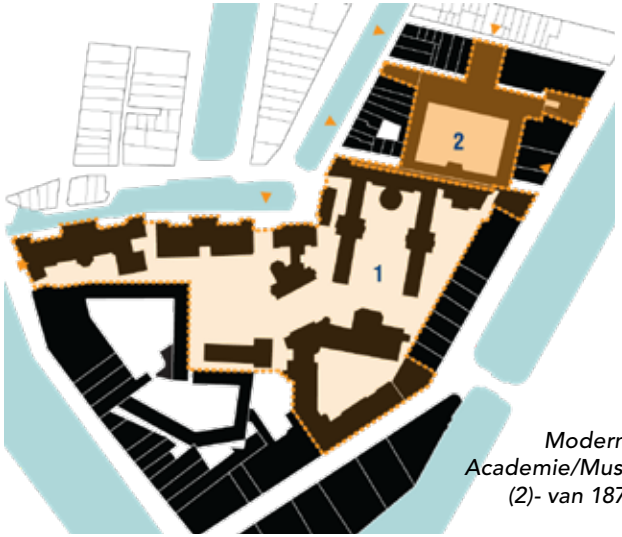

Afbeelding 25:
Modern Ziekenhuis (1) & Academie/Museum/Universiteit (2)- van 1870 tot 1981 (bron: West8)

Fase 3: Universiteit

In de eerste universiteitsjaren bleef de stedenbouwkundige opzet redelijk gelijk. De noordzijde van het complex, tussen de oude poldersloot en de Slijkstraat, werd veelvuldig aangepast, waarvoor woningen aan de Slijkstraat sneuvelden. Tussen 1889-1891 werd aan de noordzijde een groot volume toegevoegd: een ceremoniële aula naar ontwerp van Springer met een entree aan de Slijkstraat (Afb. 26). Vanaf dat moment had het complex niet alleen voornaame entrees via de poorten aan de zuidzijde, maar ook aan de noordzijde.

Afbeelding 26:
De aula van J.Springer 1910

In de buitenring rondom het voormalige Oudemannenhuis maakten de kleine huurwoningen langzaam maar zeker plaats voor grotere gebouwen, eerst in eigendom van het gasthuis, later aangekocht door de gemeente en zodoende overgedaan en gekoppeld aan de universiteit. Hierdoor is een amorfe samensmelting van volumen ontstaan.

Vooral aan de Slijkstraat en Kloveniersburgwal vond in de 20e eeuw schaalvergroting plaats. Toen de gemeente, en later de UvA, eigenaar werd van de grachtenhuizen aan de Oudezijds Achterburgwal werden deze in de jaren ’60 intern met elkaar en het Oudemanhuispoortcomplex verbonden. De huizen met 18e-eeuws voorkomen kregen daarmee een 20e-eeuwse laag toegevoegd en werden onderdeel van het grotere conglomeraat en interne routing. (Afb. 27)

Vanaf 1955, toen de bebouwing rondom de Oudemanhuispoort in bezit van de universiteit kwam, werd er gewerkt aan de uitbreidingsplannen. Jan Leupen ontwierp in 1960 een uitbreidingsplan aan de Slijkstraat tussen de Oudezijds Achterburgwal en Kloveniersburgwal, dat in twee fasen in werd uitgevoerd. De eerste fase betrof het deel tussen de aula aan de Slijkstraat en de ziekenvleugel van het oudemannenhuis aan de Achterburgwal. (Afb. 28) Zo kon de bestaande aula zo lang mogelijk voor onderwijs in gebruik blijven. De steeg op de plaats van de gedempte sloot, verdween. De kleinschalige hoekbebouwing, georiënteerd op de gracht en op de dwarsstraat, maakte plaats voor één hoekpand, dat nadrukkelijk één voorgevel had, aan de gracht. De zijgevels zijn soberder van ontwerp. Het bouwdeel is ontworpen als uitbreiding van het Oudemanhuispoortcomplex en ontsloten vanuit het binnengebied. Daarom is aan de buitenzijde geen entree ontworpen.

De tweede fase van de nieuwbouw aan de Slijkstraat begint in 1964, als de mortel van fase 1 nog nauwelijks is opgedroogd. Het ontwerp omvat de sloop van de aula van Springer en loopt door tot de achtergevels van de bebouwing aan de Kloveniersburgwal. Het ontwerp van deze fase, de gevel aan de Slijkstraat, sluit naadloos aan op fase 1. De doorlopende gevel aan de Slijkstraat is in schaal terughoudend en aangepast aan de smalle breedtemaat van de straat. terughoudend en aangepast aan de smalle breedtemaat van de straat.

Afbeelding 27: Kleinschalige bebouwing aan de Slijkstraat 1942

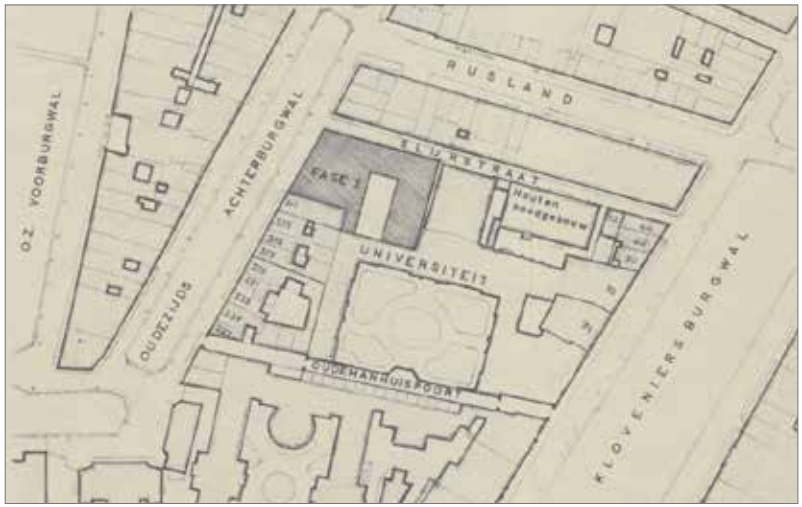

Afbeelding 28: 1959 Plan Leupen voor fase 1, uitbreiding hoofdgebouw Gemeente Universiteit

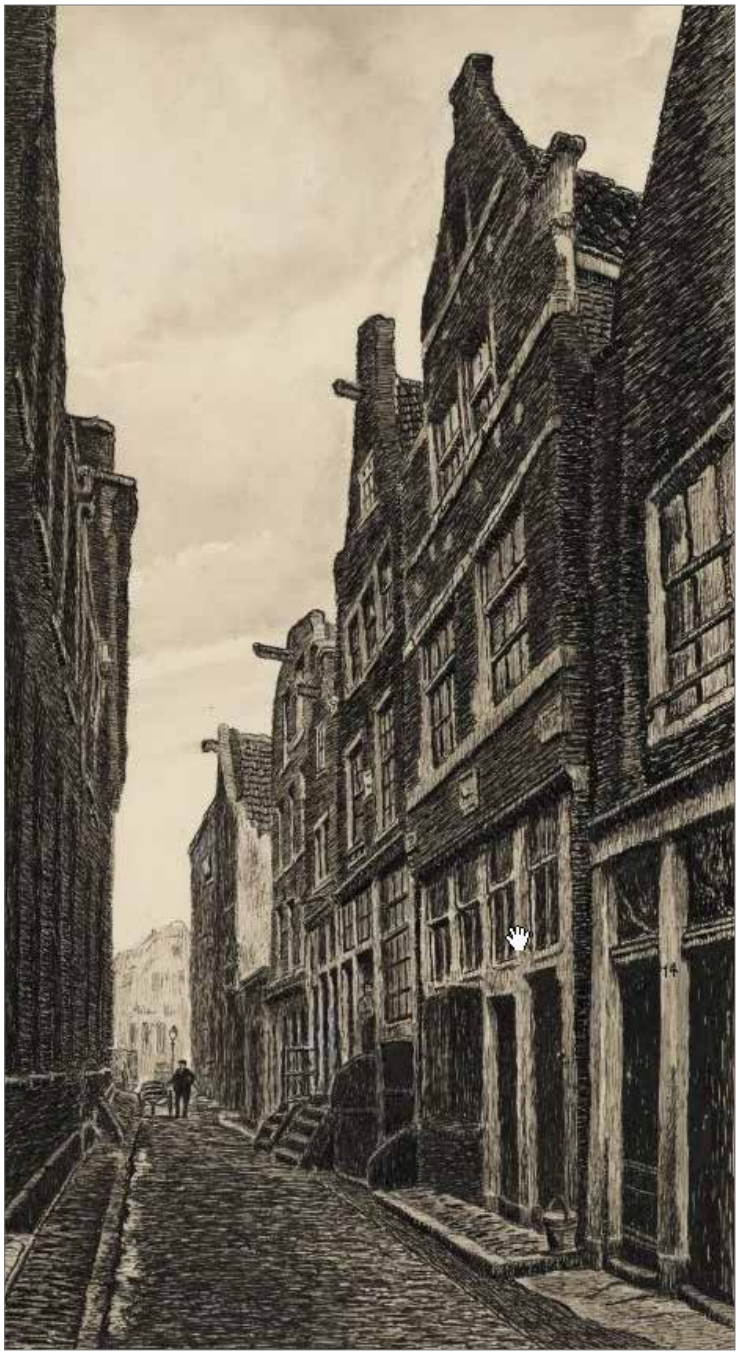

Afbeelding 29: Slijkstraat rond 1900

De laatste fase in de vernieuwing van de buitenschil rond de Oudemanhuispoort startte in 1975. In dat jaar werd de sloop van de hoek Slijkstraat/Kloveniersburgwal ingezet. De hoekkavel zelf was onbebouwd, maar de twee naastgelegen historische woonhuizen werden rücksichtslos gesloopt. Ook de naastgelegen bebouwing, minder oud en product van schaalvergroting en samenvoeging uit de 19de eeuw verdwenen. Deze twee grotere panden kwamen in de nieuwe gevelgeleding terug. De onbebouwde hoek en de kavels daarnaast kregen een historiserende, respectievelijk gereconstrueerde voorgevel (met herplaatste geveltoppen), maar vormden in wezen het decor voor een nieuw gebouw erachter.

De Slijkstraat had in de geschiedenis van dit gebied een straatfunctie: een openbare en toegankelijke buitenruimte vanuit de huizen in de straat en vanuit de omgeving. (Afb. 29) De Slijkstraat veranderde van karakter in de afgelopen eeuw door het verlies van adressen: er werden woningen sloopt, kwamen traforuimten en expeditie-entrees en ook de UvA bebouwing en het Radisson Hotel veranderen het aanzicht (Afb. 30).

Afbeelding 30: Universiteitskwartier vanaf 1992 (bron: West8)

4.3 Kernwaarden: Poorten, hoven, stegen

Uit het voorgaande kan de conclusie getrokken worden dat het gebied door de eeuwen heen voortdurend transformaties heeft ondergaan, maar ook dat werd voortgeborduurd op blijvende thema's. Het complex is organisch gegroeid en blijft zich tot op de dag van vandaag ontwikkelen, aanpassen aan de eisen van de tijd. Dit in tegenstelling tot het grachtengebied, dat sinds de oprichting juist nauwelijks veranderd is.
Deze voortdurende transformatie is een interessante, overkoepelende constante in de geschiedenis en vormt een van de basiskenmerken van dit gebied.
Daarnaast zijn er monumentale kernwaarden als blijvende thema's toe te kennen aan het Universiteitskwartier. Deze kunnen samengevat worden als 'Poorten, hoven, stegen'. Hiermee wordt de unieke structuur van het oorspronkelijke, middeleeuwse gebied getypeerd, waarbij een duidelijke begrenzing gepaard gaat met een interne circulatie en binnenhoven. Deze structuur is bepalend geweest voor de contemplatieve sfeer die hier vanaf het allereerste begin, tot de dag van vandaag, nagestreefd wordt.

Poorten

Hoven

Stegen

Afbeelding 31 (links): Buitenring 1782: Poorten & Contour van naar buiten gerichte gebouwen Zwart: Gasthuis gebouwen

Afbeelding 32 (midden): Buitenring 1913: Buitenring, Poorten & Contour van naar buiten gerichte gebouwen. Zwart: Gasthuis gebouwen

Afbeelding 33 (rechts): Buitenring 1992: Buitenring, Poorten & Contour van naar buiten gerichte gebouwen. Zwart: Universiteitsgebouwen

(bron: West8)

De monumentale kernwaarden 'Poorten, hoven, stegen' zijn herkenbaar in twee ruimtelijke eenheden:

1. De Buitenring

Deze buitenring zorgt in de gehele geschiedenis van het gebied voor herkenbaarheid, toegankelijkheid en aanhechting met de stad (Afb. 31-32-33). De kenmerken zijn:

- Een duidelijke en zichtbare contour van kleinere gebouwen met een eigen adres.
- Daartussen, op geregelde afstanden, poorten: nadrukkelijk vormgegeven ontsluitingen naar het binnengebied.

2. Het Binnengebied;

Een rustige, naar binnen gerichte wereld, met een contemplatief karakter (Afb. 34-35-36). De kenmerken zijn:

- Grotere institutionele gebouwen met een eigen karakter en eigen entrees.
- Een superblok, daar waar de institutionele gebouwen zijn samengebracht.
- Monumentale, bestraatte of groene, hoven die onderling verbonden zijn door routes, stegen en (onder-) doorgangen.

Afbeelding 34 (links): Binnengebied 1782: Hoven & Verbindingen

Afbeelding 35 (midden): Binnengebied 1913: Hoven & Verbindingen & Institutionele gebouwen (oranje)

Afbeelding 36 (rechts): Binnengebied 1992/Nu: Hoven & Verbindingen & Institutionele gebouwen (oranje)

(bron: West8)

5 Stedenbouw en openbare ruimte

In dit hoofdstuk wordt een toelichting en probleemanalyse gegeven van de stedenbouwkundige structuur en inrichting van de openbare ruimte.

Voortdurende transformatie

In het vorige hoofdstuk is de wordingsgeschiedenis van het gebied beschreven. De voortdurende transformatie van het gebied kan worden omschreven als een spel tussen de bouwvolumes en de ruimtes daartussen. Door alle transformaties heen is een aantal constanten te benoemen, zaken die min of meer gelijk zijn gebleven, en die het startpunt vormen van de stedenbouwkundige analyse van het gebied:

- Een verfijnde wisselwerking tussen gebouwen en open ruimtes.
- De rooilijnen van het superblok.
- Contemplatieve, beschouwende functies in het binnengebied worden omringd door meer seculiere, wereldlijke functies in de buitenring/buitenschil, daardoor ook resulterend in verschillende sferen van buitenruimte.
- Afwisseling tussen rust en dynamiek.
- Grote korrel in het binnengebied en kleinschalige parcellering aan de randen.
- Ontsluitingen gekenmerkt door poorten en stegen.
- Veel binnenstedelijk groen en water.

Stedenbouwkundige structuur

De hoofdstructuur van de middeleeuwse stad bestaat uit het stelsel van dijkstraten en burgwallen aan weerszijden van de Amstel, met dwars daarop een fijnmazig systeem van straten en stegen. Tussen de noord-zuid gerichte hoofdroutes die parallel aan de Amstel lopen, liggen smalle en bredere bouwstroken. Deze structuur is kenmerkend voor het noordelijke deel van het Universiteitskwartier.

In het *noordelijk deel van de Universiteitskwartier* zijn o.a. het Spinhuis, het Bushuis en het Oost-Indisch Huis van de universiteit gesitueerd. Het gebruik of beter de toegankelijkheid van deze complexen zal in de komende jaren stedenbouwkundig niet wijzigen. De binnenhof van het Bushuis is vanaf de Oude Hoogstraat publiek toegankelijk, de binnenhoven van het Spinhuis en11 het Oost-Indisch Huis zijn niet publiek toegankelijk. Het Walenpleintje voor de Waalse kerk vormt een onderbreking in het gesloten straatgevel en is vanaf de Oudezijds Achterburgwal toegankelijk. Ook hotel The Grand heeft twee grote binnenhoven, die alleen voor bezoekers van het hotel toegankelijk zijn. Beide complexen voegen zich in de structuur van grachten, straten en stegen.

Randen - BG2 aan de Grimburgwal

Binnengebied - woningbouwcomplex aan het Binnengasthuisplein

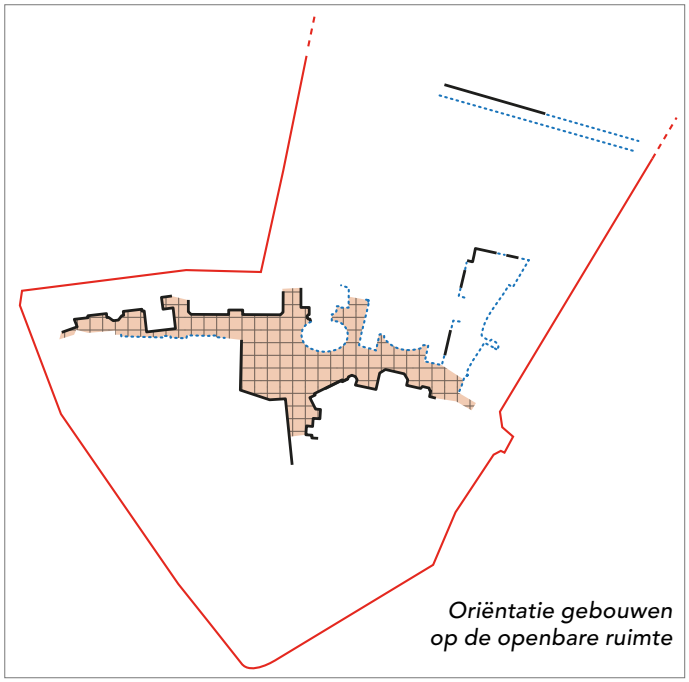

Oriëntatie gebouwen op de openbare ruimte

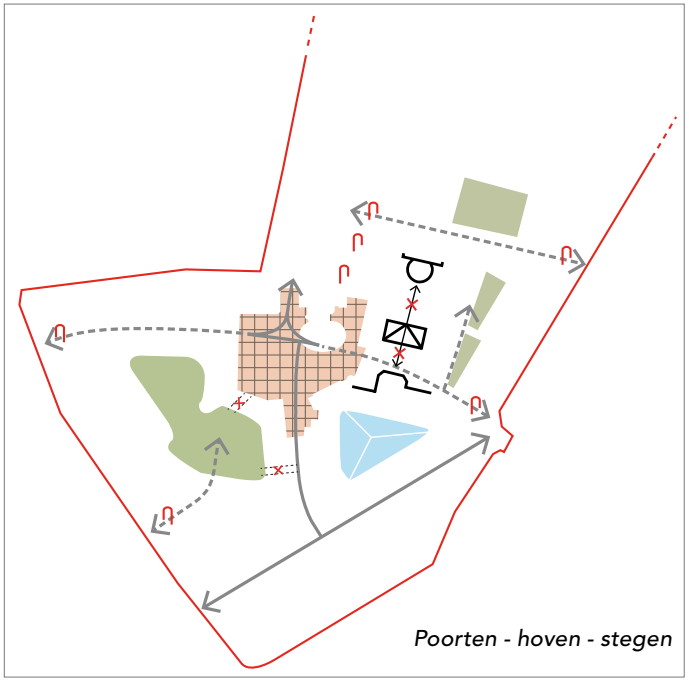

Poorten - hoven - stegen

Randen

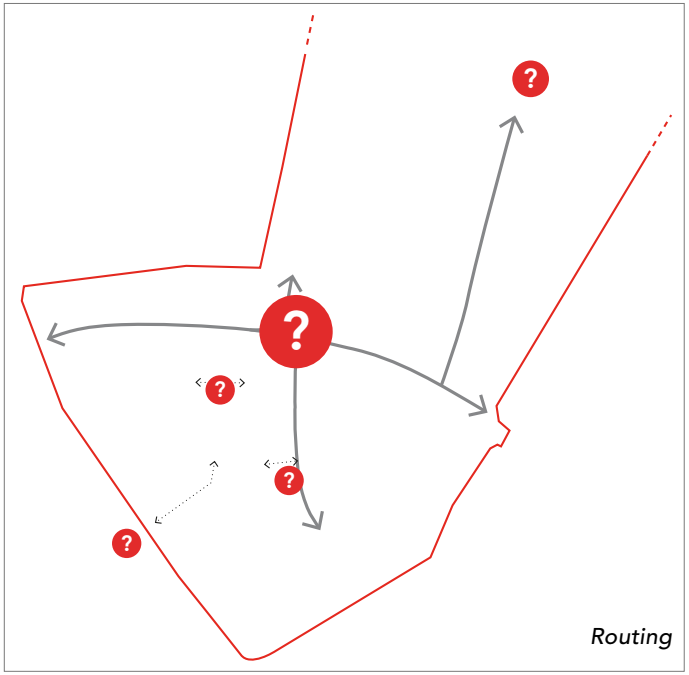

Routing

Analyses

Op deze schema's is een aantal aspecten uit de stedenbouwkundige analyse van het 'superblok' uitgelicht (zwarte contour).

Oriëntatie gebouwen op de openbare ruimte:
Veel gebouwen zijn met hun achterzijde naar de belangrijke verbindende openbare ruimte georiënteerd (blauwe gestippelde lijn). De zwarte doorgetrokken lijn geeft de gebouwen(delen) weer die met de voorkant op de openbare ruimte (roze gearceerd) georiënteerd zijn.

Poorten - hoven - stegen
In het superblok is de organisch ontstane sequentie van poorten (symbool poort), hoven (groen en blauw) en stegen (gestippelde pijlen) nog deels waarneembaar. De latere toevoeging van de piramidevormige mensa was een inbreuk op de open hovenstructuur. In de centrale openbare ruimte (roze gearceerd) is de beslotenheid verloren gegaan.

Randen
Gebouwen langs de Kloveniersburgwal, Oude Turfmarkt/Amstel en de Nieuwe Doelenstraat vormen de harde randen van het gebied. Ze hebben een verkaveling haaks op de straten. De 19e-eeuwse bebouwing langs de Grimburgwal bestaat uit losse, grote gebouwen.

Routing
Binnen het conglomeraat van gebouwen en buitenruimtes is er geen duidelijke routing en ontbeert de Universiteit een entree aan de Slijkstraat.

De ruimtelijke opbouw van het *zuidelijk deel van het Universiteitskwartier* wijkt af van de hoofdstructuur in het noordelijk deel van het gebied. De bebouwing in het zuidelijk deel en ook de ruimtes daartussen heeft in de loop der tijd diverse transformaties ondergaan. Dit heeft geresulteerd in een onregelmatig 'superblok' met als hoofdbestanddelen het Binnengasthuisterrein en de Oudemanhuispoort. Het **'superblok'** van aaneengesloten woningen, bedrijven, de universiteit en de openbare ruimte is organisch ontstaan zonder integrale gebiedsvisie. De ontsluitingen (de toegangen tot het gebied alsook de toegang tot de afzonderlijke gebouwen in het gebied) zijn even divers als de typologie van de gebouwen.

Een van de poorten naar het Binnengasthuisterrein

In het gebied bestaat al eeuwenlang een onderscheid tussen de bebouwing aan de randen van het terrein en de bebouwing op het Binnengasthuisterrein zelf. De gebouwen langs de Kloveniersburgwal, Oude Turfmarkt/ Amstel en de Nieuwe Doelenstraat vormen de harde randen van het gebied. Ze hebben een verkaveling haaks op de straten. De 19e -eeuwse bebouwing langs de Grimburgwal bestaat uit losse, grote gebouwen, die worden ontsloten vanaf het binnengebied.

Probleemanalyse

Meerdere 'poorten' bieden toegang tot het binnengebied. Het binnengebied kent een minder geordende bebouwing, waarin de organisch ontstane sequentie van poorten, hoven en stegen nog deels waarneembaar is. Door opeenvolgende veranderingen in de bebouwing komen deze kernkwaliteiten echter niet goed tot hun recht. De resulterende

Het binnenhof tussen het Allard Pierson en de Gasthuiskerk

stedenbouwkundige ruimte mist enerzijds een duidelijke afbakening en broodnodige duiding en mist anderzijds, op verschillende punten, een bepaalde verfijning en nuancering waardoor eenheid in de verscheidenheid nu ontbreekt.

Glazen pyramide bij BG5

Oriëntatie

Veel gebouwen zijn met hun achterzijde naar de belangrijke, verbindende openbare ruimte georiënteerd. Entrees van gebouwen missen oriëntatie op de aanwezige routes of ontbreken zelfs volledig. Wie bekend is in het gebied weet de hoofdentree te vinden. Maar het gebied heeft veel verscholen elementen: de hoven, de entrees maar ook de routes (doorwaadbaarheid) zijn alleen voor kenners vindbaar.
Het gebied kent een aantal binnenhoven, maar die zijn nauwelijks toegankelijk. Verder is er geen duidelijke routing door het conglomeraat van gebouwen en buitenruimtes en ontbeert de universiteit een entree aan de Slijkstraat.

Transformatieproces

De huidige configuratie is ontstaan uit een voortdurend transformatieproces, waarbij gebouwen in de loop der tijd zijn neergezet als reactie op de dan aanwezige situatie. Door de toevoegingen en wijzigingen is de structuur van het gebied niet meer goed leesbaar. Zo reageert de cilindervormige collegezaal van de anatomische les van het voormalig Klinisch Ziekenhuis (BG5) ruimtelijk op de uitgebouwde snijzaal van de Tweede Chirurgische kliniek (toekomstige UB) aan de Vendelstraat ertegenover. Maar door de latere toevoeging aan het voormalig Klinisch Ziekenhuis van het glazen atrium en de piramidevormige mensa is die relatie niet meer zichtbaar. Ook was de toevoeging een inbreuk op de open hovenstructuur.

Middenin het gebied waar de Vendelstraat, de Binnengasthuisstraat en het Turfdraagsterspad samenkomen, ligt BG3, het ovale paviljoen dat verbonden is met de monumentale hoofdbebouwing aan de Grimburgwal. Het gebouw trekt door de vorm en zijn situering de aandacht, maar geeft bewust geen duiding aan routing en oriëntatie. De bolle vorm definieert de openbare ruimte niet. Doordat het gebouw afstoot fungeert het niet als kader voor activiteiten in deze ruimte. Dit wordt bovendien versterkt door de naar buiten plooiende betonnen plint. De vorm heeft geen voorkant, geen zijkant of achterkant, en heeft ook geen duidelijke entree.

Het ovale paviljoen als onderdeel van BG3

Door zijn positie ontstaat een ruimte tussen BG3 en BG5 die lastig bruikbaar is. Stedenbouwkundig roept het gebouw daarom op het niveau van bruikbaarheid van buitenruimten, routing, oriëntatie en beheersbaarheid vragen op.

Zicht op het Binnengasthuisplein vanuit de Vendelstraat

Allard Pierson verbouwing (bron: Atelier Pro, Eva Bloem)

Achter het woningbouwblok ligt de voormalige Gasthuiskerk verscholen, een van de oudste gebouwen in het gebied. De zijbeuk van dit gebouw begeleidt een zijde van het Turfdraagsterspad. Dit past bij de achterzijde en het gesloten karakter van dit voormalige kloostergebouw, maar zorgt er in de tegenwoordige tijd voor dat het Turfdraagsterspad geen fijne ruimte is.

Het Allard Pierson is recent verbouwd en aan het Turfdraagsterspad uitgebreid met een transparante aanbouw over meerdere verdiepingen. De oorspronkelijke entree uit de tijd van de Nederlandsche Bank aan de Oude Turfmarkt is in ere hersteld.

Inpassing nieuwe Universiteitsbibliotheek

De Tweede Chirurgische kliniek en het zusterhuis worden verbouwd tot de nieuwe Universiteitsbibliotheek. Door boven het open hof tussen de gebouwen een glazen overkapping aan te brengen worden de omringende gebouwen tot één Universiteitsbibliotheek gesmeed. Het atrium gaat als centrale ontmoetingsruimte voor de bibliotheek fungeren. De groene binnentuin als onderdeel van de hovenstructuur is daarmee komen te vervallen. In het ontwerp van de Universiteitsbibliotheek is al rekening gehouden om entrees van gebouwen beter op het binnengebied te oriënteren. De hoofdingang van de UB is gesitueerd aan de zijde van de Vendelstraat. Op de open hoek van de Nieuwe Doelenstraat en de Binnengasthuisstraat vormt de nieuwbouw van de UB de schakel tussen de twee bestaande gebouwen. Door de positie, op de hoek van de Nieuwe Doelenstraat en de Binnengasthuisstraat, is deze nieuwbouw tevens het gezicht van de Universiteitsbibliotheek komend vanaf het Rokin.

Hoek Nieuwe Doelenstraat/Binnengasthuisstraat - bouw van de Universiteitsbibliotheek

Probleemanalyse van de openbare ruimte

De openbare ruimte bestaat uit de grachten en waterwegen rondom het gebied en uit een verzameling van verkeers-, verblijfs- en restruimtes die op een aantal plekken door poorten met de openbare ruimte buiten het gebied verbonden zijn.

Weinig samenhangend

De buitenruimte in het Universiteitskwartier is op dit moment weinig samenhangend. De sequentie van 'poorten, hoven, stegen' is een essentieel onderdeel van het karakter van het gebied en draagt al eeuwen bij aan de herkenbaarheid, de doorstroom, de bereikbaarheid van de gebouwen en de beheersbaarheid van de ruimte.
De laatste stedenbouwkundige ingrepen en de verloren beheersbaarheid rond de Binnengasthuisstraat heeft er bij het Binnengasthuishof toe geleid dat deze sequentie met metalen hekken is afgesloten. Hierdoor is de coherentie in het gebied verloren gegaan. De Slijkstraat heeft op dit moment nauwelijks betekenis. Noch als dwarsverbinding tussen de grachten, noch als schakel in het stelsel van poorten, hoven en stegen. Dit heeft maar ten dele te maken met de inrichting van de straat, want de UvA-gebouwen aan de steeg staan met hun achterkant naar deze steeg.

Ruimte onderbenut

De ruimte aan de Binnengasthuisstraat die is ontstaan na het toevoegen van de woningbouw in de jaren '80 en na het vervangen van Kinderkliniek door het Bosch-paviljoen, functioneert niet goed. Het gedeelte gelegen voor de woningen is een stenige ruimte die in loop van de tijd is ingericht met een jeu-de-boule baan en bloembakken, die door de bewoners worden beheerd, om de ruimte enige intimiteit te geven. Bankjes of andere faciliteiten zijn bewust niet neergezet omdat deze 's avonds en 's nachts overlastgevende individuen aantrekken. Er is volop ruimte, maar het geheel wordt kwalitatief onderbenut.

Noch besloten, noch open

De straten begeleiden de fietsers die zich over het terrein begeven, maar komen niet overeen met de looplijnen die het merendeel van de gebruikers van het gebied nemen. De straten doorsnijden het plein-karakter van deze ruimte, met veel aangelegen adressen en bestemmingen. Het zorgt ervoor dat het gebied noch besloten noch open is, wat bijdraagt aan de onduidelijkheid van deze plek.

Boven: Afsluiting middels metalen hekwerk

Links: Restruimte tussen BG3 en BG5

Rechts: Groene ruimte tussen BG5 en woningen Kloveniersburgwal

Links:
Oudezijds Achterburgwal

Rechts: Buitenruimte naast de
Oudemannenhuispoort

Afgesloten ruimte

Delen van de buitenruimte liggen verscholen achter hekken en poorten. Deze zijn permanent afgesloten, functioneren als privé buitenruimte of zijn moeilijk vindbaar. Het gaat om de kade aan de Grimburgwal achter BG2 en om de ruimtes tussen het Allard Pierson, de Bijzondere Collecties en het woningbouwcomplex van de Key. De ruimte tussen het voormalig Klinisch Ziekenhuis (BG5) en de woningen aan de Kloveniersburgwal is overdag open en wordt in de avond- en nachturen afgesloten voor doorgaand voetgangersverkeer.

Verborgen parels

In het gebied liggen verscholen parels, zoals het binnenhof bij de Oudemanhuispoort en de overdekte gang met de boekenkramen, maar ook het hof tussen het Allard Pierson museum en het complex van de Key. Ook de ruimte tussen BG5 en de woningen aan de Kloveniersburgwal zijn van een bijzondere verblijfskwaliteit. Het is groen, rustig en heeft karakter, mede door zelfbeheer.

Niet toegankelijk voor auto's

Het Binnengasthuisterrein is een autoluw gebied, met twee privé parkeerterreintjes aan de randen. De grachten aan de randen van het gebied zijn ingericht om voornamelijk de auto te faciliteren en kennen veelal weinig voetgangersruimte.

Sleetste uitstraling

De inrichting van de buitenruimte versterkt op geen enkele manier bestaande bijzondere gebouwen en plekken. Het is voor buitenstaanders soms niet duidelijk waar de ruimtes bij horen en wie de regie heeft over het gebruik en onderhoud. Ook worden de bestaande hoogteverschillen tussen BG3 en BG5 onvoldoende benut. Er worden veel verschillende materialen toegepast en het geheel heeft, op enkele uitzonderingen na, een sleetse uitstraling. Alleen de Oudezijdsvoorburgwal (westzijde), de Kloveniersburgwal (westzijde), de Nieuwe Doelenstraat en het Rokin zijn conform de Amsterdamse standaard, Puccini, ingericht. Het weinige zichtbare groen dat er is, wordt voornamelijk beheerd door de omringende bewoners of ligt verstopt in niet of slecht toegankelijke binnentuinen.

Openbare ruimte en groen

Een analysekaart van de huidige situatie van de openbare ruimte en het groen

Legenda

- Openbaar toegankelijke ruimte in huidige situatie
- Openbare doorsteek in huidige situatie
- Ingericht volgens Puccini
- Groen
- Huidige bomen

6 Visie Universiteitskwartier: Toekomstbeeld

Alle plannen, kennis en inzichten komen samen in een inspirerend toekomstbeeld: de Visie Universiteitskwartier. De visie is de opmaat tot de opgaven voor het gebied.

Band met de binnenstad, stevig fundament voor de toekomst
Met het besluit om een van de vier wetenschappelijke clusters te concentreren in het Universiteitskwartier herbevestigt de UvA de eeuwenoude en diepgewortelde band met de binnenstad. Voor de Universiteit is deze historische locatie het visitekaartje en kloppend hart van de Universiteit van Amsterdam. Voor Amsterdam is die keuze van betekenis omdat hiermee de voor de verblijfskwaliteit en economische vitaliteit belangrijke functiemenging in de binnenstad voor de komende decennia wordt geborgd.
De keuze om hier de Faculteit der Geesteswetenschappen te huisvesten, geeft samen met de nieuwe Universiteitsbibliotheek, de Agnietenkapel, het Allard Pierson en andere wetenschappelijke instituten invulling aan de wens van de UvA en de gemeente voor een prominente rol voor de universiteit bij de transformatie en verdere ontwikkeling van het gebied. De officieuze naamgeving 'Universiteitskwartier' geeft symbolisch uitdrukking aan die rol.

Kleurrijke toevoeging aan een gemengd gebied
Net zomin als in het Museumkwartier de musea de enig aanwezige functies zijn, zo is ook in het Universiteitskwartier de UvA niet de enige gebruiker. Het Universiteitskwartier bestaat uit een mix van wonen, werken, studeren, onderzoeken, detailhandel, horecavoorzieningen. Binnen die mix is de UvA een functie die nadrukkelijk aanwezig is en vanuit die positie een constructieve bijdrage levert aan het aanzien, het gebruik en daarmee de sfeer en karakter van het gebied.
Na de herpositionering van onderwijsactiviteiten binnen de UvA en het vertrek van CREA was het de laatste jaren rustig op het Binnengasthuisterrein en in de Oudemanhuispoort. De leeggekomen panden hebben gewacht op nieuwe gebruikers.

Nieuw hoofdstuk
Met het huisvesten van de complete Faculteit der Geesteswetenschappen en de komst van de Universiteitsbibliotheek is een nieuw hoofdstuk toegevoegd aan de lange rijke historie van het gebied en de aanwezigheid van de UvA daarbinnen. Het gebied vormt weer een kwalitatief en dynamisch onderdeel van de binnenstad, maar wel een met een eigen karakter. Het gebied wordt weer geassocieerd met studie, debat, kennisuitwisseling, zingeving, contemplatie, inspiratie, ontmoeting, ontspanning, rust en reuring.

Bijzondere sfeer, eigen identiteit
Studenten, medewerkers, bewoners, ondernemers en bezoekers begeven zich kriskras door het gebied. Ze stromen in en uit faculteitsgebouwen, bezoeken de Universiteitsbibliotheek, komen terug van werk of winkel, ontmoeten elkaar op een van de centrale plekken of zoeken even rust in een van de groene binnenhoven. In hun voetstappen weergalmen die van priesters, monniken, broeders, zusters, chirurgijns en verpleegsters uit lang vervlogen tijden. Bezoekers die spanning en vertier zoeken laten het gebied ongeïnteresseerd links liggen, maar bezoekers die aangetrokken worden door de ingetogenheid en nieuwsgierig zijn naar wat dit deel van de binnenstad nog meer te bieden heeft, zullen op ontdekkingstocht gaan. Ze komen er dan al snel achter dat het Universiteitskwartier een andere sfeer ademt dan het gebied daaromheen. Dat is al enigszins merkbaar aan de randen van het gebied, wanneer men de drukte van Dam- en Oude Doelenstraat achter zich laat en geleidelijk aan het andere ritme voelt van het zuidelijk deel van Oudezijds Achter- en Voorburgwal. Sinds uitvoering is gegeven aan het programma Agenda Amsterdam Autoluw is het aanmerkelijk rustiger, schoner en veiliger toeven langs groene kades.

Visiekaart

In deze kaart wordt de conceptuele stedenbouwkundige vertaling weergegeven van de hoofdelementen uit het ruimtelijke toekomstbeeld: een aaneenschakeling van hoven, atria, nieuwe routes en poorten.

Legenda

- Nieuwe en bestaande groene hoven
- Nieuwe hof
- Atria
- Mogelijke toekomstige begrenzing nieuwe hoven
- Nieuwe en bestaande routes
- Nieuwe en bestaande poorten
- Nieuwe verbinding gebouwendelen
- Nieuwe zichtlocatie
- Buitenrand van het superblok

De kades en bruggen zijn inmiddels ook gerestaureerd en kunnen weer jaren mee.

In het hart van het Universiteitskwartier gaat wonen hand in hand met studeren. Je stuit er op buurtbewoners die een zelfbeheertuin onderhouden, waarna je met wat geluk op professoren en decanen stuit die zich in processie richting Aula of Agnietenkapel begeven. Hier zijn de ceremoniële ruimtes en vinden de promoties en benoemingen plaats. Je vindt hier ook het centrale plein waar studenten, medewerkers en bewoners elkaar ontmoeten.

Voorrang voor voetgangers en fietsers in een groene omgeving
Via poorten betreedt men het hart van het Universiteitskwartier. De poorten bieden toegang, leggen verbinding met de buitenwereld, maar markeren tevens op symbolische wijze dat men een gebied in loopt waar een andere sfeer heerst.
De monumentale gebouwen, de inrichting van pleinen, straten, stegen en hoven zorgen ervoor dat wie hier via echte of denkbeeldige poorten binnentreedt zich gevoelsmatig bewust is van die andere wereld en zich als vanzelfsprekend aanpast. De academische sfeer is haast tastbaar. Dat betekent overigens niet dat je een speld kunt horen vallen. Integendeel, tussen colleges door worden pleinen en stegen bevolkt met studenten, spelen kinderen op straat en maken ouders een praatje met hun buren. Het zorgt voor een aangename levendigheid. Mensen houden rekening met elkaar, men voelt zich er veilig.
Het gebied is per fiets toegankelijk, maar geparkeerde fietsen zijn niet prominent aanwezig in het gebied. Mede daardoor is er voldoende ruimte om studenten, bewoners, werkenden en bezoekers in harmonie naast en met elkaar in het gebied te laten verblijven.
Het gebied kent een variatie aan open ruime pleinen en groene hoven. Die ruimtes zijn kwalitatief hoogwaardig en opvallend groen ingericht passend bij het beoogde gebruik. Maatregelen op het gebied van klimaatbeheersing en duurzaamheid zijn daarbij tevens onderzocht en waar mogelijk toegepast. De zo ontstane buitenruimtes nodigen uit tot ontmoeting en stimuleren het gebruik van logische en aangename routes tussen de verschillende plekken in het gebied of van en naar een van de poorten.

Historie en monumentaliteit, wisselwerking gebouwen en hovenstructuur
Bij ingrepen aan gebouwen en buitenruimtes is rekening gehouden met de historisch gegroeide structuur van het gebied waardoor de band met het verleden op plekken nog voelbaar is en beleefd kan worden. Dit geeft een extra dimensie aan het wonen en werken op deze historische locatie.
Halverwege de Slijkstraat is in de zuidelijke straatwand een poort gecreëerd en direct daarachter een bescheiden hof die vervolgens toegang geeft tot het complex van de Oudemanshuispoort. Met deze ingreep is er voor studenten en medewerkers van de Universiteit en van andere bedrijven en instellingen niet alleen een noord-zuid looproute bijgekomen, maar heeft ook de Slijkstraat als voetgangersroute weer betekenis gekregen.
Andere gebouwen hebben nieuwe entrees gekregen die logischer aansluiten op de belangrijkste looproutes. De piramidezaal heeft plaats gemaakt voor een duidelijke en ruime entree tot BG5 vanaf de Vendelstraat.
Aan de andere kant van de Vendelstraat ligt de drukbezochte nieuwe universiteitsbibliotheek. Boven het oorspronkelijke hof is een glazen overkapping aangebracht. De hoofdingang van de Universiteitsbibliotheek is op de hoek van de Vendelstraat/Binnengasthuisstraat gesitueerd. Het gebouw is daarmee logisch georiënteerd op het centrale middengebied. De vorm en de plek van het ovale paviljoen was een bijzonder aspect in de opgave om tot een goede indeling en inrichting te komen van het middengebied, waar de belangrijkste stromen samenkomen. Uiteindelijk heeft men een oplossing gevonden waarbij zowel bewoners, studenten en bezoekers, als medewerkers van de Universiteit en andere bedrijven en instellingen op die plek in harmonie met en naast elkaar kunnen verblijven.

Duurzaam de toekomst tegemoet

Ondanks de beperkingen die dit deel van de binnenstad met zijn vele monumenten nu eenmaal met zich brengt zijn een aantal ingrijpende duurzaamheidsmaatregelen toegepast in de openbare ruimte en in de gebouwen. Hierbij zijn universiteit, gemeente en andere belanghebbenden in het gebied samen opgetrokken. Dit heeft geresulteerd in slimme en schaalbare toepassingen.

Het succes van de transformatie van het Universiteitskwartier heeft een positief effect op andere delen van het centrum. Niet alleen zorgt de aanwezigheid van de universiteit en haar samenwerkingspartners voor een inspirerende omgeving, ze levert ook draagvlak voor tal van winkels, horeca en voorzieningen in de omgeving en zorgt voor een kwalitatieve verbetering van die functies. Daarnaast is het gebied een aansprekend succesvol voorbeeld van de toepassing van duurzaamheidsmaatregelen in een monumentale en historische omgeving. Daarmee zijn de gemeente en de universiteit op haar geboortegrond de tijd ver vooruit en voorbereid op de toekomst.

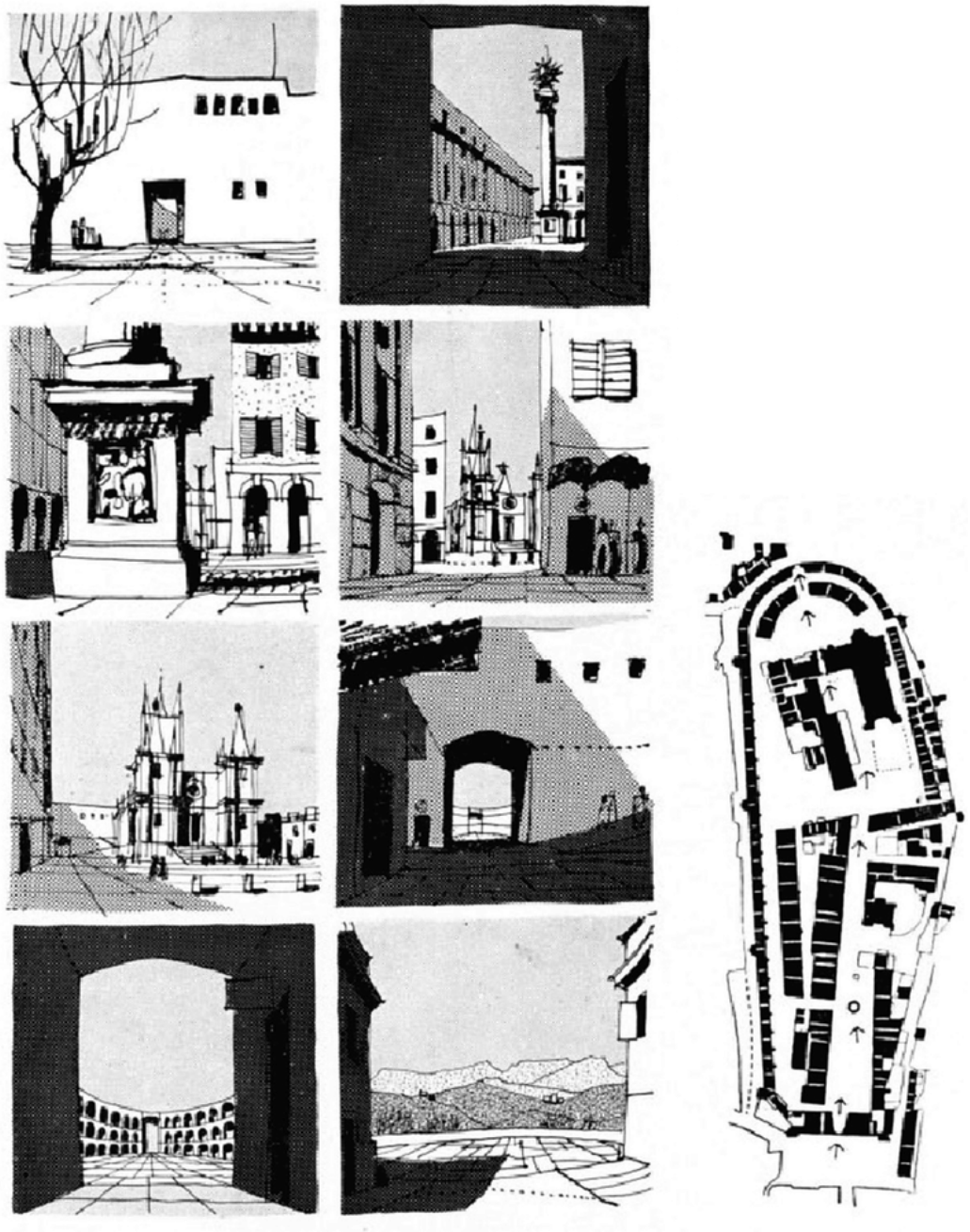

Afbeeldingenreeks Serial Vision door Gordon Cullen (Townscape, 1961)
In zijn beroemd geworden boek Townscape (1961) introduceert stedenbouwkundige Gordon Cullen het begrip 'Serial Vision'. Dit begrip hoort bij de conceptuele basis voor de ruimtelijke visie op het Universiteitskwartier.

Cullen stelt dat steden moeten worden ontworpen vanuit het idee van verplaatsing, wat betekent dat mensen telkens een ander beeld van de stad ervaren wanneer ze daar doorheen lopen.
'Gaande van de ene naar de andere plek van het plan levert dat een reeks beelden/ indrukken op die worden weergegeven in de serie afbeeldingen hiernaast, te bekijken van links naar rechts. Elke pijl op de plattegrond staat voor een afbeelding. De wandeling wordt opgeluisterd/ gevisualiseerd door een reeks verrassende contrasten en biedt daarmee een beleving van de ruimte, waardoor het plan tot leven komt'.

7 Opgave

In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten van de participatie, de analyse van het gebied en de visie vertaald in de opgave: Welke ingrepen zijn nodig om de beoogde situatie te bereiken?

7.1 Identiteit

In het Universiteitskwartier komt de synergie tussen stad en universiteit tot leven. Hier is ruimte om te denken en te doen. Te beschouwen en te ondernemen. Van elkaar te leren.

Uitgangspunten voor de uitwerking:
In het Universiteitskwartier…

1. ….is er balans tussen functies
2. ….zijn rustige, serene plekken en plekken waar het levendig is
3. ….vinden ontmoetingen plaats
4. ….zijn voorzieningen die passen bij het kennis- en woonmilieu
5. ….wordt eigenaarschap gefaciliteerd

Analyse van de huidige situatie:

- Het gebied wordt gekenmerkt door een grote variatie aan functies en is redelijk verschoond gebleven van massatoerisme.
- De grachten in dit deel van de stad zijn van een ongekende schoonheid, waterwegen van verschillend formaat vloeien hier samen. Verrassende doorkijkjes geven het gebied een eigen identiteit. Fraaie architectuur van uiteenlopend schaal en uit verschillende stijlperiodes geven de grachten een gevarieerde omkadering. De monumentaliteit van het gebied, samen met de morfologische structuur, is een van de belangrijkste dragers van de identiteit. Binnen dit geheel zijn een paar bijzondere parels te onderscheiden zoals de Agnietenkapel, het Bos cluster en de geornamenteerde ingangen van de Oudemanhuispoort.
- Het Universiteitskwartier kent meerdere mooie binnenhoven, maar door de slechte vindbaarheid en bereikbaarheid worden deze niet optimaal gebruikt.
- De inrichting van de buitenruimte is op enkele uitzonderingen na versleten en onsamenhangend. De pleinen hebben een onduidelijke inrichting waardoor ze nauwelijks fungeren als ontmoetingsplek. Het versterkt de bijzondere aard van de plekken en de gebouwen die eraan liggen niet.
- Voor een buitenstaander is niet duidelijk welke panden in gebruik zijn bij de UvA en welke functies daarin gehuisvest zijn.
- Het is onduidelijk wat de belangrijkste panden van de UvA zijn in het gebied. Het ontbreekt aan een duidelijk adres of brandpunt dat bij iedereen direct in beeld komt en waarnaar verwezen wordt als het gaat om de aanwezigheid van de UvA in het gebied.

Referentie: Stad en Universiteit op het Roeterseiland

Identiteit

De opgaven voor het gebied zijn op de bestaande situatie weergegeven. De weergegeven functies binnen de UvA gebouwen vormen een combinatie van de bestaande en de beoogde functies.

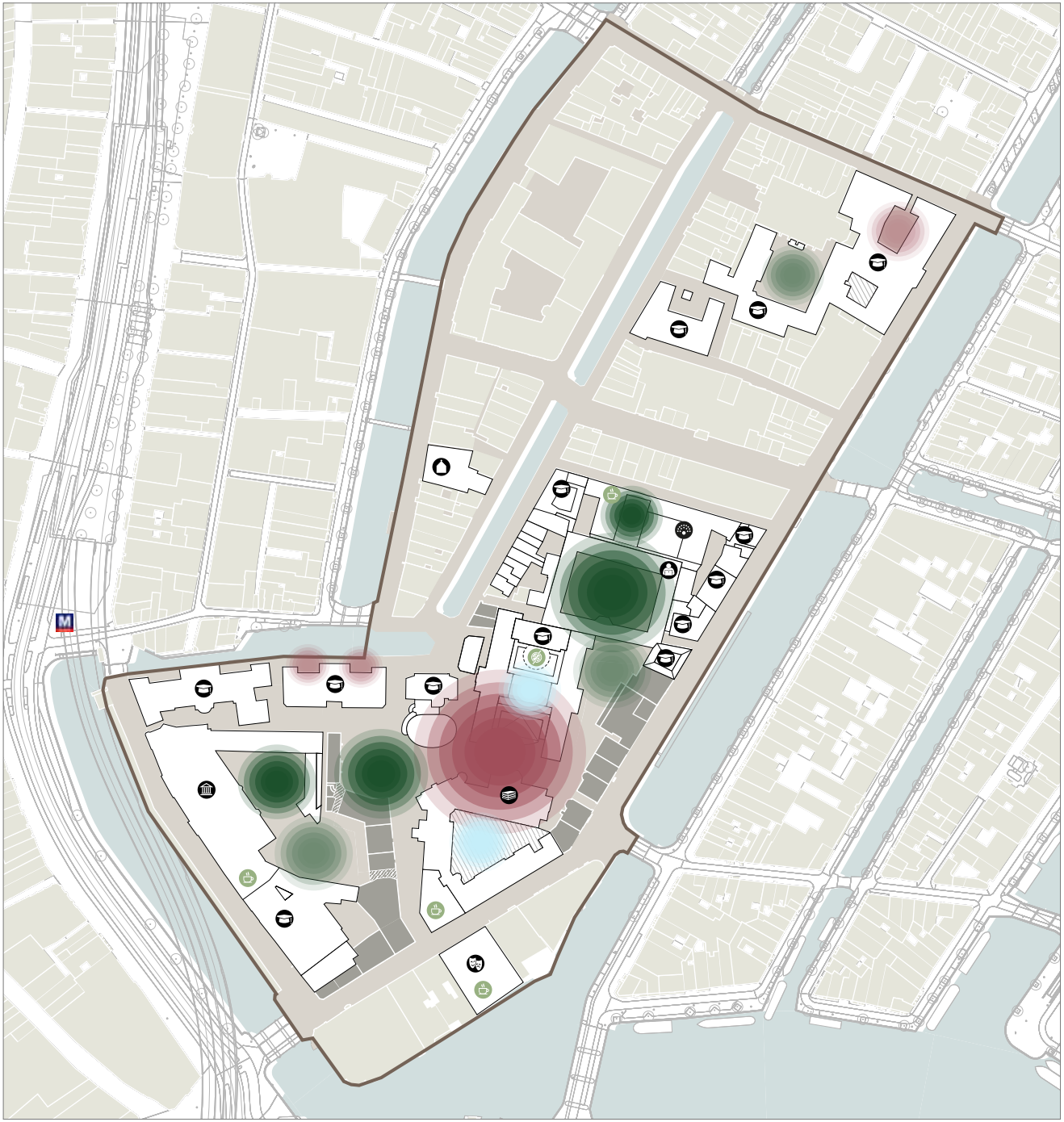

Legenda

- Levendige groene buitenruimte
- Ingetogen groene buitenruimte
- Levendige buitenruimte
- Ingetogen buitenruimte
- Atrium

- Museum
- Horeca
- Onderwijs omgeving
- Universiteitsbibliotheek
- Aula
- Agnietenkapel
- Onderwijs ruimtes
- Theater
- Eetgelegenheid
- Metro halte

Opgave:

Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:

- De aanwezigheid van de UvA met meerdere bijzondere functies en voorzieningen verspreid binnen het gebied zijn een sterke drager voor de identiteit van het Universiteitskwartier. De opgave is om de identiteit van het gebied te versterken als gebied van studie, kennis, contemplatie, debat, cultuur en ontmoeting.
- De universitaire functies in het gebied een herkenbaar en vindbaar gezicht geven. Op de begane grond van gebouwen van de UvA waar mogelijk universitaire functies situeren die openstaan voor de omgeving en een bijdrage leveren aan de universitaire identiteit van het gebied.
- De kwalitatieve mix aan functies waarborgen en versterken door op massatoerisme gerichte functies tegen te gaan en waar mogelijk te verminderen.
- De woonfunctie en de andere functies zijn eveneens kenmerkend voor het gebied en dragen evenzeer bij aan de identiteit daarvan en dien daarom behouden te worden.
- Het rijke verleden beter tot uitdrukking laten komen. In het gebied het concept van ‘poorten, hoven, stegen’ toepassen.
- De inrichting van de openbare ruimte onderstreept de identiteit van contemplatie en historie met duidelijke en herkenbare inrichtingsprincipes. De identiteit van het gebied versterken als groene oase waar je prettig kunt wonen, werken en studeren.
- Verschillende soorten buitenruimten creëren met diverse sferen, van ingetogen tot levendig, voor contemplatie en ontmoeting. Groene binnenhoven en rustige pleintjes worden afgewisseld met levendige ontmoetingsruimtes.

Verrassende doorkijkjes geven het gebied een eigen identiteit

Het Universiteitskwartier kent meerdere mooie binnenhoven

Referentie: Amsterdam museum

Referentie: Spui 25

Beleidskader inrichting openbare ruimte: Puccini

De Puccinimethode is de standaard voor het Amsterdamse straatbeeld. Het wordt gebruikt bij de inrichting van straten, pleinen en plantsoenen. Deze standaard staat voor een kwalitatief goede, fysieke inrichting van de openbare ruimte. Een inrichting die gebruiksvriendelijk, toegankelijk, veilig, beheersbaar, duurzaam, betaalbaar, samenhangend én mooi is.

Door de buitenruimte vorm te geven volgens het handboek inrichting openbare ruimte wordt al gekozen voor het toepassen van duurzame materialen met een lange levensduur.

Onze standaard voor het Amsterdamse straatbeeld bestaat uit een beleidskader en twee technische handboeken.

Het Beleidskader Puccinimethode is gebaseerd op 5 overtuigingen:

- De gebruiker is gebaat bij een eenvoud en vanzelfsprekendheid
- Ambacht op elk schaalniveau
- Duurzaamheid
- 'Best practices' én innovatie
- Samenwerken

Referentie:
Voorbeeld Puccinimethode, ventweg President Kennedylaan

7.2. Historie en monumentaliteit

De historische structuur van het Universiteitskwartier is het fundament onder de bijzondere sfeer in het gebied.

Uitgangspunten voor de uitwerking:
In het Universiteitskwartier…

1. ….is de hovenstructuur herkenbaar en versterkt
2. ….is de samenhang tussen gebouwen verbeterd (ensembles)
3. ….zijn de gebouwen goed aangesloten op de openbare ruimte
4. ….kunnen gebouwen en de openbare ruimte worden aangepast aan de eisen van morgen

Analyse van de huidige situatie:

- De kernkwaliteiten van het gebied (poorten, hoven, stegen) komen vooral op het Binnengasthuisterrein niet goed tot hun recht.
- De ruimtes op het Binnengasthuisterrein missen een duidelijke begrenzing.
- Door deze te kort schietende stedenbouwkundige structuur is ook de betekenis van en oriëntatie in de ruimtes onvoldoende.
- Entrees van gebouwen sluiten niet logisch aan op de aanwezige routes.
- Door latere toevoegingen is de monumentaliteit van de gebouwen niet overal goed zichtbaar.
- Een aantal gebouwen kunnen door geactualiseerde eisen en wensen rond duurzaamheid en onderwijs en onderzoek in de huidige vorm niet goed worden benut.
- De woningbouw uit de jaren ‘’90 past niet goed bij de historische kernkwaliteiten van het gebied, nl de scheiding tussen de wereldse buitenring en het in zichzelf gekeerde binnengebied.

Opgave:
Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:

- De al aanwezige structuur van ‘poorten, hoven, stegen’ en pleinen versterken en aanvullen met nieuwe poorten als herkenbare gebiedsentrees; zodoende komt de organisch ontstane kernkwaliteit van het gebied weer tot zijn recht en draagt bij aan de identiteit van het gebied.
- Het onderscheid tussen de harde buitenrand en het geborgen binnengebied duidelijk beleefbaar maken.
- Monumenten en de monumentale waarden in het gebied goed zichtbaar maken.
- De bebouwing voor een duidelijke en herkenbare definiëring en omkadering van de buitenruimtes laten zorgen. De entrees van de gebouwen logisch oriënteren op routes en verblijfsplekken.
- De historische gebouwen goed laten functioneren als moderne onderwijsgebouwen binnen een monumentale context.

Administratiegebouw BG3 vanaf de Grimburgwal 1887

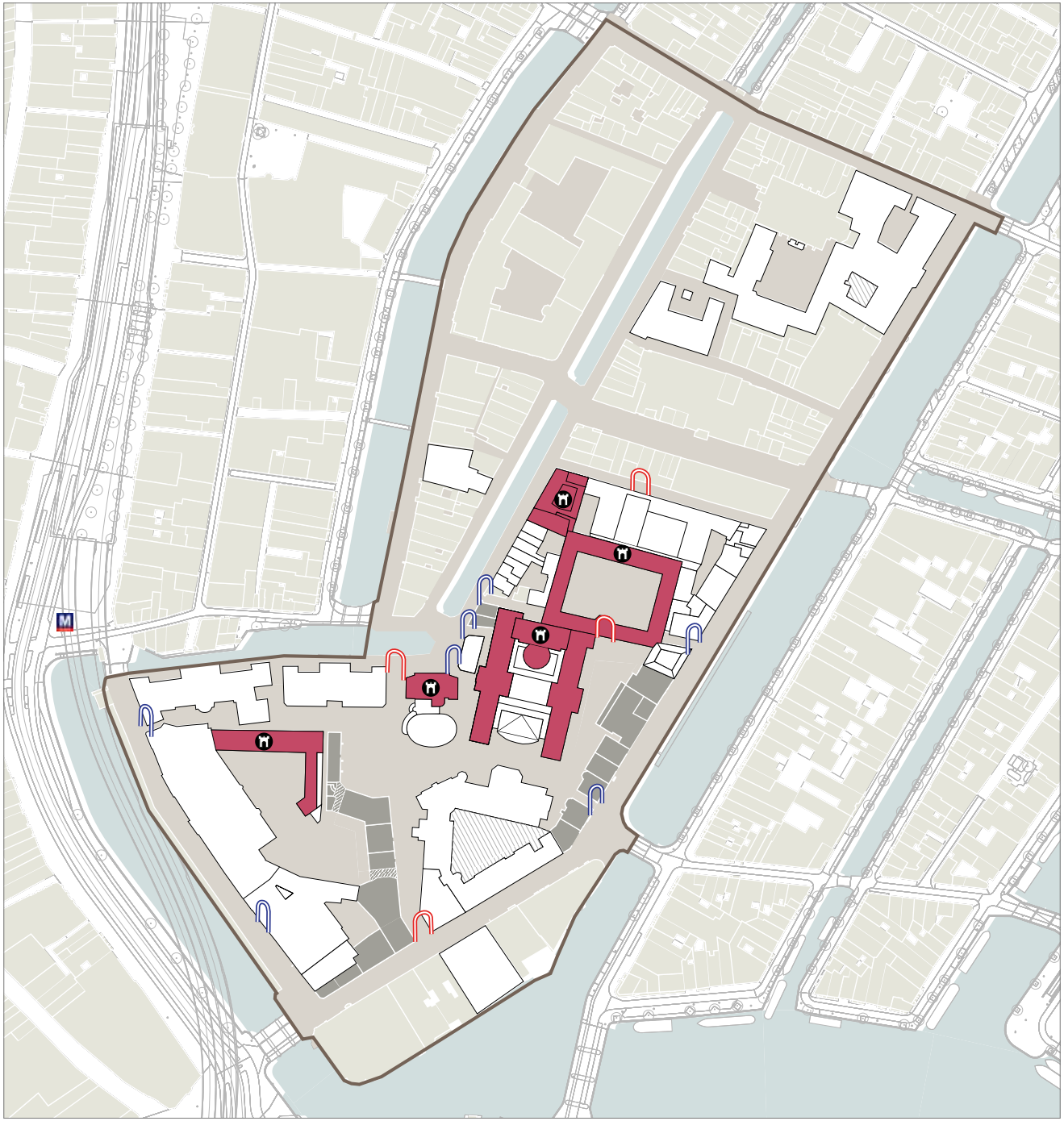

Historie en monumentaliteit

De opgaven voor het gebied zijn op de bestaande situatie weergegeven. Op de kaart zijn monumentale gebouwendelen aangegeven waarvoor een duidelijke transfromatieopgave beschreven is.

Legenda

- Gebouwen waarvan monumentale waarden beleefbaar worden gemaakt
- Poort bestaand
- Poort nieuw

7.3 Toegankelijkheid en gebruik

Het Universiteitskwartier wordt intensief gebruikt, maar er is ook ruimte voor rust en privacy.

Uitgangspunten voor de uitwerking:
In het Universiteitskwartier…

1. ….zijn er goed vindbare verbindingen met de omgeving
2. ….zorgen de entrees/poorten voor een gepast gedrag
3. ….is duidelijk welke openbare ruimte publiek, semipubliek of privé is
4. ….wordt zelfbeheer actief ondersteund

BETER TOEGANKELIJK, MET DUIDELIJKE ROUTES

MANAGEN VAN HET GEBRUIK VAN DE BUITENRUIMTES

Analyse van de huidige situatie:
Op het gebied van Toegankelijkheid/route:

- De buitenruimte in het Binnengasthuisgebied is te weinig samenhangend en bestaat uit een verzameling van verkeers-, verblijfs- en restruimtes die op verschillende manieren met de openbare ruimtes buiten het gebied verbonden zijn. Het gebied wordt doorsneden door een fietspad.
- Bij een aantal deelgebieden zijn hekken geplaatst ten behoeve van de beheersituatie en veiligheid.
- Doordat entrees slecht vindbaar zijn of zelfs afgesloten met hekken, zijn niet alle deelgebieden toegankelijk en bruikbaar. Het gaat om een deel van de kade aan de Grimburgwal, de ruimtes tussen het Allard Pierson en het woningbouwcomplex van de Key (Gasthuishof).
- De overige buitenruimtes van de UvA die grenzen aan de openbare ruimte, zijn wel openbaar toegankelijk.
- De Slijkstraat wordt weinig gebruikt doordat niet-woonfuncties (universiteit en hotel) met de rug naar de straat gekeerd zijn. Deze straat functioneert daardoor niet als dwarsverbinding tussen de grachten.
- Dit gebied was ooit bruisend en druk. Er was Crea met een nachtvergunning, een studentencafé in BG5, een kinderdagverblijf met een speeltuin in het Gasthuishof.

Opgave:
Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:
Qua toegankelijkheid/route:

- Het gebied met name overdag beter toegankelijk en doorwaadbaar te maken door optimaal gebruik te maken van de beschikbare buitenruimtes.
- Duidelijke routes creëren in het gebied.
- Stromen studenten en bezoekers actief begeleiden in relatie tot de bewegingen van de bewoners door het gebied.
- De dwarsverbindingen tussen de grachten versterken, zoals de Slijkstraat en de Spinhuissteeg.
- De beschikbare buitenruimtes verbeteren door bestaande toegangen te herstellen en nieuwe toegangen te openen en hekken verwijderen waar dat qua veiligheid kan.
- Auto's aan de randen van het gebied houden.

Qua gebruik:

- Entrees van gebouwen waartussen studenten en medewerkers zich bewegen, zoveel mogelijk naar elkaar toe richten.
- Het gebruik van de gebouwen is volgens de huidige prognoses van de UvA ongeveer gelijk aan de periode dat de gebouwen nog volledig in gebruik waren. Het aantal studenten en medewerkers neemt af, de bezettingscapaciteit van de UvA-gebouwen wordt her en der vergroot en er komen meer centrale functies naar het gebied (zoals de aula en UB). Naar verwachting zullen de bewegingen op andere plekken plaats vinden. Daarom is er extra aandacht en inzet nodig voor het managen van het gebruik van de buitenruimtes.
- Wonen is en blijft een essentieel onderdeel van het plangebied en zorgt voor de functiemenging en ogen-op-straat die de gemeente en UvA graag zien in dit deel van de binnenstad.

Toegankelijkheid en gebruik

De opgaven voor het gebied zijn op de bestaande situatie weergegeven. Op de kaart is de bestaande eigendomssituatie aangegeven met de opgave voor de openbare toegankelijkheid. Daarnaast is er bestaande en gewenste routing door het gebied weergegeven.

Legenda

Eigendomssituatie

- Gemeente bezit ('s Avonds afgesloten)
- Gemeente bezit (Openbaar toegankelijk)
- Gemeente bezit (Onderhouden door bewoners)
- Eigenaar de Key (Prive tuinen)
- Eigenaar de Key (Openbaar toegankelijk)
- Eigenaar de Key (Niet toegankelijk)
- Eigenaar UVA ('s Avonds afgesloten)
- Eigenaar UVA (Openbaar toegankelijk)
- Eigenaar UVA (Niet toegankelijk)

Toegankelijkheid verbeteren

- Toegankelijk maken/afsluitbaar
- In onderzoek openstelling
- Fijnmazige structuur van routes binnen het gebied
- Entrees Universiteitskwartier

7.4 Bereikbaarheid en logistiek

In het Universiteitskwartier is alles goed bereikbaar, maar wel met oog voor de kwetsbaarheid van het eeuwenoude gebied en de rust die er heerst.

Uitgangspunten voor de uitwerking:
In het Universiteitskwartier….

1. ….heeft de voetganger voorrang, maar is niet te dominant aanwezig
2. ….zijn er doorgaande fietsroutes, onder voorwaarden
3. ….worden fietsen op eigen terrein geparkeerd
4. ….vindt bevoorrading en afvoer van afval plaats aan de randen
5. ….worden de waterwegen benut voor logistiek en bevoorrading en afvoer van afval
6. ….is de verkeersveiligheid geborgd

Analyse van de huidige situatie:

Op het gebied van bereikbaarheid (voetganger/fiets/auto):

- Het Binnengasthuisterrein is alleen bereikbaar voor noodzakelijk bestemmingsverkeer.
- De grachten in het gebied zijn voornamelijk ingericht om de auto te faciliteren en kennen veelal weinig voetgangersruimte.
- In het gebied zijn twee parkeerterreintjes in de binnenhoven Aan het Turfdraagsterspad zijn ook parkeermogelijkheden voor de UvA, voor mindervaliden en bij calamiteiten.
- De hoofdfietsroute doorsnijdt het Binnengasthuisplein. Zowel noord-zuid als oost-west.
- Er staan veel fietsen, scooters en fietsenrekken in de openbare ruimte.

Veel fietsen en fietsenrekken in de openbare ruimte

Op het gebied van logistiek:

- De goederen en afval voor/van de UvA- panden worden per pand afgeleverd of opgehaald. Dit gebeurt grotendeels met dieselvrachtauto's en betekent veel verkeersbewegingen.
- Het grootste deel van het Universiteitskwartier is tussen 07 uur en 11 uur toegankelijk voor laden en lossen (de huidige venstertijden). De fysieke ruimte voor laden en lossen in het Universiteitskwartier is beperkt.
- Op de grachten in het gebied zijn nog geen (openbare) logistieke faciliteiten voor transport over water.
- De kades en bruggen in het gebied zijn zwaar belast en daarnaast is de staat nog onbekend, maar de verwachting is dat deze slecht is.
- UvA verzorgt een deel van de bevoorrading centraal vanuit een logistieke hub aan de stadsrand.
- Afval wordt huis aan huis opgehaald met vuilniswagens.

Bereikbaarheid en logistiek

De opgaven voor het gebied zijn op de bestaande situatie weergegeven. De logistieke routes volgens het gemeentelijke beleid zijn aangevuld door gewenste bevoorradingsroutes van de UvA gebouwen in de toekomst.

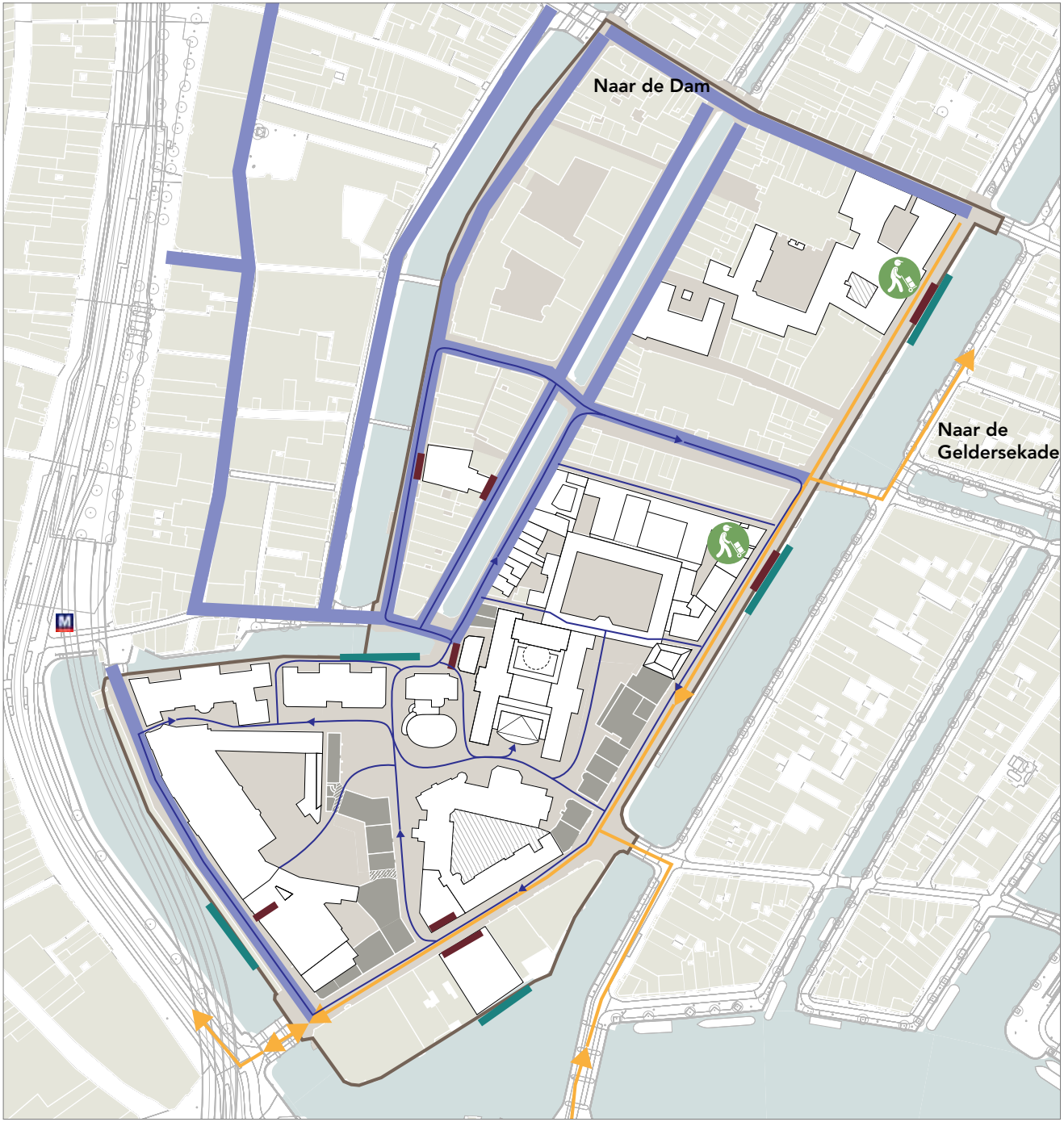

Legenda

- Logistieke routes
- Gewenste logistieke route
  - Principe; zo snel mogelijk de stad uit
- Interne routes
  (aangepaste modaliteit)
- Af- en aanvoerplek individuele panden
- Af- en aanvoerplek water
- Logistiek punt

Opgave:

Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:

Qua bereikbaarheid (voetganger/fiets/auto):

- Eenduidige venstertijden voor gemotoriseerd verkeer.
- Buiten venstertijden voorrang geven aan de voetganger en de fietser.
- De hoofdstromen van het doorgaande auto- en fietsverkeer lopen langs de randen van het gebied.
- Het gebied goed aansluiten op doorgaande fietsroutes. In de binnenstad blijven Oost –West fietsverbindingen bestaan, maar worden langzamerhand minder dominant doordat er snelfietsroutes aan de flanken komen. De route over het Binnengasthuisplein wordt afgewaardeerd.
- Fietsers en voetgangers gezamenlijk gebruik laten maken van de beschikbare ruimte en deze stromen goed naast elkaar geleiden.
- Het Binnengasthuisplein zo inrichten dat de fiets te gast is.
- De verkeersstromen bij de ontsluitingen van de twee grote nieuwe ondergrondse fietsenstallingen onder de nieuwe Universiteitsbibliotheek en de Oudemanhuispoort goed begeleiden. Opgave is stremming van doorgaand fietsverkeer op de aanvoerroutes Kloveniersburgwal en Staalstraat/Nieuwe Doelenstraat te voorkomen en voorkomen dat fietsverkeer via het Binnengasthuisplein in de ochtend en avondspits een weg naar de stalling onder de Universiteitsbibliotheek zoekt;
- Het fietsparkeren op maaiveld minimaliseren door studenten en medewerkers van de UvA hun fietsen inpandig te laten parkeren. Buurtbewoners parkeren hun fiets zoveel mogelijk op eigen terrein.
- Het fietsparkeren actief reguleren door consequente inzet van fietscoaches (door UvA) en handhavers (gemeente).

Referentie: Aanvoer over water

Qua logistiek:

- De logistieke bewegingen over de weg zoveel mogelijk beperken en daarmee de kades en bruggen ook in de toekomst zo min mogelijk belasten.
- De bevoorrading en afvoer van afval plaats laten vinden aan de randen en de logistiek schoner, slimmer en efficiënt regelen zonder negatieve impact op leefbaarheid en bereikbaarheid van overige gebruikers. Eenduidige regels formuleren voor de bevoorrading en afvalinzameling. Venstertijden en tonnage de toegang voor rijdend (vracht)verkeer laten bepalen.
- Partijen uit de logistieke ketens, bewoners, ondernemers en de UvA werken samen om dit tot stand te brengen.
- De mogelijkheden van vervoer over water optimaal benutten.
- Vrachten bundelen.
- De interne logistiek van de UvA in het Universiteitskwartier optimaliseren.
- Een centraal logistiek punt van de UvA realiseren voor het zuidelijk deel van het Universiteitskwartier, waardoor het aantal afleverlocaties zal afnemen
- Ruimte op de kades maken voor laad- en losvoorzieningen voor multifunctioneel gebruik. De haalbaarheid van laad- en lossteigers wordt integraal onderzocht en beoordeeld voor de volgende locaties: Kloveniersburgwal ter hoogte van BOS-cluster en ter hoogte van de Oudemanhuispoort, Universiteitstheater, Oude Turfmarkt en Grimburgwal. Er wordt gekeken naar ontwerp van de gebouwen en de openbare ruimte en het gebruik.

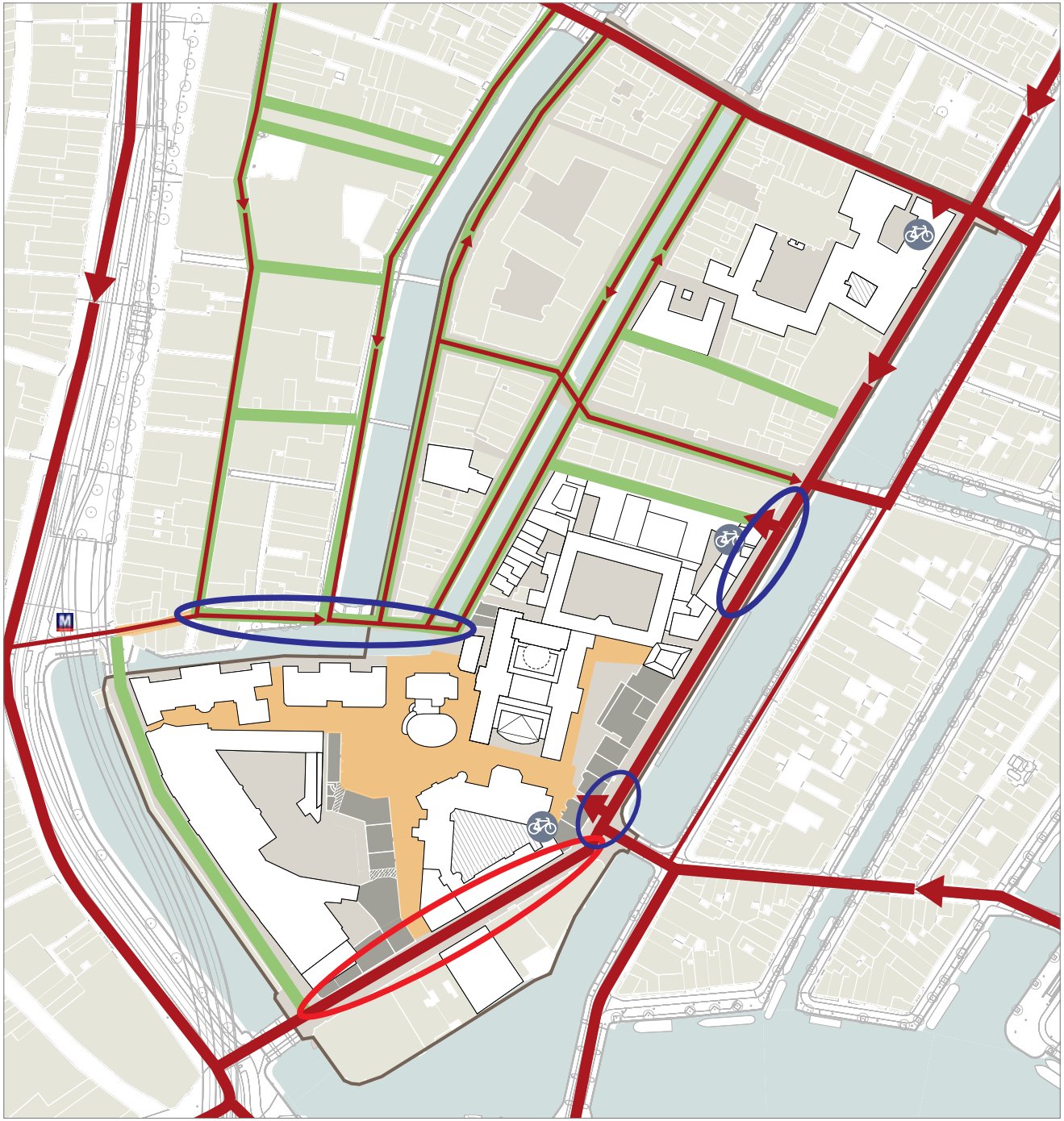

Autovrij / autoluw

De opgaven voor het gebied zijn op de bestaande situatie weergegeven. De bestaande verkeersstructuur is aangevuld met een aantal aandachtspunten voor de toekomstige ontwikkeling.

Legenda

- Ondergrondse fietsenstalling
- Primaire fietsroutes
- Secundaire fietsroutes
- Autovrij/shared space
- Autoluw
- Aandachtspunt
- Knelpunt

TWEE GROTE ONDERGRONDSE FIETSPARKEERKELDERS

Analyse Fietsparkeerbehoefte UvA

Op basis van onderzoek van Ecorys in 2017 en 2019 en gebruik makend van referentietellingen van het gebruik op het Roeterseilandcomplex is berekend dat er 2.400 fietsparkeerplekken nodig zijn om de structurele langjarige vraag naar fietsparkeerplaatsen door studenten en medewerkers op te vangen. Hierbij is rekening gehouden met voldoende vrije ruimte in het gebruik van de kelders en een marge voor eventuele groei van de fietsparkeerbehoefte. De gemeente heeft met haar eigen normen een analyse gedaan en komt tot eenzelfde aantal plekken.

De UvA draagt zorg voor de invulling van de behoefte middels twee grote ondergrondse parkeerkelders onder de nieuwbouw van het Oudemanhuispoortcomplex (1.450 plekken) en de nieuwe Universiteitsbibliotheek (1.000 plekken). Aanvullend houdt de UvA rekening met 80 te realiseren scooterparkeerplekken in het gebied. De locatie van deze plekken wordt nog nader uitgewerkt.

Analyse langzaamverkeersstromen UvA

De te verwachten langzaamverkeersstromen in het Universiteitskwartier zijn apart onderzocht.

Qua aantallen medewerkers en studenten is er, ten opzichte van de situatie toen de gebouwen nog volledig in gebruik waren, geen grote toename te verwachten. Wel bevat het gebied in de toekomst een aantal publiekstrekkende functies, zoals Vox-pop, de aula, de Agnietenkapel, het Universiteitstheater en de nieuwe Universiteitsbibliotheek.

Het onderzoek heeft een aantal aandachtspunten opgeleverd:

- Hoge aantallen voetgangers vanaf metrohalte Rokin over de Grimburgwal naar het Universiteitskwartier en de bijbehorende kans op stremming van en door interactie met het overige verkeer op de Grimburgwal.
- De doorstroming bij de ingang van de fietsenstalling onder de Oudemanhuispoort moet goed worden georganiseerd. Grote aantallen fietsers op hetzelfde moment kunnen resulteren in wachtrijen in de Slijkstraat en op het trottoir van de Kloveniersburgwal.
- Bij de kruising waar het verkeer van de Aluminiumbrug, de Nieuwedoelenstraat, de Kloveniersburgwal en de onderdoorgang naar het Universiteitskwartier samenkomen, moet bij de herinrichting rekening worden gehouden met ruimte voor de hoge aantallen fietsers richting de fietsenstalling onder de Universiteitsbibliotheek in de ochtendpiek.

Binnen het Binnengasthuisterrein levert het onderzoek geen aandachtspunten op. Voorwaarde hiervoor zijn ontmoediging van het fietsverkeer over deze voetgangerszone en voldoende beperkende maatregelen tegen wildparkeren van de fietsen.

De opgave is om de stromen studenten en bezoekers goed te geleiden

7.5 Leefbaarheid en veiligheid

In het Universiteitskwartier zorgen wij er samen voor dat we er allemaal prettig kunnen studeren, wonen, werken, ondernemen en ontspannen.

Uitgangspunten voor de uitwerking:
In het Universiteitskwartier….

1. ….staat leefbaarheid voorop
2. ….wordt leefbaarheid actief beheerd
3. ….wordt drukte gemanaged
4. ….is het veilig

Analyse van de huidige situatie:

- De vraagstukken over leefbaarheid en veiligheid spelen zich vooral af op het Binnengasthuisterrein. In afwachting van de verdere ontwikkeling worden de gebouwen van de UvA op dit moment veel minder intensief gebruikt dan het gebied gewend was. Hierdoor is het ook op straat veel rustiger dan het was en weer gaat worden. Tot een aantal jaar geleden was het bruisend en druk. Er was Crea met een nachtvergunning, een studentencafé in BG5, een kinderdagverblijf met een speeltuin in het Gasthuishof. Restruimtes tussen verschillende gebouwen worden slecht gebruikt, voornamelijk als fietsenstalling, en worden als sociaal onveilig ervaren, zoals de ruimte tussen de BG3 en BG5.
- Op sommige plekken grenst de openbare ruimte aan de achterkant van een gebouw.
- Er zijn onoverzichtelijke nissen in het gebied.
- Het is niet voor iedereen duidelijk waar de openbaar toegankelijke ruimtes bij horen en wie de regie heeft over gebruik en onderhoud.

Bij een aantal deelgebieden zijn hekken geplaatst ten behoeve van de beheersituatie en veiligheid;

- De ruimte tussen de voormalige kliniek (BG5) en de woningen aan de Kloveniersburgwal is overdag open en wordt in de avond- en nachturen afgesloten voor doorgaand voetgangersverkeer.
- De UvA verzorgt het beheer van de eigen terreinen en hoven.
- Er is een aantal beheerders actief in het Universiteitskwartier, waaronder UvA en de gemeente Amsterdam, De Key, maar ook een aantal bewoners en ondernemers.
- Er zijn klachten over (zwerf)afval. Schoon, veilig en geen overlast zijn belangrijke aandachtpunten, net als de bezoekersstromen in het gebied.
- Door de huidige overgangsperiode, is er minder sociale controle dan normaal.

Leefbaarheid en veiligheid

De opgaven voor het gebied zijn op de bestaande situatie weergegeven. De intensiteit van het toekomstig gebruik van de openbare ruimte is in het kaartbeeld gecombineerd met de aandachtspunten voor leefbaarheid en veiligheid.

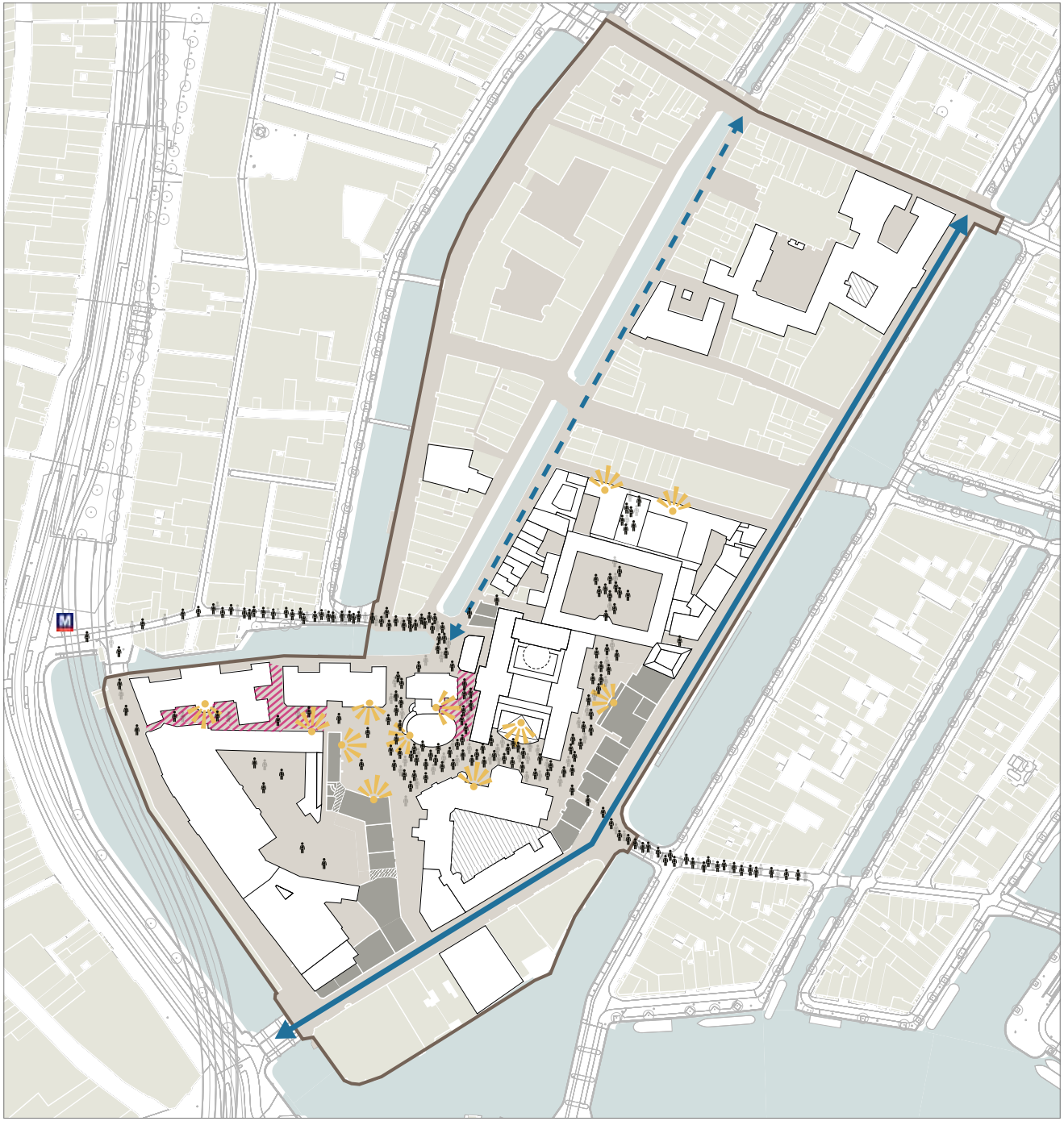

Legenda

- Ogen op straat
- Vermijden van onoverzichtelijke hoeken en doodlopende structuren
- Hoge intensiteiten bewegingen gebruikers
- Rustige route
- Drukke route met auto/fietsverkeer

Opgave:

Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:

- De openbare ruimte zodanig inrichten dat daardoor het gebruik van de buitenruimte verbetert en de sociale veiligheid wordt vergroot.
- Het Universiteitskwartier vooral doelgerichte geïnteresseerde bezoekers laten trekken, niet de massatoerist.
- Fietsverkeer ontmoedigen door het fietsluwe binnengebied van het Binnengasthuisterrein door bewegwijzering via de route 'buitenom' via de Nieuwe Doelenstraat.
- Voldoende beperkende maatregelen nemen tegen wildparkeren van de fietsen, zoals het inzetten van fietscoaches en frequente handhaving.
- Ontmoetingen tussen studenten en medewerkers vooral plaats laten vinden in overdekte atria met voorzieningen voor studenten, medewerkers en bezoekers.
- Gebruikers en bewoners stimuleren om rekening te houden met elkaar en samen te werken om de leefbaarheid te waarborgen. Het is een gebied van elkaar en voor elkaar.
- De buitenruimte in het gebied actief beheren, zowel voor onderhoud als gebruik: het eigenaarschap van de ruimte stimuleren, van zowel bewoners als studenten en medewerkers. De directe omwonenden en ondernemingen betrekken bij de samenwerking tussen gemeente en UvA om het gebied leefbaar en veilig te houden.
- De verantwoordelijkheid voor beheer in het gebied duidelijk verdelen tussen gemeente, UvA en andere beheerders zoals De Key.
- Bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden laten weten waar ze terecht kunnen voor (tijdelijke) beheerkwesties.
- Een beheerovereenkomst opstellen tussen UvA, Gemeente Amsterdam, de Key, ondernemers en bewoners in het gebied, om duidelijke afspraken te maken over de organisatie van het beheer in het gebied waarin de volgende onderwerpen een plek krijgen:
  - Het niveau van beheer en wie welke ruimtes beheert.
  - Het openen- en sluiten van de hekken, door wie en op welke tijden.
  - Inzet fietscoaches, plus afstemming rolverdeling met handhavers.
  - Hoe er met georganiseerde vormen van het gebruiken van de buitenruimtes wordt omgegaan (manifestaties, samenkomsten, tentoonstellingen etc.).
  - Waar meldingen over reiniging, onderhoud en veiligheid gedaan moeten worden.
  - Afspraken over de reguliere logistiek en bevoorrading van de partijen in het gebied.

Een aantal bewoners doet actief mee aan zelfbeheer van de openbare ruimte

Referentie: Shared space

Openingstijden

Ten aanzien van de openingstijden van de UvA-gebouwen geldt dat de UvA géén voorstander is van 24/7-opening, i.v.m. het bewaken van de nachtrust voor omwonenden en studenten. Ook de kosten spelen hierbij een rol. Er zijn op dit moment geen plannen om hiertoe over te gaan. De actuele openingstijden van de UvA-gebouwen zijn te vinden op: https://www.uva.nl/over-de-uva/de-uva-in-amsterdam/locaties/locaties.html. UvA ziet het als haar plicht om met omwonenden af te stemmen over wijzigingen van de openingstijden. De openingstijden worden betrokken bij de op te stellen beheerovereenkomst tussen bewoners, UvA en gemeente.

7.6 Duurzaamheid en groen

In het Universiteitskwartier wordt bewezen dat ook een eeuwenoude stad duurzaam kan zijn.

Uitgangspunten voor de uitwerking:
In het Universiteitskwartier….

1. ….wordt ingezet op collectief verduurzamen en energieneutraal maken
2. ….is men circulair
3. ….zijn gebouwen en openbare ruimte klimaatbestendig
4. ….wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van verduurzaming
5. ….is er veel groen
6. ….dient het groen duidelijke doelen

Analyse van de huidige situatie:

Op het gebied van energievoorziening en isolatie

- De UvA maakt nu nog gebruik van aardgas voor het verwarmen van de gebouwen in het Universiteitskwartier. Een WKO-systeem wordt momenteel al wel aangelegd voor de nieuwe Universiteitsbibliotheek.
- De rijksmonumentale gebouwen zijn slecht geïsoleerd.
- Het grootste deel van de overige gebruikers in het Universiteitskwartier is aangesloten op het aardgas.
- Verschillende grote partijen in het gebied hebben interesse in een gebiedsgerichte warmte- en energieoplossing.

Opgave:

Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:

- In 2040 is de stad Amsterdam volledig van het aardgas af. Dit geldt dus ook voor het Universiteitskwartier. Deze transitie is gebiedsgericht aangepakt, waarbij de stad buurt voor buurt aardgasvrij is gemaakt, tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
- Het vastgoed van de UvA is in 2040 volledig Paris Proof. Gebouwen zijn niet meer aangesloten op het aardgasnet.
- De gemeente en UvA zetten in op een gebiedsgerichte aanpak van de energietransitie van het Universiteitskwartier. Dit houdt in dat er op gebiedsniveau naar oplossingen wordt gekeken, waarbij de transitie op een gecoördineerde manier plaatsvindt en er mogelijkheden zijn dat alle vastgoedeigenaren en –gebruikers deel kunnen nemen aan dit proces.
- De gemeente streeft bij de transitie naar de laagst mogelijke maatschappelijke kosten.
- Gemeente en UvA hebben afgesproken dat er een fasering wordt aangebracht waarin de verschillende delen van het Universiteitskwartier de energietransitie zullen ondergaan. Dit biedt de mogelijkheid om de energievoorziening van de UvA-gebouwen binnen de voor de UvA relevante planning realiseren, met de mogelijkheid voor andere stakeholders in het gebied om ook gebruik te maken van de hiervoor aan te wenden duurzame energiebronnen.
- UvA ambieert haar gebouwen in het gebied in de kern van energie te voorzien door middel van een WKO-netwerk.
- UvA en gemeente zijn overeengekomen dat de gekozen warmteoplossing van de UvA de mogelijkheden voor de andere stakeholders in het gebied in ieder geval niet in de weg mag staan. Dit wordt ondervangen door de gebiedsgerichte aanpak, waarin eenieder de kans wordt geboden deel te nemen aan de transitie, en aan de feitelijke oplossing zelf, door het delen van warmtebronnen en het lokale warmtenet.
- De gemeente treedt op als (opdrachtgever van) de trekkende partij van de gebiedsgerichte aanpak van het Universiteitskwartier.
- De UvA treedt op als de koploper in de coalitie van partijen die de energietransitie in het Universiteitskwartier vormgeven.

Duurzaamheid en groen

De opgaven voor de UvA gebouwen zijn op de bestaande situatie weergegeven. Op de kaart is globaal weergegeven welke mogelijkheden tot verduurzaming er zijn.

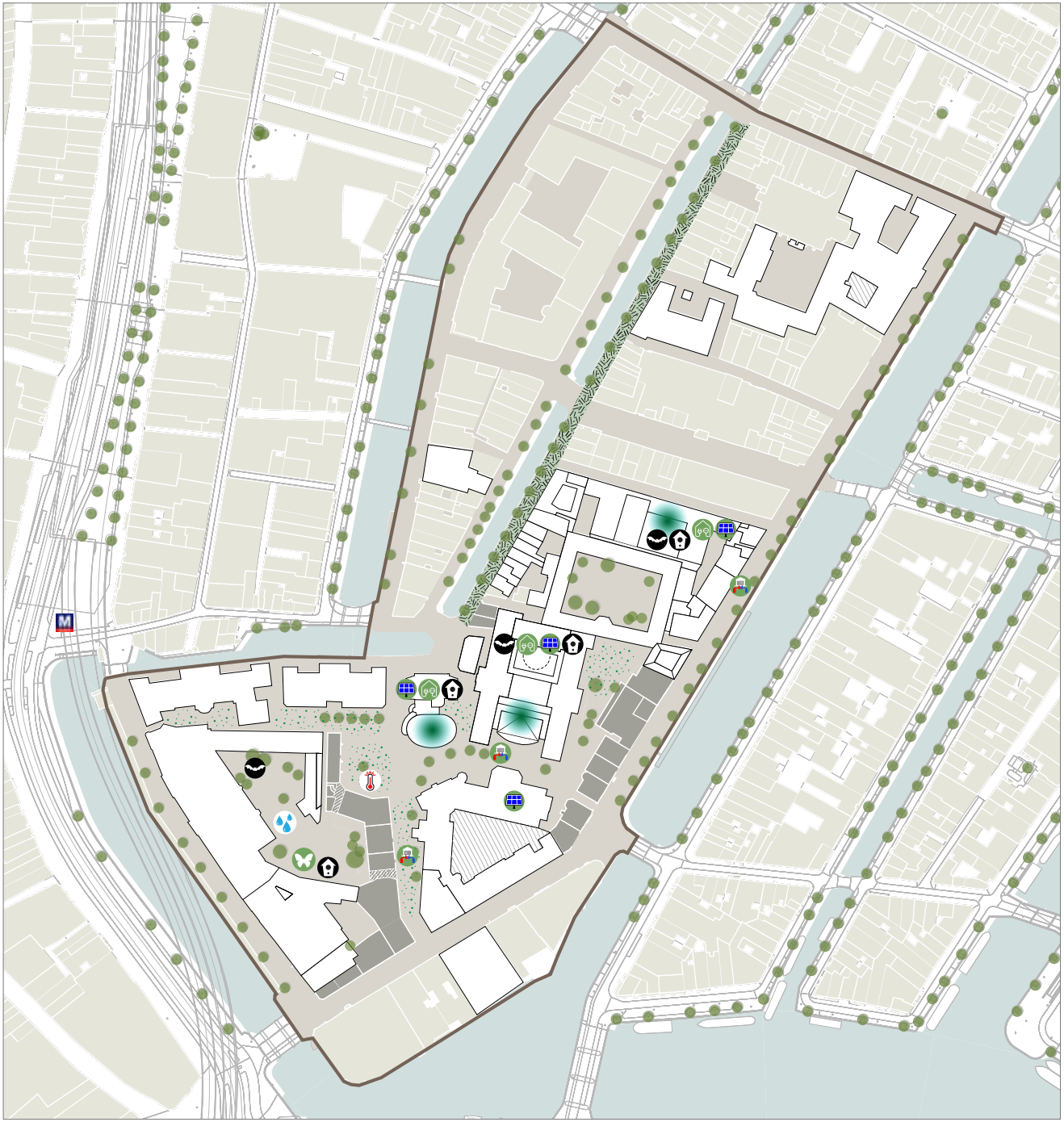

Legenda

- Gracht vergroenen
- Openbare ruimte vergroenen
- Groen dak
- Voorzieningen voor vleermuizen
- Nestkasten voor vogels
- Vlinder- en bijenkasten
- Zonnepanelen
- WKO
- Aardgasvrij
- Rainproof
- Hittestress
- Bestaande bomen

Het gemeentelijke proces Wijken Aardgasvrij Maken (WAM):
Het proces kent een viertal stappen:

- *Verkenningsfase:* verheldering omvang gebied, status gebied (gebouwtypologie, leidingen, etc.), koppelkansen initiatieven en mogelijke technische oplossingen.
- *Haalbaarheidsfase:* vergelijken van de verschillende technische oplossingen (betaalbaarheid, duurzaamheid en openheid) en keuze preferente warmtetechniek.
- *Ontwerpfase:* fasering van het gebied en uitwerken preferente warmtetechniek en voorbereiden vergunningen - tracé en voorzieningen in openbare ruimte en mogelijke bepalen vergoeding voor onrendabele top woningen voor verkrijgen financiële ondersteuning uit klimaatfonds.
- *Uitvoeringsfase:* aanvragen vergunningen, voorbereiden uitvoering, aanbesteding en aanleg.

Analyse van de huidige situatie:

Op het gebied van biodiversiteit

- In het gebied zijn enkele volwassen bomen en staan er bijenkasten in de Vendelstraat, de hoven zijn groen en goed onderhouden. De buurtbewoners hebben eigen delen van het terrein ingericht en onderhouden dit ook zelf. Aan de grachten zijn volwassen bomen die passen bij het profiel en de uitstraling van de grachten en in het binnenhof bij OMHP staat een monumentale boom.
- Het gebied is erg 'versteend'. Er is weinig groen, niet op maaiveld en ook niet op daken of tegen gevels. Voor flora en fauna zijn er weinig mogelijkheden in dit gebied.

Opgave:

Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:

- Meer bomen aanbrengen dan in de huidige situatie het geval is.
- Kwantitatieve en kwalitatieve toename van flora en fauna realiseren in het gebied; ontsluiting van hoven, stimuleren van geveltuinen en actief groenbeheer.
- Rekening houden met het aanbrengen van nest-mogelijkheden voor vleermuizen en vogels en het plaatsen van bijenkasten bij nieuwbouwopgaven.
- Beheer richten op het stimuleren van flora en fauna.

Analyse van de huidige situatie:

Op het gebied van klimaatadaptatie

- Het gebied is stenig.
- Het centrale plein op de Binnengasthuisstraat is één van de warmste gebieden van de hele binnenstad.
- Er zijn weinig groene daken in het gebied.

Opgave:

Bovenstaande analyse leidt tot de volgende opgave:

- Vergroten van het aandeel en de diversiteit van het groen in de openbare ruimte om daarmee een bijdrage te leveren aan het klimaat adaptief maken van de stad.
- Ontwerp en uitvoering van gebouwen en openbare ruimte rainproof maken en hittestress beperken.
- Groene daken en gevelbeplanting waar mogelijk toepassen, in relatie tot de monumentale waarden, voor waterretentie en het tegengaan van hittestress
- Opvang en verwerking van hemelwater op eigen terrein realiseren conform de Hemelwaterverordening van de gemeente Amsterdam.

Referentie: Gierzwaluw in Neststeen Slotermeerlaan

Opgave:

Op het gebied van circulariteit

- Gebruik van grondstoffen beperken door ze te hergebruiken: circulariteit is onderdeel van de aanbestedingen/opdrachtverlening van de ontwerpteams en uitvoerende partijen in de projecten van de UvA en de gemeente.
- Hergebruik van monumenten wordt beschouwd als een bijdrage aan circulariteit.

Referentie: Extensief sedumdak Tweede Atjehstraat

Universiteitskwartier

8 Uitwerkingskader voor het Universiteitskwartier

Het visiebeeld voor het Universiteitskwartier heeft geleid tot een aantal opgaven. De ruimtelijke en stedenbouwkundige opgaven worden in dit hoofdstuk van concrete uitwerkingskaders voorzien. Het gaat om de uitwerkingskaders voor de volgende deelgebieden:

1. Randen en poorten
2. Gasthuishof en Turfdraagsterpad
3. Binnengasthuisplein, Binnengasthuisstraat en gebouw BG3
4. Gebouw BG5 (vm. Klinisch Ziekenhuis) en de Vendelstraat
5. Oudemanhuispoort en de Slijkstraat
6. Het Universiteitstheater
7. Het BOS-cluster

Stedenbouw en Monumentaliteit
Bij het opstellen van de stedenbouwkundige uitwerkingskaders zijn de monumentale waarden van de gebouwen op hoofdlijn betrokken om geen uitwerkingskaders op te stellen die onhaalbaar zijn, omdat op voorhand al duidelijk is dat het verlies aan monumentale waarden te groot is. Bij de uitwerking van de ontwerpen moet nu verder worden aangetoond of er op verantwoorde wijze met de monumentale waarde van de gebouwen om wordt gegaan.

Bij het SMP zijn illustratieve bijlagen gevoegd die per gebouw de geambieerde uitwerkingsrichting van de UvA bevatten.

In welke concrete kaders voor ingrepen in het gebied zijn de opgaven vertaald?

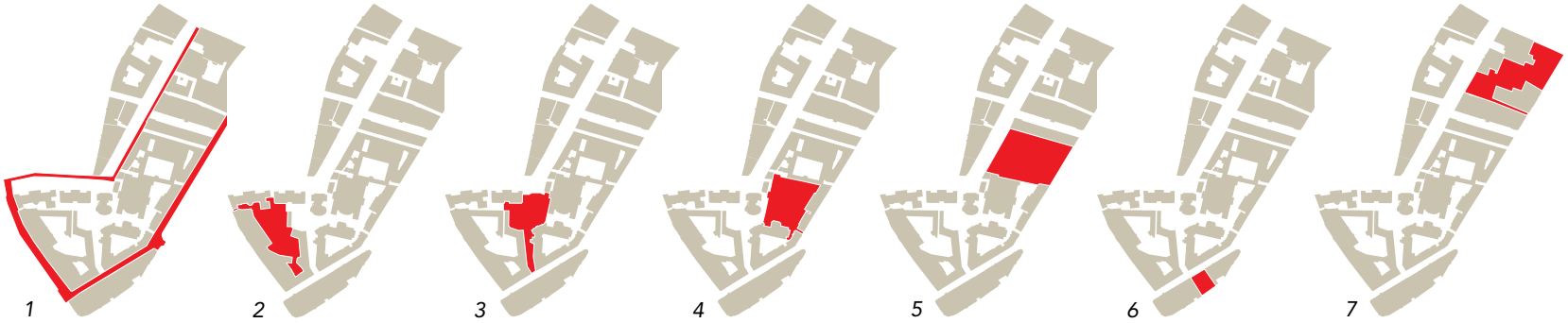

Deelgebieden overzichtskaart

Op de kaart met de bestaande situatie zijn de begrenzingen van de deelgebieden aangegeven.

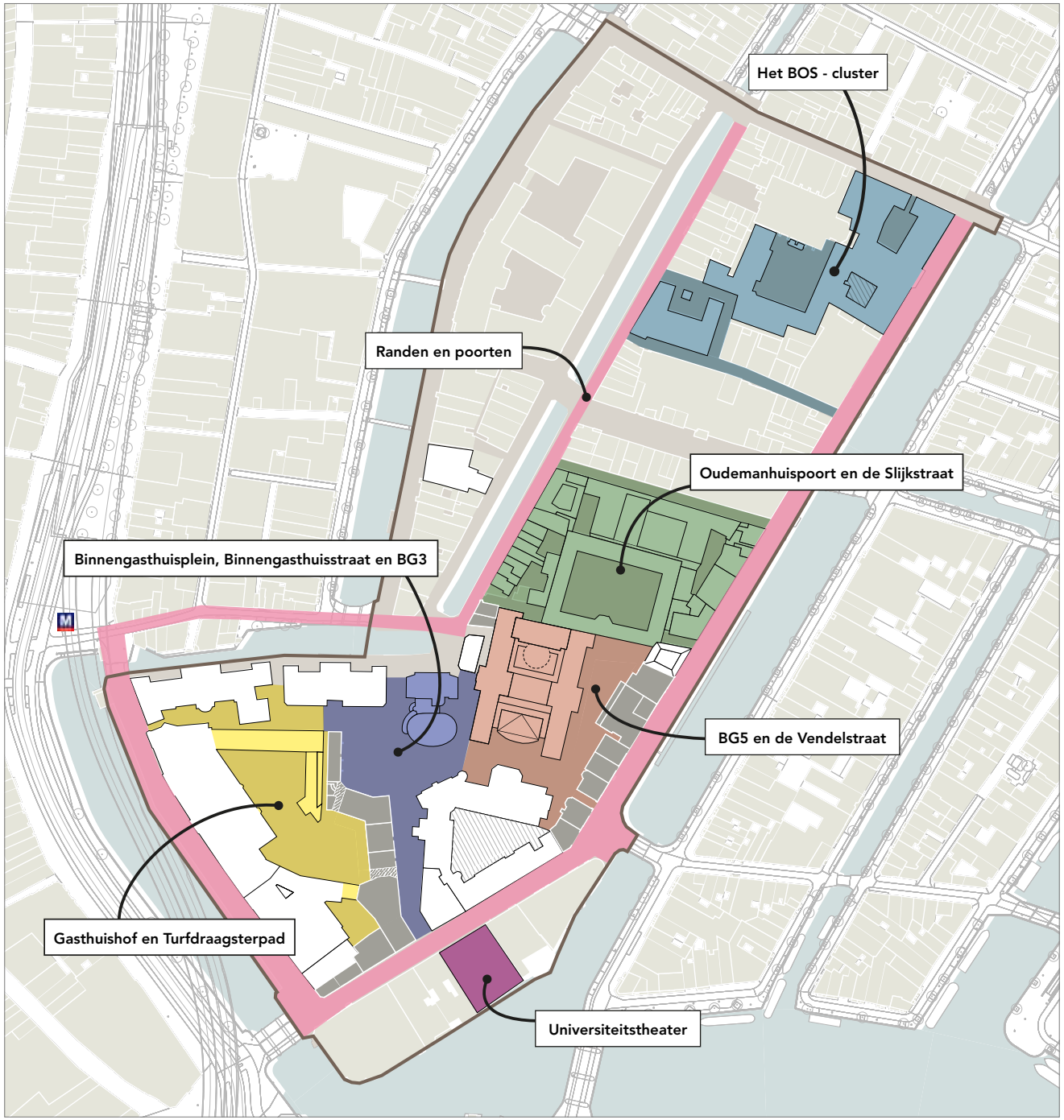

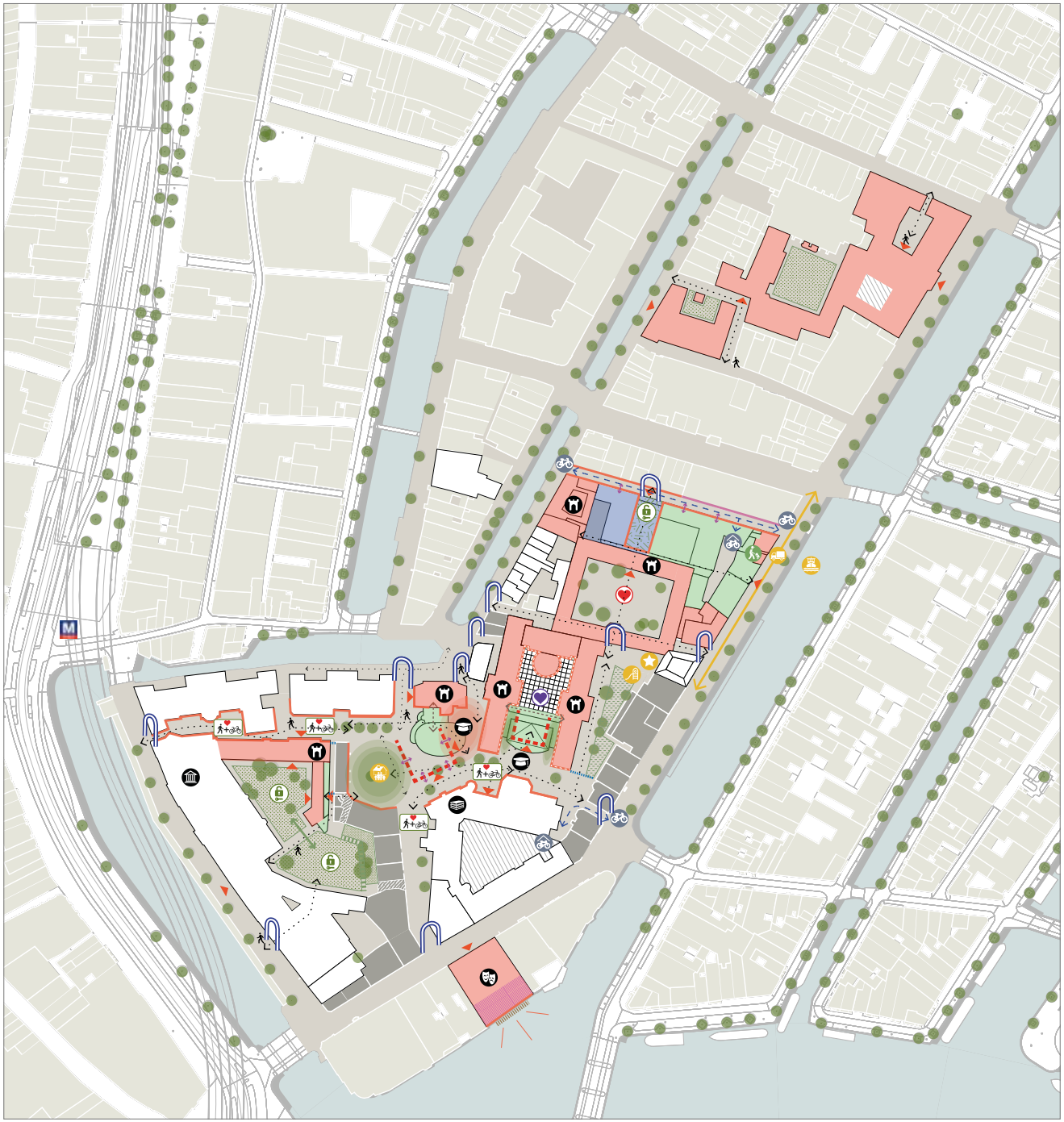

Overzicht uitwerkingskaders deelgebieden

Op de kaart zijn de uitwerkingskaders voor de deelgebieden aangegeven. Deze kaders zijn gebaseerd op de visie op de toekomst van het Universitetskwartier (zie pagina 55).

Legenda

- Te behouden
- Aanpassingen mogelijk
- Nader te onderzoeken
- Atria bestaand
- Atrium ruimte nieuw
- Studentenhof
- Bewonershof
- Maximum contour paviljoen
- Groene inrichting
- Zelfbeheertuinen
- Groen binnenhof
- Nieuw te maken hof
- Achtertuinen woningen
- Representatieve buitenruimte
- Voorgevel
- Voorgevel zichtbaar
- Route voetganger
- Route fiets
- Hekwerk
- Verbinding tussen bouwdelen
- Route auto
- Relatie binnen-buiten
- Buffer tussen tuinen en hof
- Verbinding
- Zichtlocatie aan het water
- Mogelijke steiger
- Bestaande en nieuwe entrees
- Logistieke hub
- Monumentale waarden beleefbaar
- Shared space
- Verblijfskwaliteit verbeteren
- Toegang fietsers
- Entree fietsenkelder
- Speeltuin
- Studentenhof
- Onderwijshart
- Ceremoniële hart
- Poort
- Universiteitstheater
- Bewonershof
- Universiteitsbibliotheek
- Afsluitbaar
- Allard Pierson
- Laden/lossen via weg
- Laden/lossen via water
- Bestaande bomen

8.1 Randen en poorten

Het Universiteitskwartier wordt gekenmerkt door een drukke en verkeersintensieve buitenkant, de 'randen' van het gebied, en daar achtergelegen rustigere en verkeersluwe binnengebieden.
De drukke en verkeersintensieve buitenkant bestaat uit de Kloveniersburgwal, Nieuwe Doelenstraat, Oude Turfmarkt, Grimburgwal, de Oudezijds Voorburgwal, de Oude Doelenstraat en de Oude Hoogstraat
De rustigere en verkeersluwe binnengebieden bestaan uit het Binnengasthuisterrrein en -straat, Turfdraagsterspad, het 'Vendelhof', het Gasthuishof, de Oudemanhuispoort en de Slijkstraat met aangrenzend een nieuw hof.
De overgang van buiten naar binnen wordt duidelijk gemarkeerd door reeds bestaande poorten en nieuw te realiseren entrees en poorten.

Er volgt nu een beschrijving van de specifieke uitwerkingskaders voor de inrichting van de randen en poorten van het gebied. In het geval van herinrichting gelden voor alle straten de Puccini-principes en –materialen.

Kloveniersburgwal
De Kloveniersburgwal is reeds ingericht conform de uitgangspunten van Puccini.
Recent is de zwakke kade versterkt met een tijdelijke damwand voor de bestaande kademuur. De tussenruimte is volgestort met zand vooruitlopend op vervanging van de kade.
Ook in de eindsituatie blijft de Kloveniersburgwal de route voor het autoverkeer vanaf de Nieuwmarkt richting de Nieuwe Doelenstraat.

Poort Kloveniersburgwal

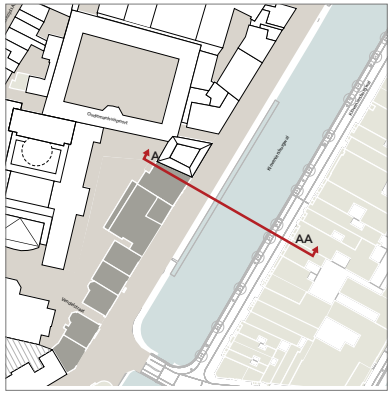

Doorsnede van de huidige situatie

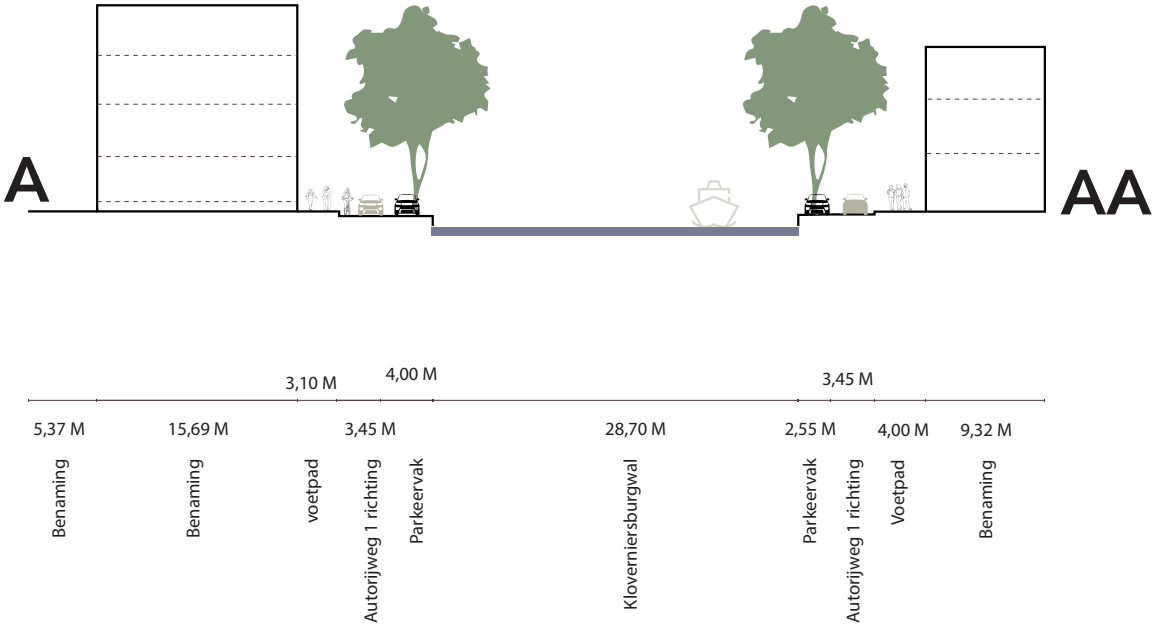

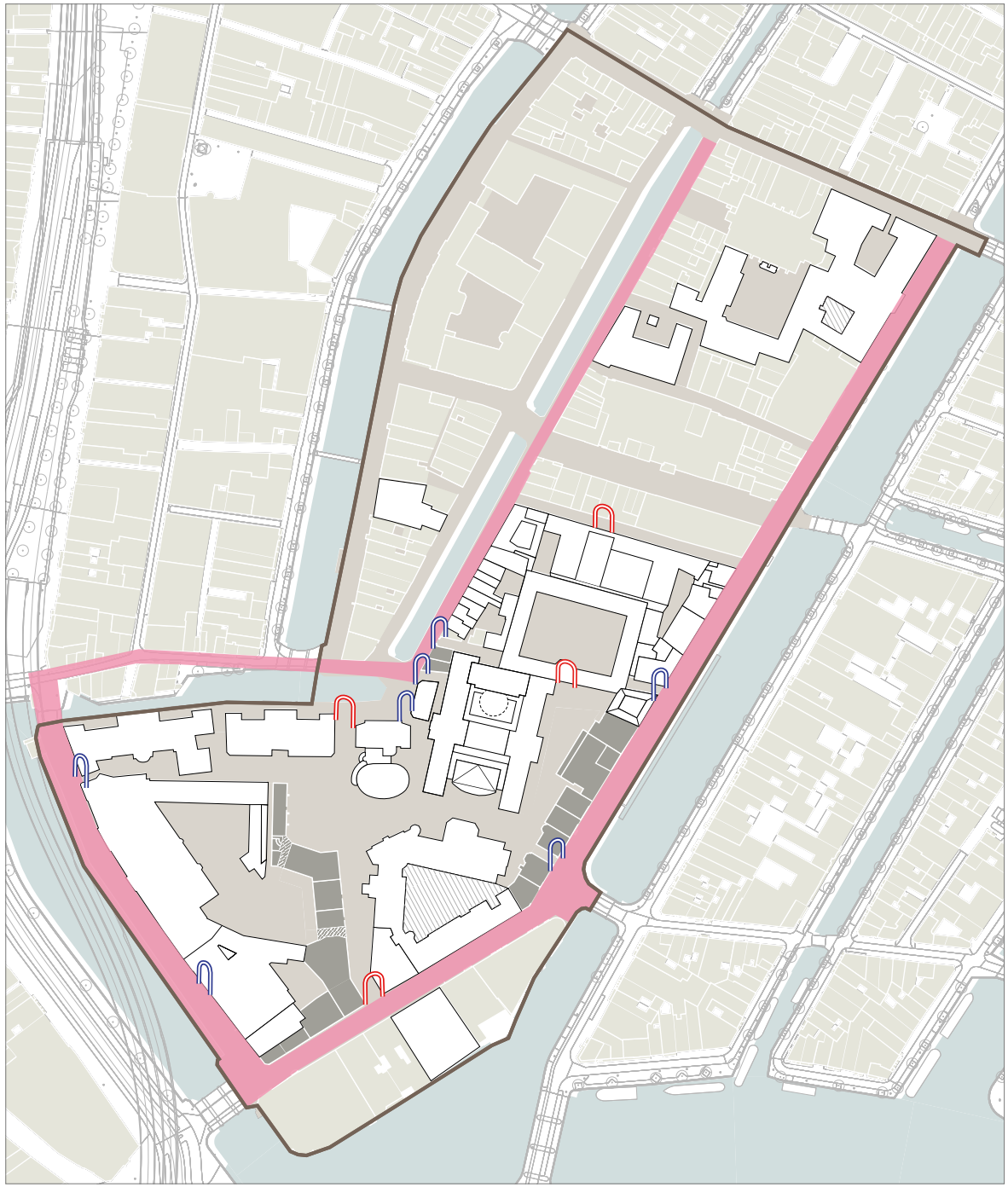

Kloveniersburgwal

Legenda

- **Randen**
- **Poort bestaand**
- **Poort nieuw**

Aandachtspunt is het grote aantal fietsers naar de fietsenkelder bij piekmomenten, die kunnen resulteren in wachtrijen in de Slijkstraat en op het trottoir van de Kloveniersburgwal. Bij de definitieve inrichting van deze gracht moet rekening worden gehouden met het veranderde gebruik van deze route als gevolg van:

- Het inpassen van laad- en lossteigers ter hoogte van het BOS-cluster en de Oudemanhuispoort om de ambitie van logistiek over water mogelijk te maken.
- Het gebruik van de logistieke hub van de UvA in de Oudemanhuispoort die zich bevindt aan de Kloveniersburgwal.
- De entree van de ondergrondse fietsenstalling in de Slijkstraat.
- De entree tot de nieuwe aula in de Oudemanhuispoort.
- De invoering van het autoluw-beleid, dat minder parkeerplaatsen tot gevolg heeft.

Nieuwe Doelenstraat

De Nieuwe Doelenstraat is niet lang geleden volledig ingericht conform de uitgangspunten van Puccini.
Deze straat is een belangrijke toegangsroute naar het Universiteitskwartier. Het valt te verwachten dat veel gebruikers van de fietskelder onder de nieuwe Universiteitsbibliotheek deze route zullen nemen. Daarnaast is de straat een belangrijke doorgaande fietsroute. Aandachtspunt in deze straat is de beperkte ruimte voor fietsers in beide richtingen in combinatie met het eenrichtingsverkeer voor gemotoriseerd verkeer. Na voltooiing van de bouwactiviteiten aan de UvA-gebouwen, het vervangen van de kade van de Kloveniersburgwal en de vernieuwing van de Aluminiumbrug, dienen verbeteringen in de inrichting van de straat te worden onderzocht in samenhang met de herinrichting van de Kloveniersburgwal.

Nieuwe Doelenstraat

Oude Turfmarkt

De Oude Turfmarkt is heringericht als onderdeel van de Rode Loper. Aan deze 'rand' zijn verschillende panden van het Universiteitskwartier goed zichtbaar, waaronder het Allard Pierson. Vanaf de Oude Turfmarkt is het gebied daarachter bereikbaar via een aantal toegangen en poorten naar het Turfdraagsterspad en het Gasthuishof. De Oude Turfmarkt wordt door de UvA gebruikt voor de logistieke aan- en afvoer van het Allard Pierson, het museumcafé en gebouw BG1.

Vanuit de logistieke behoefte van de UvA en de beleidsmatige wens van de gemeente om meer vervoer over water te organiseren, is de doelstelling een deel van de bestaande steiger langs de Oude Turfmarkt te gebruiken voor het laden en lossen van goederen en afval. Aan de Oude Turfmarkt 141-143 waar de beoogde locatie is van het CvB zullen de gebouwen de aankomende jaren niet extern worden gewijzigd, intern zullen de gebouwen wel worden gerenoveerd.

Grimburgwal

De Grimburgwal is de directe route voor voetgangers en fietsers vanaf het Rokin met een bestemming bij de Oudemanhuispoort en noordelijker in het Universiteitskwartier. Voor bezoekers met een bestemming rondom het Binnengasthuisplein is het Turfdraagsterpad ook een goede route.

De volgende punten verdienen aandacht bij het gebruik en inrichting van de Grimburgwal.

De hoge aantallen voetgangers vanaf de metrohalte met kans op stremmingen door het medegebruik van fiets- en autoverkeer in deze smalle straat. De venstertijden voor laden en lossen en de piekdrukte van voetgangs- en fietsverkeer verbonden met de UvA moeten op elkaar worden afgestemd.

Door middel van bewegwijzering worden voetgangers op het Rokin gewezen op de alternatieve route naar de nieuwe UB, BG5 en overige gebouwen op het Binnengasthuisterrein via het Turfdraagsterpad. Aan de kade bij BG1 en BG2 zal de zichtbaarheid van de UvA worden verbeterd. Waar mogelijk wordt de kade vergroend en openbaar gemaakt.

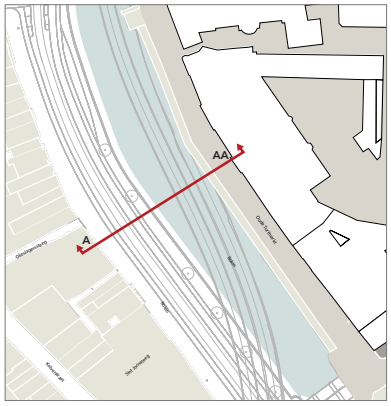

Doorsnede van de huidige situatie

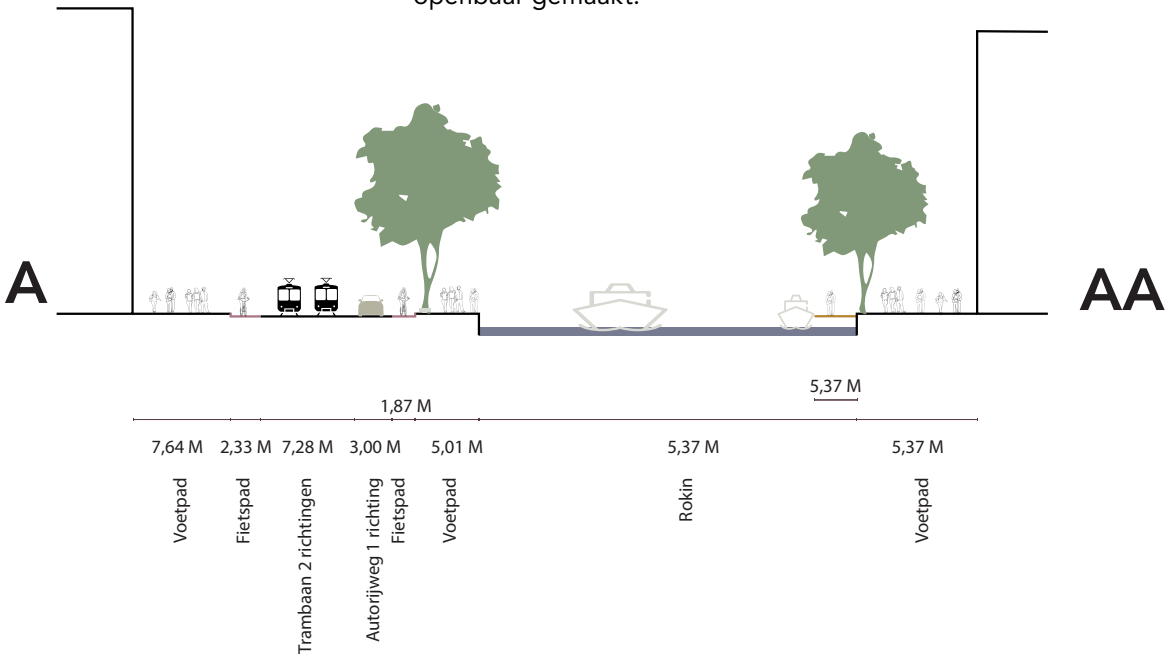

Oudezijds Voorburgwal en Oudezijds Achterburgwal

Delen van deze grachten in het plangebied zijn nog niet volgens de Puccinikaders ingericht. De kadeconstructies worden onderzocht op hun technische staat en onderhoudsbehoefte. Waar en indien nodig wordt tot vervanging of versteviging overgegaan. Hierna wordt het maaiveld opnieuw ingericht. Door deze straten autoluw in te richten en alleen tijdens de venstertijden toegankelijk te maken voor laden/lossen ontstaat meer ruimte voor fietsers en voetgangers. Parkeerplekken aan de kades kunnen daarbij worden opgeheven om ruimte te maken voor verblijf en groen.

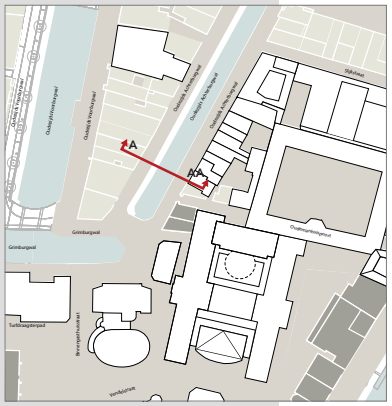

Doorsnede van de huidige situatie

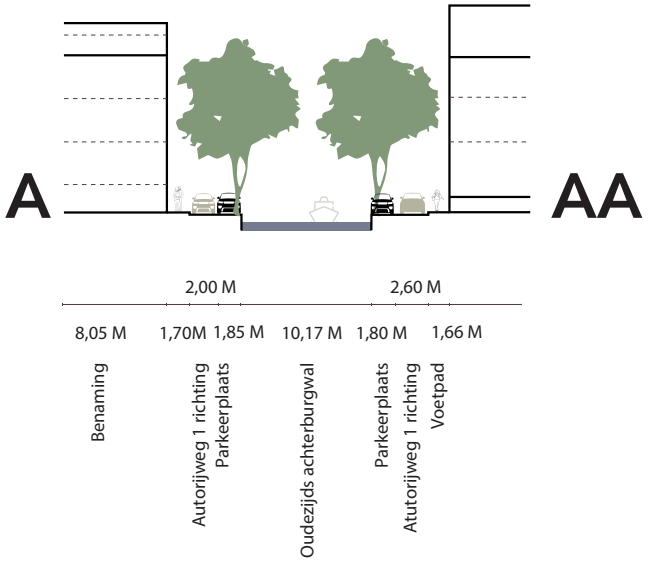

Referentie: Autoluwe gracht

Poorten

De overgangen van de randen naar de binnengebieden worden duidelijk gemarkeerd door reeds bestaande poorten en nieuw te realiseren entrees en poorten. Onderdeel van de opgave is het uitwerken van de vorm waarin nieuwe entrees worden gerealiseerd. Dit gebeurt op de volgende 3 locaties:

1. Bij de entree van de Binnengasthuisstraat vanaf de Nieuwe Doelenstraat. Hier is een letterlijke poort niet goed in te passen bij de afgeronde vorm van de nieuw te bouwen gevel en wordt een andere entree-vorm onderzocht.
2. Bij de entree tot het Binnengasthuisterrein aan de Grimburgwal.
3. Bij de entree tot het nieuwe hof aan de Slijkstraat.

Poorten

8.2 Gasthuishof en Turfdraagsterpad

Het Gasthuishof wordt beter toegankelijker gemaakt vanaf de Oude Turfmarkt en het Binnengasthuisterrein. Het groene hof biedt ruimte voor ontmoeting en ontspanning voor bewoners, studenten, medewerkers van de UvA en bezoekers van het museum in de bijzondere setting van het Allard Pierson en de Gasthuiskerk.

Aandachtspunt bij het veranderde gebruik van het hof is het bewaren van de balans tussen levendigheid en rust. De leefbaarheid voor de aanwonende bewoners komt anders al snel onder druk te staan. Ingrepen om deze juiste balans te kunnen bereiken hebben betrekking op de inrichting van het hof zelf, de omliggende gebouwen en het beheer van het gebied na ingebruikname van het hof.

De Gasthuiskerk is een van de oudste gebouwen op het Binnengasthuisterrein. Het doel is middels een verbouwing en renovatie de zichtbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de voormalige kerk te verbeteren. Het nieuwe gebruik van dit gebouw bestaat uit kantoorruimtes en representatieve functies van de UvA.

Het Turfdraagsterpad tussen de gebouwen BG1, BG2, het Allard Pierson en de Gasthuiskerk krijgt een betere verbinding met de Gasthuiskerk door middel van een nieuw te maken toegang tot het gebouw.

Gasthuiskerk aan het Turfdraagsterspad

Uitwerkingskaders

Gasthuishof

- Het Gasthuishof wordt opnieuw ingericht, waarbij het zuidelijk deel een ingetogen groen karakter krijgt en het noordelijke deel een inrichting krijgt waar verblijf en ontmoeting in een groene omgeving centraal staat. De scheiding tussen de twee delen van het hof wordt in het toekomstige ontwerptraject vormgegeven.
- Het hof is overdag vrij toegankelijk, in de avond worden de toegangen afgesloten. De precieze openingstijden worden in overleg met de omwonenden, het museum en de UvA vastgesteld.
- Tussen de achtertuinen van bewoners en het openbaar toegankelijk deel komt een buffer die in het toekomstige ontwerptraject wordt vormgegeven.
- Het hof kan worden bereikt via de reeds bestaande doorgangen vanaf de Oude Turfmarkt, vanuit bestaande deuren in de Gasthuiskerk, en via de onderdoorgang onder het woongebouw dat uitkomt op het plein aan de Binnengasthuisstraat.
- De leefbaarheid voor de omwonenden is een belangrijk aspect bij het uitvoeren van het beheerregime.

Gasthuiskerk

- Het gebouw wordt beter beleefbaar en zichtbaar gemaakt door een restauratieve aanpak aan de zijde van het Turfdraagsterspad. Daarnaast worden de recentere aanbouwen aan het gebouw in het hof verwijderd.
- Aan de zijde van het Turfdraagsterpad wordt de gevel vriendelijker en opener gemaakt en wordt een extra entree gerealiseerd.
- Het smalle deel van de steeg tussen de woningen en de Gasthuiskerk blijft afgesloten voor publiek om de rust voor de bewoners te garanderen.
- De verdieping van het zuidoostelijke bouwdeel wordt functioneler gemaakt door realisatie van dakkapellen aan de hofzijde.

Turfdraagsterspad

- Het Turfdraagsterspad wordt een voetgangerszone waar de fiets te gast is.
- De doelstelling is om hier zo min mogelijk parkeerplaatsen te hebben.
- Bij de herinrichting wordt het materiaalgebruik afgestemd op het te gebruiken materiaal in de rest van het Binnengasthuisterrein.
- De doelstelling is zo min mogelijk fietsparkeerplaaten op maaiveld te hebben.
- Het Turfdraagsterspad wordt zoveel mogelijk vergroend (bomen, geveltuinen).
- Het Turfdraagsterspad vormt overdag, 's avonds en in het weekend een verbinding tussen de Oude Turfmarkt en het Binnengasthuisterrein. 's Nachts is de steeg afgesloten met een hek ter hoogte van het woongebouw en een gesloten poort aan de Oude Turfmarkt. De UvA onderzoekt in samenspraak met de buurt of dit in de eindsituatie gehandhaafd moet blijven of dat de poort 24/7 open kan blijven en het hekwerk kan komen te vervallen.

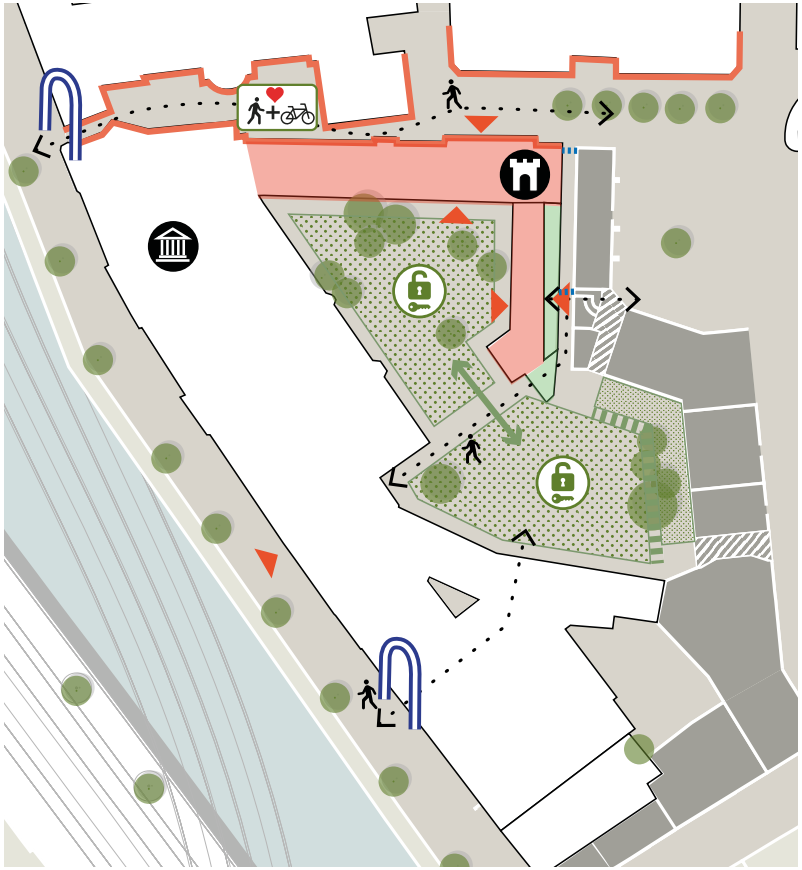

Links:
Referentiebeeld rustig hof

Rechts:
Referentiebeeld studentenhof

8.3 Binnengasthuisplein, Binnengasthuisstraat en gebouw BG3

Het gebouw BG3 en de ruimte daaromheen vormen een centrale plek in het Universiteitskwartier. Hier komen veel stromen en looplijnen samen. De UvA en de gemeente stellen een structuurwijziging voor, die gerealiseerd wordt door middel van ingrepen aan het bestaande gebouw en het opnieuw vormgeven van de openbare ruimte.

BG3

Het Gebouw BG3 bestaat uit een oudbouwdeel op de kop van de Oudezijdse Achterburgwal dat door een smaller bouwvolume is gekoppeld aan een ovaal paviljoen dat in de jaren '90 is gebouwd en is ontworpen door architect Theo Bosch. Eerder in dit stuk is aangegeven dat er op deze locatie veel te verbeteren is:

- Stedenbouwkundig gezien werkt het gebouw niet goed op het niveau van bruikbaarheid van de buitenruimten, routing, oriëntatie en beheersbaarheid.
- Cultuurhistorisch past de positionering en vorm van het paviljoen niet in de opzet van het binnengebied met kleinere hoven en stegen.
- Ruimtelijk programmatisch is er de wens om deze grote ruimte anders in te delen zodat er twee kleinere maar kwalitatief hoogwaardigere en goed bruikbare pleinen ontstaan, elk met een eigen karakter en gebruik.

Daar komt bij dat het paviljoen voor de UvA programmatisch, functioneel en qua geambieerde energietransitie niet goed bruikbaar is.

BG3: oudbouwdeel en het ovale paviljoen

Om een beter functionerende openbare ruimte en een beter functionerend gebouw te krijgen stellen UvA en gemeente voor om het paviljoen te vervangen door een nieuw bouwvolume op een andere positie, tussen het woongebouw, BG5, de UB en het rijksmonumentale oudbouwvolume van BG3 in. Het nieuwe volume wordt om reden van functionaliteit verbonden met het oudbouwdeel van BG3, dat op zijn beurt gerestaureerd wordt.
In het gebouw zijn het bestuur van de Faculteit der Geesteswetenschappen (FGw) en de frequent bezochte onderwijsbalies van de FGw en een exposure/zichtlocatie van de FGw/UvA geprogrammeerd.

UvA en gemeente willen gezamenlijk deze ontwerpopgave nader uitwerken aan de hand van de volgende kaders:

- Het ovale paviljoen wordt vervangen door een nieuw bouwvolume op een centralere positie in de ruimte, dat daarmee de stedelijke ruimtes rondom het gebouw beter bruikbare en bij het gebied meer passende afmetingen geeft.
- De ontsluiting van het nieuwe gebouw is georiënteerd op het oostelijke pleindeel waar ook de entrees van de UB en BG5 op uitkomen.
- Het nieuwe volume heeft op de verdieping een verbinding met het oudbouwdeel. Onderdeel van de ontwerpopgave is deze verbinding te combineren met een aantrekkelijke en sociaal veilige onderdoorgang die de verschillende ruimtes op maaiveldniveau met elkaar verbindt.

- De onderdoorgang heeft geen poort-functie, maar is een passage en verbindingselement in de structuur van hoven en stegen.
- De onderdoorgang krijgt een royale maat, om de zichtbaarheid op en beleving van het plein mogelijk maken.
- Er ontstaan op deze wijze twee pleinen die gezien de omliggende functies allebei een andere inrichting en sfeer krijgen: een groen ingericht bewonersplein aan de westkant en een drukker meer verhard plein aan de oostzijde, midden tussen de universitaire functies.
- De exacte locatie van het nieuwe gebouw wordt in de uitwerking van de ontwerpopdracht bepaald. Er dient rekening gehouden te worden met ruime afstand van minimaal 20 meter tot het woongebouw. Ten opzichte van BG5 geldt een minimale afstand van 14 meter, ten opzichte van de UB een minimale afstand van 8 meter. Deze maten zijn bepaald op basis van de stedenbouwkundige studie, waarbij is gekeken naar daglichttoetreding en het laadvermogen van de openbare ruimtes. De precieze situering en de afmetingen van het gebouw worden in het ontwerptraject bepaald.

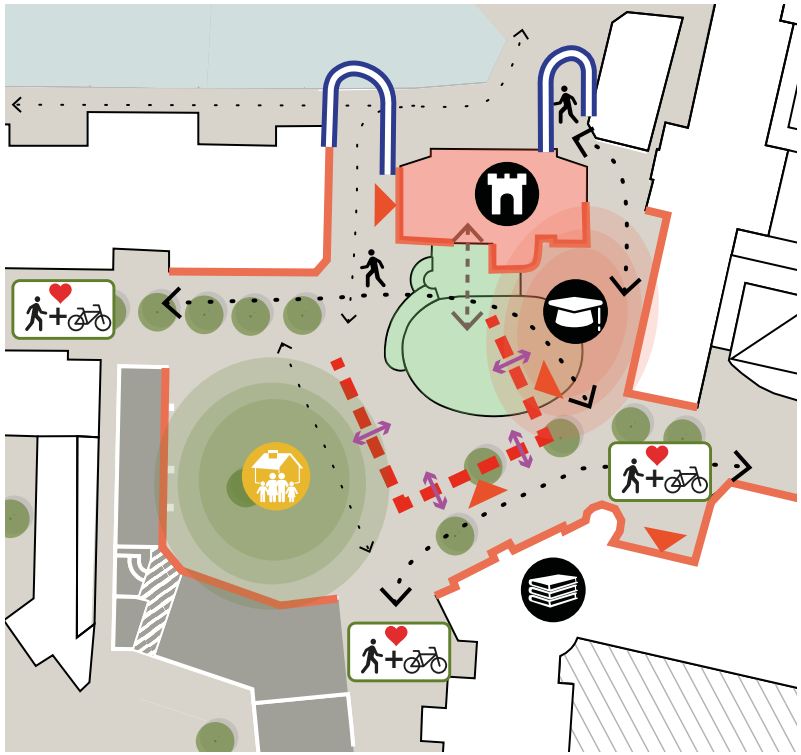

Links:
Referentiebeeld studentenhof

Rechts:
Referentiebeeld bewonershof

- Qua bouwhoogte sluit het gebouw aan op de bouwhoogte van de omliggende bebouwing, waarbij het in verhouding moet staan tot het oudbouwdeel.
- Het gebouw krijgt min 1.250 m2 en maximaal 1.400 m2 bvo. Ter vergelijking; het ovale paviljoen heeft 1.200 m2.
- Inzet van partijen is om tot een uitruil van gronden te komen, waarbij de oppervlakte openbare ruimte in het gebied gelijk blijft.
- Bij het formuleren van de ontwerpopgave speelt het respecteren en versterken van de monumentale waarden van het oudbouwvolume van BG3 een centrale rol.
- De oorspronkelijke entree in de westelijke gevel van het oudbouwgedeelte van BG3 wordt weer in ere hersteld.

De UvA laat de selectie van ontwerp en architect plaatsvinden door middel van een prijsvraag, waarbij de verschillende belanghebbenden in het gebied zitting kunnen krijgen in de beoordelingscommissie, die onder leiding staat van een (onafhankelijk) extern voorzitter (bijvoorbeeld de Rijksbouwmeester). Op deze manier kunnen omwonenden een plek in het proces innemen die recht doet aan hun belangen in de leefomgeving.

Referentiebeeld stenig hof

Plein aan de Binnengasthuisstraat

Het terrein wordt met het gebouw anders ingedeeld, in een rustiger groener deel aan de kant van de bewoners en een drukker, meer verhard deel aan de kant van de universitaire functies.

- De openbare ruimte wordt voetgangersgebied, waarbij de fietser te gast is (=shared space).
- De pleinruimtes kunnen volgens de Puccini leidraad een verbijzonderde inrichting als zgn. 'buurtplein' krijgen.
- Gebruikers in het gebied behouden de mogelijkheid tot het laden/lossen nabij de entrees van hun gebouw.
- De bevoorrading van de UvA-gebouwen vindt plaats met compacte (elektrische) voertuigen.
- Het plein voor de woningen wordt als groen hof ingericht, in samenspraak/co-creatie met de omwonenden.
- Het plein tussen BG3 en BG5 wordt ingericht als een stedelijke ontmoetingsruimte met groene accenten en ingericht op intensieve loopstromen.
- Beide pleinen blijven 24/7 openbaar toegankelijk.
- Aandachtspunt is het tegengaan van het doorgaande fietsverkeer over het voetgangersgebied door handhaving en bewegwijzering naar de gewenste route 'buitenom' via de Nieuwe Doelenstraat.
- Een tweede aandachtspunt is het tegengaan van wildparkeren van fietsen door inzet van fietsparkeercoaches door de UvA en handhaving door de gemeente.

Referentiebeeld groen hof

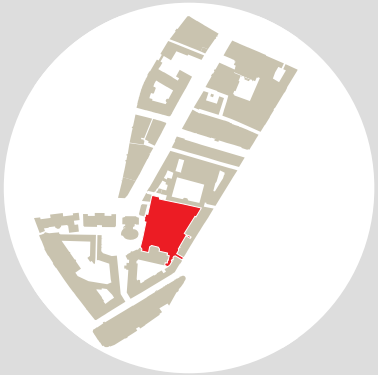

8.4 Gebouw BG5 (vm. Klinisch Ziekenhuis) en de Vendelstraat

Het gebouw BG5 wordt het onderwijshart van het Universiteitskwartier. In dit gebouw heeft de UvA een groot deel van de onderwijszalen, de faciliteiten voor eten en drinken en kantoorfuncties opgenomen.
Het complex is vanbinnen sterk verouderd en de buitenzijde van het rijksmonumentale oudbouwgedeelte is toe aan een grondige restauratie. De meest recente aanbouwen, de glazen piramide (de voormalige mensa) en de overige bebouwing tussen de zijvleugels worden verwijderd en vervangen door een entreepaviljoen en een overkapt binnenhof, om te voldoen aan de programmatische eisen van de UvA.

De ruimte tussen BG5 en de nieuwe Universiteitsbibliotheek wordt ingericht als voetgangersruimte en zal intensief gebruikt worden voor het voetgangersverkeer tussen deze twee gebouwen.
Het Vendelhof ten oosten van BG5 wordt opnieuw ingericht, waarbij de zelfbeheertuinen behouden blijven en het open gedeelte tegen de buitenmuur van de Boekensteeg een nieuwe inrichting krijgt, met een hogere verblijfskwaliteit. Aandachtspunt hier is de balans vinden tussen het verkeer tussen de Oudemanhuispoort en BG5/UB en de rust en beslotenheid die de tuinen bieden.

BG5: de glazen piramide tussen de zijvleugels van het gebouw

Uitwerkingskaders

BG5

- Het gebouw krijgt een centrale prominente entree aan de Vendelstraat. Deze entree krijgt een royale hoogte.
- Het huidige glazen piramidevormige gebouw wordt vervangen door een zgn. 'entreepaviljoen'. In het paviljoen wordt maximaal ruimte geboden aan collegeruimtes op de verdiepingen en exposure van FGw in de zijvleugels van het paviljoen.
- Ten behoeve van de zichtbaarheid van het rijksmonumentale oude bouwgedeelte:
  - Is het nieuwe entreepaviljoen in hoogte duidelijk ondergeschikt aan de zijvleugels.
  - Krijgt het paviljoen op begane grondniveau een transparante materialisering die het mogelijk maakt van buitenaf de zijgevels van de historische bebouwing, inclusief het ronde paviljoen in het binnenhof te zien.
  - Wordt tussen het paviljoen en de zijvleugels een afstand van minimaal 5 meter aangehouden.
  - Ligt de rooilijn van het paviljoen minimaal 6 meter terug ten opzichte van de zijvleugels.
- Het binnenhof wordt vrij gemaakt van inbouw en wordt van gevel tot gevel overkapt, waardoor het ronde oudbouwpaviljoen centraal zichtbaar wordt.
- De hoogte van de aansluiting van de overkapping is onderdeel van de ontwerpopgave.
- Tussen de zijvleugels wordt ter hoogte van de overgang van entreepaviljoen naar het atrium opnieuw loopbruggen gemaakt. Deze loopverbindingen belemmeren het zicht op maaiveldhoogte van buiten naar binnen niet.

- De ruimtes tussen paviljoen en zijvleugels krijgen een groene invulling, waarbij extra aandacht wordt besteed aan de bruikbaarheid en de sociale veiligheid van deze ruimtes.
- Om een kortere looproute tussen BG5 en de Oudemanhuispoort te realiseren wordt onderzocht of het mogelijk is een entree aan de zijkant van BG5 in het ' Vendelhof' nabij de entree naar de Boekensteeg te maken.

Vendelstraat tussen BG5 en UB

- Deze ruimte wordt ingericht als binnenstedelijk voetgangersgebied waarbij de fietser te gast is.
- Dit betekent dat de ruimte hier zonder hoogteverschillen tussen rijloper en voetpad wordt ingericht.
- Er is geen ruimte voor fietsparkeren op maaiveld, fietsen moeten in de parkeerkelder onder de UB worden gestald.
- Aandachtspunt is het ontmoedigen van fietsverkeer over het voetgangersgebied door handhaving en bewegwijzering naar de gewenste route 'buitenom' via de Nieuwe Doelenstraat.
- Een tweede aandachtspunt is het tegengaan van wildparkeren van fietsen door inzet van fietsparkeercoaches door de UvA en handhaving door de gemeente.

Vendelhof

- De zelfbeheertuinen blijven behouden.
- De voetgangersroute door het hof die de Oudemanhuispoort, BG5 en UB verbindt, wordt opnieuw ingericht.
- Het open gedeelte tegen de buitenmuur van de Boekensteeg wordt vergroend en opnieuw ingericht, om de verblijfskwaliteit te verbeteren.
- De hekken waarmee het gebied 's avonds en 's nachts wordt afgesloten blijven behouden.
- Er is geen fietsparkeren in de openbare ruimte op maaiveld aanwezig.

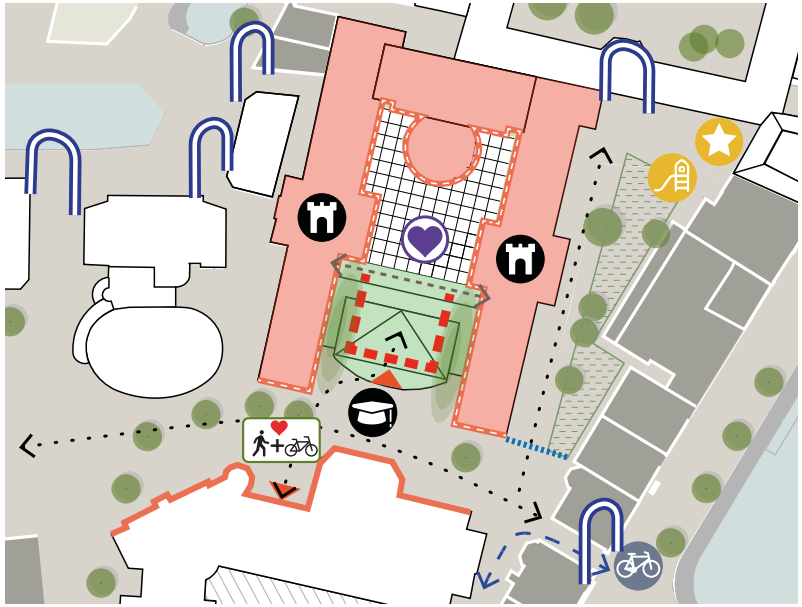

Legenda

- Te behouden
- Aanpassingen mogelijk
- Atrium ruimte nieuw
- Studentenhof
- Maximum contour paviljoen
- Groene inrichting
- Zelfbeheertuinen
- Voorgevel
- Voorgevel zichtbaar
- Route voetganger
- Route fiets
- Hekwerk
- Verbinding tussen bouwdelen
- Bestaande en nieuwe entrees
- Monumentale waarden beleefbaar
- Shared space
- Verblijfskwaliteit verbeteren
- Toegang fietsers
- Speeltuin
- Studentenhof
- Onderwijshart
- Poort
- Bestaande bomen

Referentiebeeld voor overkapping: Museum de Lakenhal

8.5 Oudemanhuispoort en de Slijkstraat

De Oudemanhuispoort vormt het ceremoniële hart van het Universiteitskwartier met o.a. de vestiging van de nieuwe aula van de UvA. Daarnaast bevinden zich in het complex onderwijsruimten, studieplekken, kantoren van de FGw en representatieve ruimten.
De OMHP vormt een belangrijke schakel in de logistiek van het Universiteitskwartier. Naast een toekomstige fietsenstalling aan de Slijkstraat, bevindt zich aan de Kloveniersburgwal ter hoogte van de Slijkstraat ook de afhandeling van logistiek van de UvA. Via de Kloveniersburgwal worden de goederen zowel met vrachtwagens als per boot aangevoerd om deze vervolgens verder het gebied in te brengen met kleinere (elektrische) voertuigen.
Het complex is een rijksmonument en bestaat uit meerdere historische gebouwen. De opgave voor deze verschillende gebouwen is om ze te restaureren en te laten voldoen aan de huidige eisen. De UvA wil de monumentale en historische waarden beter zichtbaar en beleefbaar maken.
Daarnaast worden een aantal gebouwdelen van recentere datum vervangen door nieuwbouw, om de bovengenoemde grootschalige functies te kunnen huisvesten. Tevens wordt de Slijkstraat door deze ingrepen opgewaardeerd en de oostwest route aantrekkelijker gemaakt. De ambitie is om in de straat een nieuw, toegankelijk hof te creëren, dat de toegang vormt tot een nieuwe noord-zuid-route door het universiteitscomplex.

Oudemanhuispoort

Ten aanzien van de te vervangen bouwdelen aan de Slijkstraat wordt een nadere studie naar de inpasbaarheid van de monumentale waarden uitgevoerd. Op basis van deze studie en de daaruit volgende adviezen van de gemeentelijke monumentendienst en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, kan besluitvorming plaatsvinden of en zo ja welke bouwdelen vervangen kunnen worden.

Uitwerkingskaders

Oudemanhuispoort

- Het heractiveren van de Slijkstraat en het openen van het complex aan de noordkant vormt één van de drie dragers van het concept.
- De tweede drager vormt de introductie van een noord-zuid-verbinding door het complex inclusief een nieuw hof aan de noordkant.
- De derde drager is een nieuwe interne verbindingsstraat die de nieuw te bouwen volumes aan de Slijkstraat en het monumentale carré aan de rugzijde met elkaar verbindt, maar tegelijkertijd de verschillende volumes qua uiterlijk een eigen identiteit laat tonen en een interactie met de omliggende straten laat aangaan.
- De nieuwe aula krijgt extra hoogte passend bij het representatieve karakter. Hiervoor wordt een gebouw ontworpen dat buiten de contouren van het bestemmingsplan kan vallen, tot een extra hoogte van 3 meter. De maximale nieuwe hoogte van de dakrand bedraagt 13 meter, de hoogte van de kap maximaal 16 meter. Mocht het binnenhof van het Leupen-hoekcomplex vanuit monumentale overwegingen behouden moeten blijven, dan kan ter plaatse van de aula de geboden extra hoogte worden benut om het benodigde programma te kunnen realiseren.
- Bijzondere aandacht vraagt de aansluiting van de nieuwbouw met het gebouw ontworpen door architect Leupen op de hoek Slijkstraat/Oudezijds Achterburgwal

- De nieuwe gebouwen aan de Kloveniersburgwal hebben een individuele uitstraling, eigen entrees en passen binnen het karakter en ritme van de gracht.
- De nieuwe aula krijgt zijn adres en ontsluiting aan de Kloveniersburgwal.
- De plint aan de Slijkstraat heeft een interactie met het maaiveld en heeft een levendig gevelbeeld. Tegelijkertijd moet inkijk in de tegenover gelegen woningen voorkomen worden.
- De entree naar de logistieke hub wordt in een van de drie nieuw te realiseren gebouwen aan de Kloveniersburgwal gerealiseerd.
- De entree van de fietsenstalling in de Slijkstraat wordt aan de kant van de Kloveniersburgwal gerealiseerd, maar op enige afstand daarvan, om zo opstelruimte voor fietsers te bieden. Aangezien de toegang tot de fietsenkelder tevens de uitgang is, moet deze royaal vorm worden gegeven om ruimte te bieden aan het in- en uitgaande fietsverkeer.

Slijkstraat

- De straat wordt geactiveerd als verbinding tussen de Oudezijds Achterburgwal en de Kloveniersburgwal. De straat is onderdeel van de cortègeroute van de Oudemanhuispoort naar de Agnietenkapel aan de Oudezijds Achterburgwal.
- Het hof aan de Slijkstraat wordt in de avond afgesloten.
- Aandachtspunt is het fietsverkeer door de straat. Bewegwijzering moet de fietser hoofdzakelijk via de Kloveniersburgwal leiden.
- Er is een vergroeningsopgave, bijvoorbeeld door geveltuinen en groene gevels aan beide kanten van de straat in samenspraak met de bewoners en het hotel te realiseren.

Slijkstraat

8.6 Het Universiteitstheater

Om overlast voor omwonenden zoveel mogelijk te voorkomen heeft de UvA haar programma dusdanig over de gebouwen verdeeld dat de zelfstandige horecafuncties die ook in de avond open zijn, zich aan de randen van het gebied bevinden.
Het Universiteitstheater heeft een zeer zichtbare ligging aan de Amstel en gaat fungeren als een van de representatieve visitekaartjes van de UvA in de stad: als duidelijk zichtbare aanwezigheid van de UvA in de middeleeuwse binnenstad.
Het huidige Universiteitstheater krijgt in het toekomstige Universiteitskwartier een intensievere programmering dan nu het geval is. Het programma biedt straks naast Theater- en muziekwetenschap plaats aan functies voor congres en debat, recepties en ontvangsten. Hiertoe wil de UvA een horecabestemming in het hart van het gebied laten vervallen en verplaatsen naar het Universiteitstheater.

Universiteitstheater

Uitwerkingskaders

- De relatie met het water en de bereikbaarheid van het gebouw worden versterkt door het realiseren van een aanlegsteiger.
- De steiger krijgt afmetingen die nodig zijn voor aanmeren, overslag van goederen en opstappen van passagiers. De steiger wordt niet gebruikt als terras of verblijfsruimte.
- Het begaanbare deel van het dak wordt in de toekomst beter benut waarbij het uitzicht vanaf het dak het bijzondere karakter van de plek versterkt.

De UvA wil in de toekomst nader bouwhistorisch onderzoek doen en een ontwerpstudie laten uitvoeren voor uitbreiding van het programma, in de vorm van een optopping of het benutten van de ruimte tussen voor- en achterbouw. Aan de hand van deze gegevens worden de (on)mogelijkheden hiervan besproken met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de gemeentelijke dienst Monumenten en Archeologie.

8.7 Het BOS-cluster (Bushuis, Oost-Indisch Huis en het Spinhuis)

Aan de noordkant van het Universiteitskwartier bevindt zich het cluster van de gebouwen Bushuis, Oost-Indisch Huis en het Spinhuis. Er zijn op dit moment geen plannen voor externe bouwkundige ingrepen aan deze gebouwen. Er zullen alleen intern verbouwingen plaatsvinden.
Het Bushuis zal de locatie worden voor Onderzoekslabs van de Faculteit der Geesteswetenschappen. Daarnaast zal de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en daaraan verbonden instituten delen van het BOS-cluster gebruiken. Vanuit hier wordt de verbinding gelegd tussen wetenschappelijke kennis en maatschappelijke vraagstukken. Tevens is het de bedoeling de bestuursstaf van de UvA in dit cluster te huisvesten.

Uitwerkingskaders

Het cluster ligt aan de rand van het Universiteitskwartier en bevindt zich op de overgang naar het drukke noordelijke wallengebied. Het cluster heeft een hovenopzet met gesloten bouwblokken die lastig zijn te ontsluiten voor het publiek.

BOS - cluster

Het binnenhof van het Bushuis wordt wel ontsloten via de Hoogstraat, dit hof blijft openbaar toegankelijk. Het binnenhof van het Spinhuis wordt niet openbaar toegankelijk.

Binnenhof Bushuis

Legenda

- Te behouden
- Groen binnenhof
- Route voetganger
- Atrium bestaand
- Bestaande en nieuwe entrees
- Bestaande bomen

9 Vervolg

9.1 Planning

Vervolg participatie stakeholders
De totstandkoming van het concept-SMP is gepaard gegaan met een intensief participatieproces tussen gemeente, UvA en overige belanghebbenden.
Met het vaststellen van het masterplan is het betrekken van de omgeving niet afgerond. Na vaststelling zijn gesprekken over de planuitwerking nodig.
Het participatietraject over het SMP heeft ervoor gezorgd dat de betrokken partijen elkaar ook over andere onderwerpen goed weten te vinden, zoals over de plannen voor tijdelijk beheer en inrichting in de aankomende periode met veel bouwactiviteiten.

Komende jaren bouw- en inrichtingswerkzaamheden
De komende jaren vinden er bouw- en inrichtingswerkzaamheden in het gebied plaats. De volgorde van activiteiten is als volgt: de ontwerptrajecten en verbouwingen van de gebouwen vinden eerst plaats, gevolgd door de herinrichting van de (openbare) buitenruimtes. In deze planning is de samenloop en coördinatie van de bouwlogistiek met het onderhoud aan de kades en bruggen in het gebied nog niet opgenomen. De onderzoeken naar de staat van de bruggen en kades in het gebied en het bepalen van de te nemen maatregelen en de planning daarvan is ten tijde van het opstellen van het SMP nog gaande. Gemeente en UvA hebben de doelstelling om deze werkzaamheden zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.
De nieuwe Universiteitsbibliotheek wordt momenteel gebouwd.
In de bijlage is een indicatief planningsoverzicht gegeven van de uitvoering van de verschillende projecten.

Ontwerptrajecten
Voor alle gebouwen geldt dat er een bouwhistorische toets op de omgang met de aanwezige monumentale waarden plaats moet vinden. Het Strategisch Masterplan geeft de stedenbouwkundige kaders weer. Op gebouwniveau worden deze stedenbouwkundige kaders uitgewerkt en dient te worden aangegeven hoe met de monumentale waarden wordt omgegaan. De gemeentelijke directie Monumenten & Archeologie en de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed adviseren hierop in het vergunningentraject. De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit toetst het ontwerp daarnaast op de geldende welstandscriteria, o.a. op stedenbouwkundige inpassing, beeldkwaliteit en omgang met monumentale waarden.

Ten aanzien van de weergegeven stedenbouwkundige kaders en ambities in het SMP voor de Oudemanhuispoort wordt door de gemeente het voorbehoud gemaakt dat er een nadere studie en beoordeling plaats moet vinden naar de omgang met de aanwezige monumentale waarden bij de inpassing van de te handhaven bouwdelen aan de Slijkstraat in de beoogde transformatie van het gebied en de aansluiting op de te vervangen onderdelen.

Ten aanzien van het ontwerptraject voor BG3 worden naast de algemene afspraken over het ontwerptraject specifiek in dit SMP de volgende afspraken vastgelegd tussen de gemeente en de UvA:
De stedenbouwkundige kaders voor de aanpassing van het BG3 gebouw en het vervangen van het ovale paviljoen, zoals opgenomen in het SMP, worden in opdracht van de UvA nader uitgewerkt in een opdracht voor een ontwerpprijsvraag. De gemeente toetst deze ontwerpopdracht vooraf.

De inzendingen voor de prijsvraag worden beoordeeld door een beoordelingscommissie die wordt samengesteld uit de verschillende belanghebbenden (in ieder geval de UvA, gemeente en bewoners). Het beoordelingsproces vindt plaats onder leiding van een onafhankelijk extern voorzitter (bijvoorbeeld de Rijksbouwmeester).

Vervolg Energietransitie
In 2021 wordt de verkenningsfase voor de gebiedsgerichte aanpak van de energietransitie van het gebied door de gemeente gestart. In deze verkenningsfase wordt onderzocht welke partijen (van ondernemers tot particulieren) samen met de UvA een coalitie kunnen vormen om toe te werken naar een gezamenlijke energietransitie. Parallel hieraan onderzoekt de UvA in 2021 samen met de gemeente de haalbaarheid van de door de UvA geambieerde oplossingsrichting voor de energietransitie voor de UvA-gebouwen. De resultaten van deze fase vormen de basis voor de ontwerptrajecten voor de gebouwen en de noodzakelijke vergunningsaanvragen voor het potentieel kansrijke energiesysteem.

Leefbaarheid in tijdelijke situatie
Duidelijk is dat in het Universiteitskwartier de komende jaren veel bouwwerkzaamheden plaats gaan vinden aan gebouwen en in de openbare ruimte. Er wordt door zowel gemeente als UvA ingezet op manieren om het gebied voor bewoners, werknemers en bezoekers leefbaar te houden. Hierbij moet gedacht worden aan tijdelijke inrichtingen, faciliteren van tijdelijke initiatieven en aangepast beheer van het gebied. De bewoners worden hier nadrukkelijk bij betrokken en uitgenodigd om hun wensen kenbaar te maken.

Doorlooptijd en aanpassingen
De ontwikkeling van het Universiteitskwartier kent een lange doorlooptijd. Onderwijsconcepten kunnen in de loop van de tijd veranderen en andere vraagbehoeftes kunnen zich ontwikkelen. Daarnaast moet rekening worden gehouden met ontwikkelingen bij de uitwerking van de projecten die invloed hebben op de financiële haalbaarheid, planning en inhoudelijke kwaliteit ervan. Dit kan leiden tot aanpassing van de wensen van de UvA. Ook op andere gebieden kunnen veranderingen optreden. Als de veranderingen de kaders van het SMP raken moet hierover met alle betrokkenen worden gecommuniceerd en indien nodig bestuurlijke besluitvorming plaatsvinden.

9.2 Juridisch Planologisch

Het Strategisch Masterplan is een uitwerkingskader. Met dit plan geeft de gemeente de uitgangspunten voor de ontwerpen van aanpassingen aan gebouwen en buitenruimtes. Ook zijn uitwerkingskaders opgenomen over o.a. beheer, duurzaamheidsmaatregelen en logistiek, die daar waar van toepassing ter besluitvorming voorgelegd moeten worden.

Voor zover voor de aanpassingen aan gebouwen en buitenruimtes een of meer omgevingsvergunningen nodig zijn, worden de aanvragen daarvoor getoetst aan de vigerende bestemmingsplannen en overige toetsingskaders zoals de Welstandsnota.

Voor het realiseren van de ontwikkelingen heeft de UvA een aantal publiekrechtelijke toestemmingen nodig, waaronder omgevingsvergunningen van B&W voor bouwen in afwijking van het bestemmingsplan, slopen van een bouwwerk in een beschermd stadsgezicht, slopen of wijzigen van een rijksmonument, oprichten van een bodemenergiesysteem en mogelijk verkeersbesluiten. Ook zijn watervergunningen van het College van Gedeputeerde Staten en het Waterschapsbestuur nodig bij het realiseren van een WKO-systeem.

De verantwoordelijkheden liggen hierbij als volgt: de UvA is verantwoordelijk voor het ontwerptraject en de daaraan gekoppelde noodzakelijke onderzoeken voor de gebouwen en de delen van de buitenruimte in haar bezit, en het informeren en betrekken van partijen in de omgeving daarbij. De gemeente is verantwoordelijk voor de publiekrechtelijke toestemmingen in de vorm van omgevingsvergunningverlening voor de bouwwerkzaamheden. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het ontwerptraject voor de openbare ruimte en het informeren en betrekken van de verschillende stakeholders daarbij.

9.3 Investeringen

Gemeentelijke investeringen
Naast de aanpak van de gebouwen hebben de voorgestelde maatregelen ook invloed op de inrichting van de openbare ruimte. Voor de inrichting van de openbare ruimte in het binnen gebied reserveert de gemeente middelen in het Stedelijk Mobiliteitsfonds. Deze middelen komen vanaf 2024 beschikbaar.
In dit gebied zal er ook onderhoud gepleegd moeten worden aan de kades en bruggen. Als deze kades worden hersteld en aangepakt zullen ook de straten opnieuw worden ingericht. Ook deze investeringen worden gereserveerd op het Stedelijk Mobiliteitsfonds vanuit het Programma Kades en Bruggen.
Vanuit het stadsdeel zal gedurende de looptijd van de operatie regelmatig het overleg met de UvA moeten worden georganiseerd over uitwerkingen, ambities en vergunningen. De proceskosten die daar mee samenhangen komen voor rekening van het stadsdeel Centrum.

Investeringen door de UvA
De UvA investeert fors in haar gebouwen en buitenruimte om deze ambities van het SMP te kunnen waarmaken. In het Huisvestingsplan van de UvA is voor de totale ontwikkeling van het Universiteitskwartier de komende jaren een groot budget voorzien. In de afgelopen jaren heeft de UvA ook al het nodige geïnvesteerd in projecten in het Universiteitskwartier. De middelen dienen op een verantwoorde manier uitgegeven te worden, conform de geldende financiële normen voor de universiteit. De randvoorwaarden daarbij zijn onder meer een redelijke prijs voor huisvesting, waarbij maximaal 12% van de omzet wordt uitgegeven aan huisvesting. Daarbij dienen de huisvestingsuitgaven doelmatig te zijn en zijn er eisen aan de liquiditeit (voldoende beschikbaar), de solvabiliteit en de dekkingsgraad van de verplichtingen. Dit betekent dat de ambities zoals in dit SMP zijn geformuleerd moeten passen binnen de financiële (investeringen én exploitatie) mogelijkheden die de UvA heeft.

9.4 Communicatie

De gemeente Amsterdam deelt informatie over de ontwikkeling van Universiteitskwartier via www.amsterdam.nl/universiteitskwartier.

De UvA houdt haar academische gemeenschap en de omgeving op de hoogte van de ontwikkeling van het Universiteitskwartier in het algemeen en haar bouwprojecten in het bijzonder middels o.a. de website https://campus.uva.nl/universiteitskwartier , de Universiteitskwartier-app en buurtberichten.

Bijlagen

1. Uitwerkingsrichting Oudemanhuispoort UvA, West8
2. Uitwerkingsrichting BG5 UvA, West8
3. Uitwerkingsrichting Gasthuiskerk UvA, West8
4. Uitwerkingsrichting BG3 UvA, West8
5. Uitwerkingsrichting Universiteitstheater UvA, West8
6. Indicatieve planning ontwikkeling Universiteitskwartier
7. Eindverslag participatieproces Universiteitskwartier 2019-2021, INBO, te downloaden op de projectpagina op www.amsterdam.nl/universiteitskwartier
8. Cultuur Historische Onderbouwing Masterplan Universiteitskwartier, West8, 2020 - te downloaden op de projectpagina op www.amsterdam.nl/universiteitskwartier

Indicatieve planning ontwikkeling Universiteitskwartier

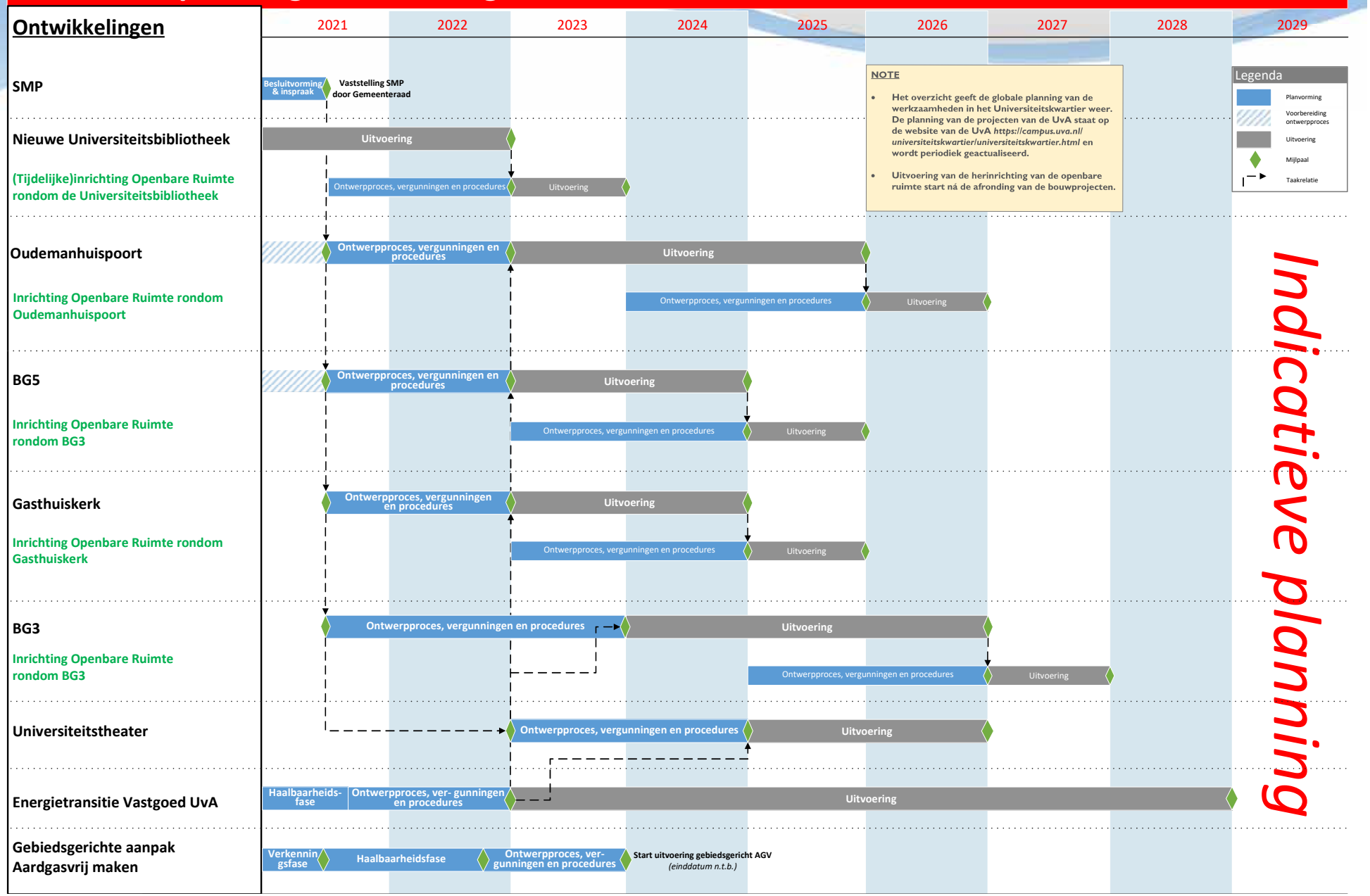

Colofon

Het strategisch masterplan voor het Universiteitskwartier is een uitgave van de gemeente Amsterdam en is in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam tot stand gekomen.

Projectmanagement	Projectmanagementbureau Gemeente Amsterdam
Tekst	Gemeente Amsterdam, Universiteit van Amsterdam
Ontwerp	Gemeente Amsterdam Ruimte en Duurzaamheid, West 8
Redactie	Kristien Zuiderveld
Grafisch ontwerp	Gemeente Amsterdam Ruimte en Duurzaamheid
Beeld	Universiteit van Amsterdam, Ruimte en Duurzaamheid, West 8

Voor vragen of opmerkingen over de inhoud van het strategisch masterplan kunt u mailen met universiteitskwartier@amsterdam.nl.
Het strategisch masterplan is ook online te lezen op amsterdam.nl/universiteitskwartier.